

„EGYÜTT A HAJDÚSÁGÉRT”
HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA
2014 - 2020

1

HAJDÚK VIDÉKFEJLESZTÉSI EGYESÜLETE

LEADER Helyi akciócsoport

**A 2021. december 13 napján
Irányító Hatóság által jóváhagyva
Helyi Fejlesztési Stratégia**

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
1. Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása a Vidékfejlesztési Program és az EU2020 céljaihoz.....	4
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	6
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása	9
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	10
4.1 Helyzetfeltárás	10
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	20
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	22
4.4 SWOT	27
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	28
5. Horizontális célok	31
5.1 Esélyegyenlőség	31
5.2 Fenntarthatóság	32
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása	33
7. A stratégia beavatkozási logikája	34
7.1 A stratégia jövőképe	34
7.2 A stratégia célhierarchiája	34
8. Cselekvési terv	39
8.1 Az intézkedések leírása	39
8.2 Együttműködések	52
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei	56
8.4 Kommunikációs terv	62
8.5 Monitoring és értékelési terv	63
9. Indikatív pénzügyi terv	66
Mellékletek.....	68

Vezetői összefoglaló

Jövőképünk, mint az elmúlt időszakban is egy hagyományokon alapuló, élő, fejlődő, egészséges környezettel bíró, minőségi termelést és szolgáltatást nyújtó, színvonalas turisztikai attrakciókat és mezőgazdasági termékeket biztosító, tudatos térségi együttműködésekben alapuló térség kialakulása, ahol a munkahelyteremtés által erősödő versenyképesség, és a helyi specialitásokra alapozott helyi identitás kialakulása növeli a térség népességmegtartó erejét

3

Főbb célkitűzéseink:

A helyi gazdaság versenyképességének növelésével, a meglévő piacok megtartásával és új piaci lehetőségek megszerzésével biztosítani kívánjuk a térség lakóinak a megélhetését, amely hozzájárul a népesség megtartásához. Ehhez a mezőgazdaság versenyképességének növelésén és a jövedelmezőség biztosításán túl elengedhetetlen a turizmus kínálta lehetőségek minél szélesebb körű kiaknázása, a helyi minőségi termékek és szolgáltatások biztosítása, és a térségi, nemzetközi együttműködések ösztönzése. A magasabb minőségű szolgáltatások nyújtásával, a civil szféra megerősítésével, a turisztikai attrakciók szélesebb körű biztosításával és az ehhez szükséges beruházások megvalósításával vonzóbbá kívánjuk tenni a térséget, amely hozzájárul a jövőkép eléréséhez. A természeti –, táji- és kulturális értékek védelmével és a vidéki térség életminőségének javításával, élhetőbb lakókörnyezet kialakításával kívánjuk a térség lakóinak komfortérzetét növelni és valós alternatívát kínálva kiemelni a vidéki élet nyújtotta lehetőségeket.

Célkitűzések:

- Vidéki örökség megőrzés
- Térségi turizmusfejlesztés
- Helyi erőforrásokon alapuló gazdaságfejlesztés
- Községi és civil élet erősítése
- Bio- és megújuló energiaágazat fejlesztése

A Kormány 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelete alapján egyesületünk lefedettségi területébe eső három járás Hajdúnánási-, Hajdúböszörményi-, Hajdúszoboszlói járások kedvezményezett járások között van számot tartva.

A 2014-2020-as tervezett időszakra előzetes elismeréssel rendelkező LEADER Helyi Akciócsoportok között illetékességi területünk Ebes, Hajdúdorog, Hajdúszovát, Nagyhegyes és külterülettel jogosult: Hajdúszoboszló, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló és a területükre vonatkozó indikatív fejlesztési forráskerete egyesületünknek 261.800.000.-Ft.

A HFS tartalmában, fejlesztési céljaiban megfelel a projektötlet gyűjtések során felmerült igényeknek és a Magyarország- Vidékfejlesztési Program 2014-2020 adta lehetőségeknek a 2013-ban felülvizsgált HVS –ben elindítottak folytatásaként is felfogható.

A LEADER forrásból tervezett intézkedések esetén a Helyi Fejlesztési Stratégia alapján készülő támogatási/pályázati felhívások keretében kívánjuk támogatni a 7 településünkön székhellyel, telephellyel, gazdasággal rendelkező települési és nemzetiségi önkormányzatokat, civil szervezetek

A vidéki térségekbe beruházó Európa

(beleértve az egyházakat is), mikro vállalkozásokat (egyéni vállalkozók és gazdasági társaságok), őstermelőket. Az egyes intézkedéseink esetében a projektek kiválasztása a Stratégiában meghatározott kritériumok és pontozási szempontok alapján történik. Az egyes intézkedés tartalmát a beérkező pályázatok és egyéb javaslatok alapján folyamatosan felül fogjuk vizsgálni és szükség esetén kezdeményezzük azok módosítását, melyre három alkalommal lesz lehetőség a programidőszak alatt.

Az intézkedések meghirdetését, a beérkező kérelmek/pályázatok értékelését, a támogatási döntést a LEADER HACS Helyi Bíráló Bizottsága végzi.

A döntések előkészítését, a támogatottak értesítését, a Helyi Fejlesztési Stratégia végrehajtásával kapcsolatos adminisztrációs és kommunikációs tevékenységet a LEADER HACS hajdúböszörményi székhelyén működő munkaszervezete látja el két fő munkavállalóval 1 fő munkaszervezeti – és szakmai vezető és 1 fő ügyintéző) az Egyesületi Alapszabály, a Szervezeti és Működési Szabályzat, az Irányító Hatósággal kötendő megállapodás/szerződés, a támogatási/pályázati felhívások, valamint az egyes dolgozók munkaköri leírása alapján.

Az iroda technikai felszereltsége, infrastruktúráltága jó.

A Vidékfejlesztési Program (VP), az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP), a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP), a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP), a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) támogatásával megvalósítani kívánt fejlesztések esetében a LEADER HACS, illetve annak munkaszervezete elsősorban tájékoztató, tanácsadó, szervező, igény esetén projektmenedzseri tevékenységet lát el a LEADER térségben (7 településen) működő, tevékenykedő települési és nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, egyházakat is, mikro, kis- és középvállalkozások (egyéni vállalkozók és gazdasági társaságok), őstermelők, magánszemélyek részére. Néhány esetben pedig a LEADER HACS önállóan vagy a térségben működő érintett szervezetekkel közösen támogatási kérelmet kíván benyújtani a térség fejlesztése érdekében, továbbá az előző időszakban elindított, sikeres nagyon népszerű OXENWEG néven futó nemzetközi projektünket kívánjuk folytatni illetve újakat generálni már működőkben részt venni, csatlakozni.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása a Vidékfejlesztési Program és az EU2020 céljaihoz

Magyarország Kormányának VP-19.1-15. Helyi Fejlesztési Stratégiák elkészítésének támogatás c. felhívásával az volt a célja, hogy az előzetes LEADER Helyi Akciócsoport elismeréssel rendelkező szervezetek elkészítsék a HACS területének Helyi Fejlesztési Stratégiáját.

A Helyi Fejlesztési Stratégia elsősorban a helyi igényekre épülő fejlesztési lehetőségeket tartalmazza, ugyanakkor fontos a nagyobb léptékű tervezési programokhoz, megállapodásokhoz történő kapcsolódás, az abban foglalt célok elősegítése is.

A stratégia kidolgozása során alapelveként jelentkezett az **EU2020**, a **Partnerségi Megállapodás**, a **Vidékfejlesztési Program** dokumentumokban foglalt célok és alapelvek megvalósulása és megtartása. A felsorolt dokumentumokban foglalt célok és alapelvekhez való kapcsolódás elősegíti a HFS térségi szintű megvalósulását, ugyanakkor nagyobb léptékű célok megvalósulásához is hozzájárul.

A Helyi Fejlesztési Stratégia legjelentősebb forrása az EMVA, ezért a HFS céljai, intézkedései és a projektek fejlesztését és kiválasztását meghatározó folyamatok olyan módon lettek meghatározva, hogy

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

a stratégia megvalósítása hozzájárul a Vidékfejlesztési Program LEADER intézkedésében megfogalmazott alábbi legfontosabb célok legalább egyikéhez:

1. a vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások),
2. a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítása,
3. a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképességének erősítése,
4. a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése.

Helyi Fejlesztési Stratégiában megfogalmazott specifikus célok:

1. Vállalkozásfejlesztés, megújuló erőforrások alkalmazása
2. Turizmusfejlesztés
3. Civil szervezetek tevékenységének támogatása
4. Térségi vállalkozásfejlesztés
5. Helyi fejlesztések támogatása

Helyi Fejlesztési Stratégia intézkedései:

1. Térségi Vállalkozásfejlesztés, induló és működő vállalkozások támogatása, megújuló alkalmazása
2. Környezeti adottságokra épülő turizmusfejlesztés
3. Civil szervezetek tevékenységének támogatása
4. Térségi vállalkozásfejlesztés
5. Helyi fejlesztések támogatása

A **KSK rendelet** kimondja, hogy az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégiához (EU2020) való kapcsolódás érdekében az Európai Strukturális és Beruházási alapok (ESB alapok) támogatásait korlátozott számú közös tematikus célkitűzésre kell összpontosítani. A KSK rendeletben 11 tematikus célkitűzés került meghatározásra, mely 11 tematikus célkitűzést kell szolgálnia az összes uniós forrásnak, így a Helyi Fejlesztési Stratégia céljainak és intézkedéseinek is a 11 célkitűzés valamelyikének megvalósítását kell céloznia.

Az EU2020-hoz való kapcsolódás: A Helyi fejlesztési Stratégia EU2020 stratégia céljaihoz való kapcsolódását a KSK rendelet 11 tematikus célkitűzéséhez való kapcsolódás jelenti.

Kapcsolódási pontok a KSK rendelet tematikus céljaihoz a Helyi Fejlesztési Stratégia specifikus céljai és intézkedései alapján:

- A kis- és közepes vállalkozások versenyképességének fokozása

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

- Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra történő átállás támogatás
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás elősegítése
- Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának növelése
- A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem
- Beruházás az oktatásba, a készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba

Helyi Fejlesztési Stratégia kapcsolódási pontjai a Partnerségi Megállapodás prioritásaihoz:

- A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk
- A foglalkoztatás növelés (a gazdaságfejlesztési, a foglalkoztatási, oktatási, társadalmi felzárkóztatási szakpolitikák által, tekintettel a területi különbségekre)
- Az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése
- A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése
- A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása

A HFS figyelembe veszi a Vidékfejlesztési Programban javasolt fejlesztési fókuszterületeket.

6. Prioritás: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben, különös tekintettel a következő területekre:

6A fókuszterület: a diverzifikálásnak, kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése;

6B fókuszterület: a helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben;

6C fókuszterület: az információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőbbé tétele, használatuk előmozdítása, és minőségük javítása a vidéki térségekben melléklet: A VP LEADER intézkedésének céljai és a HFS-ek java.

A HFS azon fejlesztései, amelyek megvalósítása az EMVA-n kívüli egyéb forrásból tervezett, az adott forrás keretét adó Operatív Program (vagy egyéb forrásgazda) céljainak teljesülését szolgálja és illeszkedik a finanszírozás forrásaként megjelölt beavatkozási terület részletes feltételrendszeréhez.

A finanszírozó OP-k célrendszeréhez való illeszkedés biztosítja az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégiához (EU2020) való hozzájárulást.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A munkaszervezetünk 2015.11.01-vel kezdte hivatalosan a HFS tervezését, nem hivatalosan a 2014. év végétől már dolgoztunk a feladaton. Minden elnökségi és közgyűlésünk alkalmával már projektötlet gyűjtést folytattunk (ami elvárás is volt az egyesületi tagjaink között).

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

Egyesületünk tagságát és partnereit többszörösen megkerestük az év folyamán e-mail-ben a projektötlet gyűjtő lapokat mellékletként felcsatolva, hogy várjuk megvalósításra váró projekt ötleteiket.

Továbbá az általunk év folyamán rendezett rendezvényeken, illetve mások általi rendezvényeken, de ahol mi megjelentünk, mindig felhívtuk a figyelmet az előttünk álló Helyi Fejlesztési Stratégia megírásának feladatára. Ilyen volt például a Hajdúsági Expo és Traktorhúzó Európa Kupa, ahol a rendezvény időtartama alatt, azaz három napon keresztül pavilonban ismertettük meg a rendezvényen résztvevőket Egyesületünkkel, illetve az általunk végzett munkával, pályázatainkkal és a VP általunk adott lehetőségekkel.

Ezen rendezvényen közel ezer ember sikerült megszólítanunk.

Hirdetményként Projektötlet gyűjtés- Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása kifüggesztésre kerültek az Egyesületünk településeinek Polgármesteri Hivatalok hirdető tábláján, a „Művelődési Házakban”, helyi könyvtárakban, továbbá a Bodaszőlői IKSZT hirdetőtábláján.

Fórumokat tartottunk és fogunk még tartani.

A műhelymunkák során azt is megtapasztalhatták a résztvevők, hogy a különböző ágazatok képviselői milyen hatékonyan tudnak együtt gondolkodni a legkülönbözőbb témákkal kapcsolatban, még olyanoknál is, ahol elsőre nem is gondolták, hogy érintettek lehetnek a témában.

Figyelem felhívásaink, tájékoztatóink megjelentek a települések honlapjain és a települési sajtókban.

2015. novemberében Ebesen, Hajdúdorogon, 2015. decemberében Hajdúböszörményben tartottunk és tervezzük 2016. januárjában Hajdúnánáson, Nagyhegyes, Hajdúszovát és 2016. februárban első napjaiban Bodaszőlőn szeretnénk záró akkordként fórumot tartani, aminek a végén közgyűlést is tartanánk, ahol már a HFS 60% készültségi fokát fogadnánk el.

Továbbá a fórumokat meghirdettük és a projektötlet gyűjtés- Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozásának fontosságára felhívtuk a figyelmet a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete saját honlapján. A fórumok nyilvánosak voltak, azokon bárki részt vehetett, vehet.

A 290/2104 (XI.26.) Korm. rend. szerint kedvezményezett járással és/ vagy a 105/2015 (IV.23.) Korm. rend. szerint kedvezményezett településekkel az állandó népességünk legalább 15%-ában érintett HACs-ok közé tartozik a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete.

Ebből kifolyólag kisebb, tematikus, irányított megbeszéléseket, munkacsoport üléseket tartottunk a kirekesztődéssel veszélyeztetett csoportok bevonható tagjaival.

PI: HCKÖ, IKSZT

A Helyi Akciócsoport a Helyi Fejlesztési Stratégia megírásának időszaka alatt is folyamatos konzultációs lehetőséget biztosított irodájában személyesen, telefonon, illetve e-mailen és akár facebookon keresztül is.

Irodánk, felállásunk óta változatlan, már bejáratott helyen van Hajdúböszörmény Város központjában. Sajnos működési forráshiány miatt a Hajdúszoboszlói alirodánk jelenleg nem működik.

Az Egyesületünknek van Facebook oldala, amelyen szintén meghirdettük a projektötlet gyűjtés lehetőségét, leadási határidejét és a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozását.

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

A kapott LEADER forrásaink a már eddig beadott projektötletek alapján is többszörösen „elkeltek”, ettől függetlenül még folyamatosan várjuk a projektötleteket és kapjuk is.

Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete PROJEKT ÖTLETEK- 2015 - 2016 HFS

sorszám	Intézkedések megnevezése	Fejlesztés helyszíne	Fejlesztés típusa	Projektötletek összesített ktg-e
1	Térségi vállalkozásfejlesztés, induló és működő vállalkozások támogatása, megújuló erőforrások alkalmazásával	Ebes, Nagyhegyes, Hajdúszovát Hajdúdorog (teljes területtel) és Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló (külterület)	Gazdaságfejlesztés	634,648,400 Ft
2	Környezeti adottságokra épülő turizmusfejlesztés	Ebes, Nagyhegyes, Hajdúszovát Hajdúdorog (teljes területtel) és Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló (külterület)	Gazdaságfejlesztés	226,000,000 Ft
3	Fokozottan veszélyeztetett hátrányos helyzetű csoportok támogatása	Ebes, Nagyhegyes, Hajdúszovát Hajdúdorog (teljes területtel) és Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló (külterület)	Szolgáltatás fejlesztés	3,450,000 Ft
4	Civil szervezetek tevékenységének támogatása	Ebes, Nagyhegyes, Hajdúszovát Hajdúdorog (teljes területtel) és Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló (külterület)	szolgáltatás fejlesztés	290,135,000 Ft
Összesen				1,154,233,400 Ft

A tervezés folyamán a térség szereplői között külön figyelmet érdemeltek a hátrányos helyzetű, kirekesztett csoportok megszólítása. Ezen társadalmi csoportok különösen érzékenyek a térségben bekövetkező negatív irányú gazdasági változásokra, így megszólításuk rendkívül fontos. A hátrányos helyzetű csoportok bevonása egyrészt a teljes nyilvánosságot biztosító eszközök (honlap, facebook, e-mail megkeresések, felhívások) alkalmazásával, valamint az információszerzés hatékonyabb eszközeinek alkalmazásával történt (személyes konzultáció, fórumok tartása). A Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete tagjai között megtalálhatók olyan szervezetek (Segítő Szeretet Alapítvány, Hajdúszovát Kulturális Fejlődéséért Közhasznú Egyesület, Református és Görög Katolikus Egyházak és az Önkormányzatok) melyek hátrányos helyzetű csoportokkal tart kapcsolatot, azok szociális

helyzetének javításával foglalkoznak. Ezen szervezetekkel az akciócsoport folyamatos kapcsolatot tart. Tekintettel arra, hogy a tervezési folyamat során a nyilvánosság biztosított volt, valamint az egyesület tagjai (vállalkozói, civil és közszféra) több alkalommal is tájékoztatást kaptak a stratégia kidolgozásáról, az ágazatköziesség elve megvalósult.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

9

A Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete illetékességi területéhez tartozó hét település - Ebes, Hajdúböszörmény, Hajdúdorog, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló, Hajdúszovát és Nagyhegyes - közül négy a gazdag és dicső történelmi múlttal rendelkező hajdúvárosok közé tartozik, ezért is kapta a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete nevet közösségünk. Az Akciócsoport „felépítése” az alulról történő önszerveződéssel, két Debrecent övező térség összefogásával alakult 2012-ben a LEADER források lehívása érdekében. Vannak eltérések a két kistérség felépítésében, a települések jellemzőiben, de a közös földrajzi adottságok, a széles alapokon nyugvó történelmi gyökerek és néphagyományok, hasonló gazdasági adottságok, problémák „összekötik” a településeket és jó alapokat szolgáltatnak az együttműködésre a LEADER program sikeres magvalósítása érdekében. A térség Hajdúvárosai Bocskai örökségére, a sajátos hajdú-múlra építve tervezik jövőjüket.

A Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesületének LEADER Helyi Akciócsoportja a 290/2014 (XI.26.) Korm. rendelete a kedvezményezett járások besorolásáról a Hajdúnánási-Hajdúböszörményi és a Hajdúszoboszlói járást is a kedvezményezett járások közzé sorolja az Észak-Alföldi Régióban, Hajdú-Bihar megyébe. Területileg két kistérség (Hajdúböszörményi és Hajdúszoboszlói statisztikai kistérségek) 7 települését öleli fel (2 számú melléklet: Térkép). Településeit tekintve 4 várost (Hajdúnánás, Hajdúdorog, Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló) és 3 községet (Nagyhegyes, Ebes és Hajdúszovát) takar, melyek természet-földrajzilag a Hajdúság területéhez tartoznak.

A kevés településszám ellenére nagy népességszámú térségről beszélhetünk, hiszen a **Helyi Akciócsoport területe: 1237,75 km²**,

Teljes területtel jogosult települések száma: 4 db

- Hajdúdorog,
- Hajdúszovát,
- Ebes,
- Nagyhegyes,

Külterülettel jogosult települések száma: 3 db

- Hajdúböszörmény,
- Hajdúszoboszló,
- Hajdúnánás

A teljes lakosság szám 2015.01.01-ei önkormányzatok által leadott adatok alapján: **92.305 fő**.

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

A támogatásra jogosult lakónépesség: 21.287 fő TEIR adatok alapján.

A fejlesztési terület nagysága, a települések száma lehetővé teszik a helyi, személyes interakciókat, az összetartás és a közös térségi identitás érvényesülését, melyet a szervezeti felépítés is biztosít.

A térség koherenciáját a 2007-2013 időszakban megvalósult EMVA III. és EMVA IV. tengely (LEADER) fejlesztései tovább erősítették, hiszen ezen fejlesztések révén a térség önkormányzatai, civil szervezetei, vállalkozásai erősödtek.

A térség koherenciáját tovább erősítette, hogy a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete Helyi Akciócsoport a 2007-2013 ciklusban folyamatosan jelen volt a térségben, a térség szereplőit (civil-, vállalkozói- és közsféra) összefogta, hiszen a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete tagjai is ezen, szférákból kerültek ki, így a térségben felmerült problémákról az akciócsoport közvetlenül a szereplőktől szerzett tudomást. Ennek megfelelően a helyi karakter, ahogy a korábbi 2007-2013 ciklusban is rendelkezésre állt, úgy a 2014-2020 ciklusban is rendelkezésre áll, melynek elsődleges feladata a helyi partnerség elősegítése, a térség szereplőinek összefogása, helyi igényeknek megfelelő fejlesztések megvalósításának elősegítése a Hely Fejlesztési Stratégia alapján.

A Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete Helyi Akciócsoport az előző, 2007-2013 ciklusban a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia átdolgozásán túl, a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósításában is részt vett, kapcsolatot tartott a pályázó szervezetekkel, segítette azok fejlesztéseit, melyek döntő többsége megvalósult, így hozzájárulva a térségben fennálló gazdasági, társadalmi és szociális problémák megoldásához.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

1. Térszerkezeti adottságok:

Infrastruktúra. A nagy vonalas infrastruktúrákat vizsgálva megállapítható, hogy az M3-as és M35-ös autópálya, és a Debrecen elkerülő gyorsforgalmi út megépítésével, a 35-ös főút felújításával a térség megközelíthetősége jelentős mértékben javult. A térséget a Budapest – Szolnok - Debrecen-Nyíregyháza 100-as és a Debrecen – Tiszaörs 109-es számú vasútvonal érinti, két település marad ki a vasúti közlekedésből (Hajdúszovát, Nagyhegyes). Nagy hátrány, hogy a helyközi autóbusz közlekedés sugár szerkezetű, Debrecen központú, a települések egymással való összeköttetése nem kielégítő. A belső térségi közúti kapcsolatrendszerre általában jellemző az alsóbb rendű utak rossz minősége. A 4-es főút, a 3502-es (Hajdúbozsórmény- Hajdúdorog, Hajdúnánás- Tiszavasvári szakasz), útszakasz egy része lett újítva, de a 3317-es (Hajdúnánás- Nyíregyháza), a 3321-es (Hajdúszoboszló-Nagyhegyes), és a 3323-as (Hajdúnánás- Balmazújváros), ami az autópálya megközelíthetősége miatt is fontos lenne még felújításra vár. Az út minősége katasztrofális, helyenként életveszélyes és nem forgalom képes. A Hajdúszovát-Debrecen, és Hajdúnánás- Hajdúdorog összekötő út felújításra került 2009.-ben. A térség adottságaiból fakadóan jelentős az igény a mezőgazdasági feltárási utak kiépítésére, hiszen ezek hiányosak és nagyon rossz minőségűek. Elengedhetetlen feladat a

főgyűjtő és mezőgazdasági gyűjtő utak felújítása. Hajdúszoboszló repülőtérrel rendelkezik, amely kis ráfordítással fejleszthető sportturisztikai, rekreációs célok kielégítésére. Áru- és személyszállítási célú fejlesztése nem indokolt. A térségben a településeket összekötő kerékpárút Hajdúdorog és Hajdúnánás között található, de fejlesztésre szorul ugyanúgy, mint a településeken belül található kerékpárút szakaszok. Az EUROVELO hálózat részét képező kerékpárúthoz Hajdúszoboszló és Nagyhegyes egy összekötő résszel csatlakozik. Fontos lenne a szórványban meglévő kerékpárutak hálózatszerű kiépítése, kerékpár túraútvonalak kijelölése kialakítása, mely hozzájárulhatna a színvonalasabb turisztikai szolgáltatások biztosításához a térségben. Ezen célokra a dűlőutak megfelelnek. A lakossági igényeket biztosító ivóvíz, gáz és elektromos hálózat kiépítettsége teljes egészében megoldott, bizonyos területeken korszerűsítésre szorul. Szennyvízkezelést tekintve lemaradás csak a kisebb településeken tapasztalható, de a megoldásuk folyamatos. Pródot meg kell említeni, hiszen itt teljes mértékben hiányzik. Nagyhegyesen a szennyvízkérdés teljesen megoldódott (100%-os kiépítettség), és Hajdúszováton is megvalósításra került. A lakossági rákötések vonatkozásában az arányokon még a nagytelepüléseken is javítani szükséges. A három járás települései becsatlakoztak a Hajdú – Bihar Megyei Hulladékgazdálkodási Rendszerbe, így minden településen megvalósult a szelektív hulladékgyűjtés, de további fejlesztésre szorul. A „régiszemételepek” rekultivációi megtörténtek.

Az Egyesületünk illetékességi területéhez tartozó települések kettő kistérséget takarnak a Hajdúszoboszlói Kistérség és Hajdúböszörményi Kistérség. 2013. januártól az illetékességi területünk három járásra lett felosztva. Hajdúböszörményi Járás: Hajdúböszörmény és Hajdúdorog településekkel. Hajdúnánási Járás: az illetékességi területünkről csak Hajdúnánás tartozik a Hajdúnánási Járáshoz és egyben Hajdúnánás a járásszékhely is. Hajdúszoboszlói Járáshoz tartozik Hajdúszoboszló, Hajdúszová, Ebes és Nagyhegyes.

A térség jellegéről, a települések szerkezetéről elmondható, hogy nem egységes. A Hajdúböszörményi járás városai nagy kiterjedésű, nagy lakosságszámú települések, önálló településrészekkel (Bodaszőlő, Hajdúvid, Nagypród). Vonzáskörzetük nem is alakulhatott ki, hiszen nincsenek környező apró falvak. Debrecen hatása nagyon meghatározó. A Hajdúszoboszlói járást egy nagyváros, és az azt övező 3 község alkotja. A térség tehát nagyon heterogén, hiszen a több tízezer fős városok, és az ezeket övező falusias települések (településrészek, falvak) alkotják. A nagy „mezővárosok” jelenléte ellenére tehát alapvetően „vidéki jellegű” térségről beszélhetünk, amelyet a települések népsűrűsége is alátámaszt (mindegyik településen 100 fő/km² alatti). A térség földrajzi fekvése rendkívül kedvező. Az Alföld keleti részén, a Hajdúság, és Hortobágy területén található. Meghatározó jelentőséggel bír Tokaj-Hegyalja közelsége, illetve a Tiszát a Berettyóval összekötő Keleti-főcsatorna. A térség közúti, vasúti és légi közlekedése javult az elmúlt időszak országos fejlesztéseivel, az M3-as és M35-ös autópálya felújításával, és a Debrecent elkerülő gyorsforgalmi út megépítésével a térség megközelíthetősége jelentős mértékben javult. Nagy előny, hogy a településekről az autópályák maximum 10 perc alatt elérhetők. A térséget a Budapest – Szolnok – Debrecen – Nyíregyháza 100-as és a Debrecen – Tiszaalpár 109-es számú vasútvonal érinti. Két település marad ki a vasúti közlekedésből (Hajdúszová, Nagyhegyes). A helyközi autóbusz közlekedés a megyében sugaras szerkezetű, Debrecen központú, a települések egymással való összeköttetése nem kielégítő. Nem elhanyagolható szempont Debrecen (régiközpont) és Nyíregyháza (megyeszékhely) erőteljes társadalmi, gazdasági hatása, de közvetetten Miskolc térszervező hatása is kimutatható.

2. Környezeti adottságok:

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

A terület komoly természeti kincse a termálvíz és a jó minőségű termőföld, amely alapvetően meghatározza a térség jellegét. E két adottság közül egyik, másik, vagy mindkettő meghatározó jelentőségű a települések „életében”. Hajdúszoboszló országunk élményében szerepel a termálvíz-, és gyógyvízhasznosításra épült idegenforgalmi infrastruktúrájával. A termálvíz hasznosítás a többi Hajdú városban is egyre nagyobb jelentőséggel bír, és kiemelt fejlesztési célként szerepel a települések hosszú távú terveiben. A térséget vízföldrajzi szempontból a Tisza közelsége, a Keleti-főcsatorna vonala, a kisebb vízfolyások (Kösely, Kadarcs), és állóvizek (tavak, csatornák, nádas ősmeder, ivóvíz és hévízkutak) jellemzik. Talajföldrajzilag a Hajdúsági jó minőségű löszös csernozjom talaj és a gyengébb minőségű Hortobágyi szikes talaj a meghatározó. Kedvezőek a klimatikus viszonyok, ám időnként mediterrán típusú éghajlat jellemzi a térséget. Problémát jelent a talaj-, és talajvíz-szennyezettség, és a gyakoribbá váló szélsőséges időjárási jelenségek. Az erdősültség az országos átlag alatt van. Jelentős a NATURA 2000 programba tartozó, valamint a Hortobágyi Nemzeti Parkhoz tartozó természetvédelmi területek aránya. A természetes növénytakarót a rossz minőségű szikesek növénytársulásai és a löszhátakon a mezőgazdaság által szinte teljesen elpusztított löszpusztarét jelenti.

Kiemelt figyelmet érdemel a védett területek jellegzetes madárvilága pl.: túzok, sziki pacsirta. A hajdúsági mezővárosok népe már a régi idők óta földműveléssel, állattartással foglalkozott. Az ipar és a kereskedelem elég későn alakult ki. A magas aranykorona értékű szántóföldek kedveznek a gabonafélék, burgonya és takarmánynövények, valamint a csemege-kukorica, és a zöldborsó termesztésének. Újabb lehetőséget nyújtanak a nemrég telepített gyümölcsösök (meggy). Állattartás vonatkozásában a szarvasmarha, sertés, juh és baromfifélék tenyésztése a meghatározó, bár ez az ágazat az elmúlt időszakban jelentősen leépült. A nagyüzemi mezőgazdaságban a műtrágyák, növényvédő szerek tartós és szakszerűtlen használata, valamint az állattartás az elmúlt évtizedekben maradandó károkat okozott a természetben (talaj-, talajvíz-, és vízszennyezés). A helyzetet tovább rontják a szórványosan előforduló, rekultiválásra váró illegális szeméttelpek. A történelmi hagyományoknak és a támogatási rendszereknek köszönhetően a gazdálkodók ma már gyakrabban törekszenek a környezettudatos gazdálkodási formák alkalmazására. Az ipari termelés jelen van, de nem meghatározó az akcióterület teljes területén, ennek okán általában az élhető, tiszta lakókörnyezet jellemző.

A Hajdúszoboszlói járás az Alföld legfontosabb gázipari központja, ahol megtalálható a MOL Rt. gázkitermelő és gázfeldolgozó, tározó üze (Nagyhegyes), de az elmúlt években már inkább csak feldolgozással, tározással foglalkoznak. A térség természeti értékek mellett épített és kulturális örökségekben is bővelkedik, de ezek állapota nem megfelelő, felújításra szorulnak. Megtalálhatók a honfoglalás előtti időkből származó kunhalmok (kurgánok), melyek a honfoglalás előtt itt élt népek temetkezési és őrhelyei voltak. A templomok, az Árpád kori templom maradványok, a múzeumok, tájházak, az emlékparkok, régészeti ásatások, és egyéb vidéki örökségek mind a településeink és a térség vonzerejének fontos elemei. Hajdúnánás, Hajdúböszörmény, Hajdúdorog közös épített örökséggel rendelkeznek, melyek közül egyedülálló az ólas-kertes, körgyűrűs településszerkezet. A belvíz sajnos a mi térségünkben is nagy problémát jelent, mely nemcsak hatalmas mezőgazdasági, hanem nagy társadalmi károkat is eredményezett. Okai egyrészt a természeti adottságok (domborzati viszonyok, talajtani adottságok, csapadék), másrészt az emberi tevékenységek. Külterületeken a helytelen mező- és erdőgazdasági művelés, belterületeken a mély fekvésű területek beépítése okozza. A megfelelő területhasználat eszközei enyhítenék a problémát, pl. a művelési ágak elrendezése, erdősítés, talajvédő gyepesítés, szintvonalas talajművelés, talajvédő agrotechnika, megfelelő növényi

borítottság, ill. a víz rendezett elvezetését és a hordalék megfogását biztosító főbb létesítmények (vízelvezető árkok, övárkok, vízmosáskötő-gátak, hordalékfogók, tározók építése). (Forrás: Önkormányzati vízügyi kézikönyv)

3. *Kulturális erőforrások:*

A HACS működési területéhez kapcsolódó legjelentősebb és legrégebbi együttműködés, hogy négy település is a Hajdúvárosokhoz tartozik: Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúdorog, Hajdúszoboszló.

A Hajdúvárosok és hajdúk rövid története:

Hajdúk a magyar történelemben

A hajdúk marhahajtók voltak, akik a hajdú elnevezést is a hajtó szóból származtatják. A 15–16. században az Alföldön óriási méretű nomád állattartás folyt, s a szilaj marhát tízezer számra hajtották nyugat és délnyugat felé Nürnbergig, Augsburgig és Velencéig. Európa nagy húsellátója Magyarország volt. A lábon hajtott csordákat a hajdúpásztorok védték a vadállatok és a rablók támadásai ellen

Az 1526. évi mohácsi csatát követő háborús és zavaros világban, amikor pedig a század második felében a háborúk miatt a marhatenyésztés és a kereskedelem egyre jobban visszaesett, az életlehetőségeiktől megfosztott fegyveres pásztorok mind nagyobb számban álltak be zsoldos katonának. Az 1550-es évektől kezdve a hajdú elnevezés már katonát jelöl.

Bocskai telepítésével azonban a hajdúkérdés korántsem zárult le végleg. Alig halt meg a fejedelem 1606 végén, a nemesi országgyűlés kétségbe vonta a hajdú kiváltságok érvényességét, s azt csak akkor volt hajlandó becikkelyezni, amikor a hajdúk újra fegyverhez nyúltak. Kállót azonban végül is fel kellett adniuk, helyette 1609-ben Böszörményt kapták. Egy másik csere Polgárt juttatta nekik. A hajdúvárosok sora végül is így alakult: Hajdúnánás, Hajdúdorog, Hajdúhadház, Vámspércs, Hajdúszoboszló, Hajdúböszörmény és Polgár. (A 18. században azután Polgár kiváltságait megszüntették.)

forrás: <http://www.tankonyvtar.hu>

A hét hajdúváros: Hajdúnánás, Hajdúdorog, Hajdúhadház, Vámspércs, Hajdúszoboszló, Hajdúböszörmény és Polgár 2012 augusztusában egyezséget kötöttek egy szervezet létrehozására, mely az összefogásukat jelképezi. Kiss Attila Hajdúböszörmény város polgármestere (Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesületének elnöke) a Hajdúkerület pecsétjét ajándékozta a települések polgármestereinek a szövetség jelképeként. 2013. augusztus 16-án megalakították a Hajdúkerületi Hajdúvárosok Egyesületét, mely egyesületnek a kultúra, hagyományörzés a célja, továbbá gazdasági együttműködést is remélnek az együttműködéstől. Az egyesület létrehozásának megpecsételéseként a települések polgármesterei emléklaplakettet kaptak.

A Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete illetékességi területén, van egy nagyon nevezetes mintaprojekt, mely már nem csak országos, de nemzetközi elismeréssel is büszkélkedhet. Ez a projekt a Nánási Portéka. A nánási emberek szorgalma, tehetsége találkozott akkor, amikor 2013-ban a tanyafejlesztési program keretében létrehozták a termelői piacot, s a helyi termelők által előállított kiváló minőségű élelmiszereket kínálták a helyi fogyasztóknak. Minden család

szeretne egészséges, friss és jó minőségű élelmiszert vásárolni, megfizethető áron. Ezt kínálja a Nánási Portéka a tudatos vásárlók számára. A védjeggyel jelzett áruk kiváló alternatívát szolgáltatnak azoknak, akik nem elégedettek a hiper- és szupermarketek polcain sorakozó élelmiszerekkel, vagy helyben termett zöldségre és gyümölcsre vágnak. Ezek a termékek jóval kisebb környezetterhelést – légszennyezést, üvegházhatású gázok kibocsátása – jelentenek, hiszen a szállításuk nem több száz kilométerről történik. A védjeggyel ellátott élelmiszerek vásárlásával a helyi gazdákat támogatják, akik így tovább fejlődhetnek. Ezek a városi piacon, kézműves vásárokon kapható termékek ráadásul nem tartósítottak, szállításukhoz nem kellenek hűtőkamrák és mesterséges érlelés. A termelőket összefogó, közös márka társadalmi szempontból is számtalan előnnyel rendelkezik. Azzal, hogy a vásárlók rendszeresen a helyi gazdánál vásárolnak, a helyi munkalehetőségeket erősítik, hiszen minél nagyobb a kereslet, annál több embert kell foglalkoztatni a termelői oldalon. A tartósításmentes élelmiszerek pedig egészségesebbek, ízletesebbek, mint a gyorsan érlelt társaik. A személyes kapcsolatok mindezek mellett erősítik a bizalmat a vevő és a termelő között is. A Nánási Portéka védjegy bevezetése európai viszonylatban is izgalmas projektnek bizonyult, ugyanis a KAP kommunikációs díj jelöltjei között előbb a legjobb tíz közé választották, majd a Communication to the Public kategóriában (összesen három kategória van) bejutott a legjobb háromba, vagyis már mindenképpen dobogós lett. Ez önmagában is hatalmas eredmény, hiszen magyar ötlet korábban soha nem választottak be a legjobb három közé. A díjátadó 2015. január 29-én volt, akkor derült ki, hogy a magyar projekt lett a második helyezett. Az egységes városmarketing fontos eleme lehet a közös, jellegzetes márka, egy védjegy, melyből egyértelműen látszik, hogy a termékek helyi termelőktől származnak, minőségi alapanyagokat tartalmaznak és képviselik a várost. Ilyen a hajdúnánási Nánási Portéka is. A külön jelzéssel ellátott termelői élelmiszerek kizárólag Hajdúnánás közigazgatási területén belül termelt vagy feldolgozott, előzetesen regisztrált portékák lehetnek, melyeket egységes védjeggyel látnak el.

4. *A társadalom állapota:*

Az Akciócsoport településeinek lakosság száma 2008-ban 94 091 fő volt. Ez legfrissebb adatok alapján jelenleg **92.305 fő**. A lakosság majdnem 90%-a a városokban él.

Lakosság szám városban: 81.706 fő

Lakosság szám községekben: 10.599 fő

Az adatokból megállapítható, hogy a lakosság szám a térség egészére nézve csökkent. A települések tekintetében Hajdúszovátton nőtt a lakosok száma. Jellemző az akcióterület nagyvárosaira - kivéve Hajdúszoboszlót -, hogy a település lakosságának több mint 2%-a külterületeken, tanyákon él. Egyetlen hátrányos helyzetű településünk Hajdúszovát, amely gazdasági és társadalmi mutatóit tekintve is eltér a térség többi településétől. (Nagyobb a munkanélküliség, nagyobb társadalmi problémák, nagyobb a kisebbség aránya, alacsony gazdasági mutatók, kevés munkahely).

Lakosság számának, összetételének változása, iskolázottság. A születések, és halálozások arányának változását a vándorlások mértéke általában ellensúlyozza, melynek eredménye az, hogy a lakosság szám az elmúlt 5 évben jelentősen nem változott. A legfrissebb adatok alapján csökkenő tendenciát mutat. A születések magas aránya leginkább a kisebbségeket és a leszakadó rétegeket érint. Nagy probléma ez a térség számára, mert a lakosság ezen része a szociális helyzetük miatt nem tudnak megfelelő családi körülményeket, és tanulási lehetőséget biztosítani

a gyerekek számára, és még inkább a perifériára szorulnak. Mindezen tényezők együttes hatására a halmozottan hátrányos helyzetű lakosság száma drasztikusan nő. A lakosság összetételét tekintve az országos átlagtól magasabb az aktív keresők aránya, és kevesebb az aktív keresőkre jutó eltartottak aránya. A munkanélküliség viszont nagyjából az országos átlag körüli, néhány település kivételével. A demográfiai viszonyok számát befolyásoló tényezők számos fajtája, a migráció több típusa is jellemző, melyek időbeli és térbeli változása végül kiegyenlíti a különbségeket, és stagnáló állapotot okoz lakosságszámot tekintve. A jobb megélhetőség, a munkalehetőségek, és magasabb színvonalú (és több) szolgáltatások miatt nagyarányú a térségből való *elköltözés*, főként a megyeszékhelyekre, de egyre jellemzőbb a fiatalok körében a főváros „felkeresése”. A nagy problémát az adja, hogy elsősorban a magasan képzett munkaerő keresi az ország fejlettebb részein a megélhetését, amely kedvezőtlenül hat a térség társadalmi-gazdasági folyamataira és a versenyképességre. Az önkormányzatok adatai alapján felfedezhető a *térségbe vándorlás* is, hiszen néhány település esetében folyamatosan érkeznek az „új” lakosok. Ennek két módja jelenik meg. Az egyik leginkább a kertvárosi élet adta lehetőségek (Ebes) miatt történik. Főleg a jómódú és magasabban kvalifikált rétegek körében figyelhető meg, hogy a nagyvárosi élet helyett vonzóbbnak találják a vidéki körülményeket. Debrecenhez közeli, falusi környezetbe költöznek, építkeznek, ahonnan a napi bejárás a munkahelyre, óvodába, iskolába (ingázás) könnyen megoldható. A „kitelepülések” másik típusa viszont pontosan ellenkező okok, anyagi nehézségek miatt alakul ki. Egyre jelentősebb a hátrányos helyzetű lakosok kitelepülése a környező falvakba (Hajdúszovát), a külterületekre (Szőlőskertek, Bodaszőlő), ahol olcsóbb telket, olcsóbb megélhetést találnak.

A lakosság kor szerinti összetétele az országostól eltér, kisebb a fiataloké és nyugdíjasok, magasabb az aktív keresők aránya. Az előbbiekből következik, hogy kevesebb az aktívkeresőkre jutó eltartottak aránya. Iskolai végzettséget vizsgálva megállapítható, hogy jelentős a térségben a csak 8 általánost végzettek aránya, mely meghaladja az országos átlagot. Magas a középiskolai érettségi nélküli szakmunkások aránya is. A térségben meghatározó szakképző intézetek működnek, melyek gépész, informatikus, ruhaipari, gasztronómiai, vendéglátó-ipari és mezőgazdasági középiskolai szakképzést folytatnak, de probléma, hogy a szakképzés struktúrája nem igazodik a helyi piaci igényekhez. Emiatt egyre nehezebb a tanult szakmájukban elhelyezkedni a szakmunkásoknak. Nagyon kevesen vannak az egyetemet, főiskolát végzett lakosok (az országos átlag fele) és a helyzetet még súlyosbítja az a tény, hogy nem tudnak megfelelő munkát biztosítani a részükre a települések. A lakosság egészségi állapota az országos átlagnak megfelelő. Az egészségügyi ellátás kielégítő, de a kisebb településeken vannak megoldandó feladatok. Erősödő tendenciát mutat az előregedés, magas a kopási, érrendszeri megbetegedések száma, és az országos átlag feletti a daganatos megbetegedések aránya. Előre lépést kell tenni a prevenció területén, és meg kell teremteni a szabadidő egészséges eltöltésének lehetőségeit, feltételeit. A kisebbség aránya az akcióterületen nem meghatározó, de Hajdúszovátot ki kell emelni ellenpéldaként, hiszen itt a roma kisebbség aránya 25%. Hajdúböszörmény (szőlőskertek, Bodaszőlő), Hajdúnánás, Hajdúdorog egyes településrészein szegregáltan, szigetszerű környezetben élnek.

A gazdasági környezet és adottságok nagymértékben befolyásolják a térség társadalmi viszonyait. Egyre nagyobb gond a települések számára a hátrányos helyzetű lakosság támogatása, eltartása. A térségben egyre nehezebb helyzetbe kerülnek a megváltozott munkaképességűek, 45 év felettiek, a nők, az alacsony iskolai végzettségűek, a külterületen élők, akik érdekében a társadalomnak a Helyi Közösség által esélyegyenlőségi programot szükséges megvalósítani.

A térségben igen nagy számban jelen vannak a non-profit szervezetek, melyek működése szakterületet tekintve és földrajzilag is nagyon szétszórta és koncentrált. Néhány jól körülhatárolható tevékenységi csoporthoz köthető, elsősorban az oktatás, a sport, a kultúra, a szabadidő, illetve a szociális ellátás területén dolgoznak. Nincsenek vagy nem meghatározó számban foglalkoznak e szervezetek területfejlesztéssel, környezetvédelemmel, gazdaságfejlesztéssel, kutatással. Mindez jellemző a magyar társadalmi berendezkedésre, aminek következménye, hogy a non-profit szektor jelen állapotában nem tudja betölteni a fokozottabban jelentkező tágabb közösségi igényeket. Ezek a szervezetek finanszírozási problémákkal küzdenek és nagyon nehéz körülmények között dolgoznak. Erős kötődés állapítható meg a kormányzati és önkormányzati támogatásokhoz, amelyeknek következménye lehet tevékenységük hatékonyságának romlása, és a források beszűkülése. Ugyanakkor elhanyagolhatóak az alaptevékenységből származó bevételeik. A valóban komoly munkát végző civil szervezetek elsősorban a régió központban vagy a megyeszékhelyeken, térségünkben pedig a városokban tevékenykednek. Az Akciócsoport területén több száz bejegyzett egyesület, alapítvány, klub stb. működik, amelyek a társadalmi-gazdasági élet szinte teljes spektrumát lefedik. A Hajdúszoboszlói kistérségben elsősorban a turizmussal, falusi turizmussal foglalkozó egyesületek a meghatározóak. Kiemelkedő számmal vannak jelen a kultúra területén működő nonprofit szervezetek, a népi- és roma hagyományokkal foglalkozók. A hátrányos helyzetű Hajdúszováton a civil szféra aktivitása rendkívül erős, ahol a hagyományos kézműves mesterségek oktatását is felvállalták, egy népművészeti alkotóházat működtetve. Minden településen megtalálhatóak a közbiztonság területén segítő és önkéntes alapon dolgozó szervezetek: polgárőrség vagy önkéntes tűzoltóság. Ami szembetűnő, hogy a társadalmi szervezetek jelentős az önkormányzati feladatellátáshoz kötődik. Az is megfigyelhető, hogy több település esetében a helyi rendezvényeket- az önkormányzat munkáját segítve ezzel, valamely helyi kötődésű civil szervezet szervezi. Általában igaz, hogy kicsi az érdekérvényesítő képességük, jelenleg hiányoznak az együttműködésekre irányuló kezdeményezések, és ezek nincsenek megfelelően koordinálva. Ezt az űrt próbálja betölteni az akcióterület mindhárom járásában működő Civil Egyeztető Fórum. Fontos feladatként jelentkezik az önkormányzati, a civil és a vállalkozói szféra együttműködésének erősítése. Szükség van az aktív, jól működő civil szervezetekre, a meglévő szervezetek „megerősödésére”, hiszen a létük már nem a hiányzó szolgáltatásokkal, hanem a szolgáltatók hiányosságaival magyarázható.

5. A gazdaság helyzete

Foglalkoztatási helyzet és munkanélküliség. A lakosság összetételének magyarázatánál említésre került, hogy az országos átlagtól magasabb az aktív keresők aránya. Az előbbiekből következik, hogy kevesebb az aktív keresőkre jutó eltartottak aránya. A munkanélküliség viszont nagyjából az országos átlag körüli, néhány település kivételével. A munkanélküliség és a képzettségbeli hiányosságok mellett elmondható, hogy a jövedelmi viszonyok nagyon eltérő képet mutatnak a települések között. A foglalkoztatás helyzetét alapvetően befolyásolják a lakosság iskolai végzettségével kapcsolatos tények, valamint a mikro-, és kisvállalkozások bizonytalan gazdasági helyzete, viszont elmondható, hogy a foglalkoztatáspolitikai eszközök nyújtotta támogatási lehetőségekkel elsősorban ők élnek. A munkaképes korú lakosság egy jelentős része ingázik a környező településekre, viszonylag jelentősnek mondható az ellentétes irányú mozgás is. A foglalkoztatottak legnagyobb része a terciér szektorban tevékenykedik, melyet a mezőgazdaság és ipar követ. A legtöbb vállalkozást a kereskedelem, javítás, szálláshely szolgáltatás és vendéglátás szektor adja, és ezen belül is jellemző az 1-9 főt

foglalkoztató mikro vállalkozások magas aránya. A településeken jelentős foglalkoztatók az önkormányzatok, sőt a községek esetében az önkormányzatok a legnagyobb foglalkoztatók.

500 főt meghaladó vállalkozás csak a két térségi központban található, ezek közül is kiemelkedik GE Hungaria Kft. Meghatározó foglalkoztatók még a Ventifilt Légttechnikai Zrt., Tigáz Cégcsoport, Hungest Hotels, Kerekes Szállítási és Kereskedelmi Kft, Curver.

A regisztrált álláskereső száma Hajdúböszörményben a legmagasabb majd ezt követi Hajdúszoboszló, utána Hajdúnánás, Hajdúdorog, Hajdúszovát, Ebes és végül Nagyhegyes. Ebben a térségben megállapítható, hogy a regisztrált álláskereső nők száma magasabb, mint a férfiaké.

A tartós munkanélküliek számára az egyedüli foglalkoztatási lehetőség a köz-, és közhasznú munkákban jelentkeznek, illetve jelentős számban eseti vagy feketemunkát végeznek.

Gazdasági potenciál. A térség gazdasági potenciálját (a foglalkoztatottak aránya, jövedelemtermelés alapján) szolgáltató és a mezőgazdasági szektor határozza meg. Annak ellenére, hogy meghatározó a mezőgazdasági tevékenység, az ágazat jövedelemtermelő képessége mégis kicsi. A terciér szektoron belül ki kell emelni a turisztikai ágazatot, amely a térség földrajzi adottságaira alapozva nagy jelentőséggel bír. A termásvíz hasznosítás, a gyógyvízre épített turizmus a térség szinte valamennyi településén adott, és szerepel a hosszú távú fejlesztési elképzelések között. A felszín alatti víz mellett a Debrecen, Hajdúszoboszló-mint regionális, országos turisztikai központ- közelségére épített falusi turizmus is jelentős (főleg Ebesen). Az akcióterületen Hajdúszoboszló kiemelkedő az egy főre jutó szálláshelyek, és az eltöltött vendégéjszakák számában, míg a többi településen jelentős elmaradás van. Legnagyobb foglalkoztatója ennek a szektornak a Hungarospa Zrt, de kereskedelmi és fizető vendéglátó szálláshelyek Hajdúszoboszlón kívül Hajdúnánáson, Hajdúböszörményben, Ebesen és Hajdúszováton is találhatóak. Falusi szálláshelyeket Ebesen, Hajdúszováton és Nagyhegyesen, és a városok falusi jellegű külterületein is találhatunk. A szálláshelyek állapotát tekintve elmondható, hogy nagy igény van a szállások felújítására, felszereltségük javítására annak érdekében, hogy a Hajdúszoboszlón, és környékén minőségi turisztikai szolgáltatásokat nyújthassunk. A turizmus a térség nagy lehetősége, amit nemcsak szolgáltatás-bővítéssel, hanem a meglévő szolgáltatások minőségének javításával, „ápolásával” is kihasználhatunk.

A mezőgazdaság szerepe fajsúlyos a térségben és a jelentősebb agrárvállalkozásokon túl (Kösely Zrt, Tedej Zrt, Béke Agárszövetkezet, Bocskai Mg. Zrt, Kurucz- Ker. Kft., Nagyhegyesi Állattenyésztő Kft., Takarmány Kft.) több ezer mezőgazdasági őstermelő is fellelhető, illetve meghatározó szerepe van a mezőgazdasági kistermelésből származó jövedelem-kiegészítésnek. Gond a mezőgazdaság válsága, jövedelemtermelő, népességtartó képességének alacsony volta, valamint, hogy jelentős különbség van az őstermelők és a nagyüzemi mezőgazdasági vállalkozások technológiai színvonala között. Az országban egyedülállóan a térségben minden típusú mezőgazdasági vállalkozási forma jelen van. Az ipari termelés jelen van a térségben, de nem meghatározó. A Hajdúszoboszlói kistérség az Alföld legfontosabb gázipari központja, ahol megtalálható a MOL Rt. gázkitermelő és gázfeldolgozó üzeme (Nagyhegyes), ahol mára már inkább tározással foglalkoznak. Az akciócsoport területén több ipari terület található, ahová tudatosan települnek be a vállalkozások. Két ipari park Hajdúböszörményben (Keleti és Nyugati), és Hajdúnánás- Tedejen található. Itt is elsősorban a nagyobb vállalkozások jelenléte a meghatározó. A gazdasági szféra szerkezeti állapotára jellemző, hogy nagyon kevés a hatékonyan működő mikro-, kisvállalkozás és egyre növekvő

arányú a kényszervállalkozás, melyeknek termékszerkezete nem felel meg a keresletnek. Jövedelmezőségük romlik, alacsony a vállalkozási kedv, viszont meghatározó a foglalkoztatásban betöltött szerepük. Hiányoznak a kézműves vállalkozások és a kisipari szolgáltatások. A vállalkozási szektorok, megerősítése indokolt a már meglévő szolgáltatások fenntarthatóságának biztosítása érdekében. A turizmusban betöltött országos szerepénél fogva Hajdúszoboszlón legnagyobb az egy állandó lakosra jutó jövedelem, Hajdúszováton a legkevesebb, míg a többi településen az országos átlag közeli. Problémaként jelentkezik viszont a turizmus és a mezőgazdaság adta szezonális, mely magas alkalmi munkavállalást produkál.

A térség hosszú távú fejlődésének és a versenyképesség javításának legfontosabb akadályai, hogy kevés a szakképzett munkaerő, kevés a munkahely, a vállalkozói réteg alacsony aktivitást mutat, és jelentős számban fordulnak elő kényszervállalkozások. További problémát okoz, hogy egyelőre kihasználatlanok a mezőgazdasági adottságok a termékek feldolgozottságát és a melléktermékek felhasználását tekintve is. Jelentős mértékben hagyják el a térséget az alacsony hozzáadott értékű termékek. A turisztika Hajdúszoboszlón koncentrálódik, nincsenek komplex turisztikai attrakciók, nincs a térségi szereplők között együttműködés és gond a szezonális.

6. Összegezzék röviden

A jól működő települések felé elvárás, hogy az aktív és kulturált pihenéshez, szórakozáshoz, kikapcsolódáshoz, művelődéshez szorosan kötődő szolgáltatásokat is nyújtsanak, amelyek nemcsak a lakosság igényeit elégítik ki, hanem kiemelkedő szerepet játszhatnak az új (gazdasági, szolgáltatási, innovációs) fejlesztések megtelepedésében is.

E feladat magában foglalja a parkok és zöldterületek karbantartását, a vendéglátás, művelődési intézmények eltérő lakossági-, és turistaigényekhez igazodó összehangolt és ötletes fejlesztését, támogatását is. Kiemelten érdemes támogatni a szabadidő értékes eltöltésével, a sporttal, az egészségtudatra neveléssel összefüggő piaci és civil kezdeményezéseket.

Ehhez kapcsolódik a helyi identitás és a lokálpatriotizmus erősítése is.

A kultúra és tudás ma már a modern gazdaság és társadalomfejlesztés alapvető támogatója. A közösséghez és a lakóhelyhez kötődés, az identitástudat, lokálpatriotizmus, valamint a társadalmi szolidaritás megteremtése érdekében a társadalmi kapcsolatok tudatos építésének célrendszere szükséges, mivel anélkül nem lehet növelni az itt élők életminőségét és együttműködési készségüket sem. Ennek érdekében az identitást erősítő események mellett további lehetőség a sajátos meghatározottságú településrészek (telepek), civil – településszépítő (építő, ápoló) szervezeteinek támogatása, illetve újabbak létrehozásának támogatása.

A Helyi Fejlesztési Stratégia fő irányai:

- Vállalkozások fejlesztése, versenyképesség növelése (helyi termékek is),
- Munkanélküliség csökkentése, fokozottan veszélyeztetett közösségek problémáinak kezelése, szegénység kezelése, oktatás,
- Térségi adottságokra épülő turizmus fejlesztése,
- Civil szervezetek megerősítése, hagyományörzés,

- alternatív energiaforrások alkalmazása a meg nem újuló erőforrások helyett (klímavédelem),
- tájértékek megőrzése.

A térség potenciális fejlesztési lehetőségei jónak mondható, ugyanakkor az elmaradt fejlesztések következtében kialakult kedvezőtlen gazdasági, társadalmi, szociális viszonyok az országban lezajló globális kedvezőtlen folyamatok eredménye, melynek kezelése is globálisan orvosolható. Fontos kiemelkedési terület a térségben meglévő stabil vállalkozások tovább fejlesztése, valamint a jelentős számú munkanélküli (melyek döntő többség közcélú munkát folytat) szakmához juttatása, hogy ezen, társadalmi réteg erőforrásként tudjon megjeleni a munkaerőpiacon és a munkájukkal hozzájárulhassanak a gazdasági fellendüléshez. Valamennyi, illetékességi területünkhöz tartozó település esetében probléma a fokozottan veszélyeztetett közösségek problémáinak kezelése, ezen közösségek további szociális élethelyzetének romlása, valamint a szegénység. A felsorolt társadalmi réteg megkeresése a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete részéről megtörtént, mind a 2007-2013 ciklusban megvalósult civil szervezetekkel kapcsolatos fejlesztések során, mind pedig a Helyi Akciócsoport civil szervezeti szférákkal történt megbeszélések, fórumok alkalmával. A térség földrajzi sokszínűsége máig kiaknázatlan potenciális turisztikai fejlesztések területe, melyek fejlesztése indokolt.

Az ipar háttérbe szorulásával, az alternatív piacok keresésével és kialakításával nyílik számunkra lehetőség a kiemelkedésből. A térség gazdaságának újrászerveződése folyamatban van még 2015-ben is, fő irány vonala a turizmus és az erre épülő gazdaság lesz a meghatározó. Természetesen az egészséges egyensúlyt és szinergiát meg kell teremteni a turizmus, mint ipar, illetve a gazdaság, mint az ebből profitáló terület aránya között.

Munkahelyek száma növekedett és ezáltal, a jelenleg segélyen és létminimum közelében élők lehetőségei növekedni és az államtól való anyagi függetlensége csökkent. Ennek következtében, főként helyi munkavállalók helyzete fog javulni. A helyi munkavállalók aktív részesei lesznek az integrált vidékfejlesztési politikának, hiszen a helyben élő és dolgozó lakosság fogja alakítani és fejleszteni környezetét, amely a megélhetésének az alapján képezi. A helyben élők érdekeltnek lesznek a térség felemelkedésének az elérésében.

A térség megújuló energiaforrásainak kiaknázása szintén hozzájárul az élhető és tisztább környezetért, mely hosszú távon anyagi megtakarítással jár a térségnek és az államnak egyaránt.

A környező települések integrációs együttműködése szorosabbá válik, mellyel a céltudatos és előre mutató fejlesztések, illetve a megvalósítás során felmerülő problémák megoldása könnyebbé válik. A települések önkormányzatai kihasználva a helyi adottságokat és az összehangolt munkájának köszönhetően a turisták számára több napos programokat biztosítanak, mellyel növelhető az eltöltött vendégéjszakák száma, a tőke beáramlása ezáltal nagyobbá és folyamatossá válik. Lehetővé válik a turizmusra épülő gazdaság kialakítása, amely nem csak a helyi piacokra termelne, hanem országos piaccal menedzselné a térséget.

A HFS-ben foglalt fejlesztési célok megvalósulásával egy komplex, jól működő és a 21. század által támasztott kihívásokra azonnal és jól reagáló rendszer kiépülése valósul meg. Ez a komplex rendszer egyszerre ötvözi a helyi adottságok és igények párhuzamának közelítését a munkahelyek teremtésével és a környezet megóvásával. Illetve a turizmus által gerjesztett vállalkozói munkakedv növekedését (vendéglátás, kis ipari tevékenységek) a munkanélküliség elleni törekvésben.

Jövőbeni fő cél volt az előző 2013-as Helyi Vidékfejlesztés Stratégiában, hogy 2013-ra Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete LEADER HACCS térség elinduljon a fejlődés útján és 2020-ra Magyarország egyik legdinamikusabban fejlődő térsége legyen. Ahol emelkedik az életszínvonal, és javul az életminőség, ahol több a munkahely, magasabbak a jövedelmek, versenyképes tudású emberek és versenyképes vállalkozások növekvő teljesítménye gyarapodó jövedelmet biztosít, és célzott méltányos támogatások nyújtanak segítséget a nehéz helyzetben lévőknek, ahol biztonságos, tiszta és jó minőségű a lakókörnyezet, egészségesebb és hosszabb az élet. Ezt a célt jelen stratégia is megvalósítani kívánja.

A regionális fejlesztéseknek a helyi szükségletekből kiindulva és az országos szintű fejlesztéspolitikai stratégiával összhangban álló intézkedésekkel kell biztosítani az adott térség, régió felemelkedését. Az országos, a regionális és a helyi szintű tervezésnek tehát egymásra építve szolgálnia kell a stratégiai célok teljesülését.

A gazdasági növekedésben betöltött fontos szerepük miatt különös figyelmet kell fordítani a mikro- kis- és középvállalkozások fejlesztésére, hiszen ez a szektor alkalmazza a munkaerő legnagyobb részét, fontos forrása a jövedelemtermelésnek, és hozzájárul gazdasági verseny erősödéséhez. EMVA III. tengely Mikro- és középvállalkozások létrehozása és fejlesztés jogcím keretében sor került 2012-ben több mikro- és középvállalkozás támogatására. Csak a tudásalapú gazdaság és társadalom kiépítése biztosíthatja a tartós helytállást a globális versenyben, ezért az oktatás és képzési rendszereknek alkalmazkodniuk kell a munkaerő-piaci igényekhez, ami e rendszerek tartalmi és szervezeti fejlesztését igényli.

A Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete LEADER Helyi Akciócsoport települései részére a kitörés és a fejlődés útjára lépés csak összefogással lehet elérni. A sikeres programokhoz a jó kezdeményezéseken és a szükséges pénzen túl a települések hatékony együttműködésére van szükség.

4.2 A 2007 - 2013 - as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

Összességében elmondható, hogy a helyi vidékfejlesztési szereplők igen aktívnak bizonyultak, a pályázói kedv nagyon bizonyult. A beérkezett pályázatok minősége azonban nagyon eltérő volt. Minden pályázati kör esetében sok volt az elutasított pályázat (formai, jogosultsági problémák miatt). Lehetőség volt a helyi/ országos védelem alatt álló építmények felújítására, a természeti és a történelmi tájkép, valamint az azt alkotó táji elemek állapotának javítására, kialakítása, helyi identitás fejlesztését és megőrzését, környezeti tudatosságot elősegítő fejlesztések megvalósítására. Ezen fejlesztések az épületek, építmények felújításával hozzájárulnak a helyi örökségek, a falvak, külterületek értékeinek bemutatathatóságához, ezáltal a térségi identitás fejlődéséhez. A városok rehabilitációját és a falvak megújítását a „Falumegújítás” célkitűzésünk biztosította. A funkcióbővítő és szociális célú város rehabilitáció a kis- és középváros hálózat megerősítése, és a leromlott városrészek felemelése érdekében történt.

Továbbá lehetőség volt a település megjelenésében szereppel bíró épületek külső felújítására, a település környezetét és megjelenését javító kisléptékű infrastrukturális fejlesztésekre, játszóterek kialakítására, korszerűsítésére és piacok létrehozására, meglévők fejlesztésére. A térség egyik fő célkitűzése a

turizmus fejlesztése, amely a jövőképpen, a prioritásokban, az intézkedésekben, a beérkezett pályázati darabszámokban, és a kötelezettségvállalásban is megmutatkozott. A „Hajdúság kincsei” prioritás a minőségi szálláshelyek, és turisztikai szolgáltatások fejlesztését takarta. Több falusi szálláshely, ifjúsági szálló, lovas, vadász és horgászturisztikai szálláshellyel és szolgáltatással bővült az akcióterület. A helyi adottságokra épülő, országos és nemzetközi jelentőségű turisztikai központ, a gyógy turizmus, a fürdőkultúra a szolgáltatások folyamatos megújulását, a szálláshelyek korszerűsítését, bővítését igényelte, és ezen vonalon a jövőben is van még mit fejleszteni. A turizmus mellett a térség másik legfontosabb gazdaságfejlesztési célkitűzése a gazdaság versenyképességének növelése. A térségünk valamennyi településének mikro vállalkozásai pályázhatnak telephely kialakításra és fejlesztésre. A legnépszerűbb intézkedésről van szó, mindkét kört figyelembe véve is. Az igényelt és jóváhagyott támogatás is ezen intézkedések esetében a legnagyobb. Az első kör nyertes projektjei között egyszerű gépbeszerzések, és a bonyolult, nagy összegű építési beruházások is megvalósulnak. A tevékenységeket tekintve nem általánosíthatunk, nem egy bizonyos vállalkozói kör pályázott. De az elmondható, hogy legfőképpen a szolgáltató szektorban érintett vállalkozók éltek a lehetőséggel.

A beruházások eredményeképpen munkahelymegőrzés, munkahelyteremtés, a vállalkozói szektor megerősödése, a helyi termékek „értékének” emelkedése, a gazdaság modernizálása, versenyképesség növelése és a vállalkozások több lábon állása figyelhető meg, mindez természetesen az alacsony környezeti terhelés megőrzése és a magas környezeti értéket képviselő területek, természeti értékének megőrzése mellett. A fejlesztések megvalósításával javult a térség tökevonzó képessége, a kis- és középvállalkozások műszaki-technológiai színvonala, mely által javult a termelékenységük. A célkitűzések egyik nagy pillére a horizontális intézkedésként meghirdetett közösségi terek funkciójának bővítése volt. A térségben 1 szervezet rendelkezik Integrált Községi- és Szolgáltató tér címmel (Hajdúböszörmény- Bodaszőlő), akik a beruházás megpályázására jogosultak voltak. A közösségi terek kialakítása nagy mértékben segíti a helyi közösségépítés folyamatát, hiszen helyet és teret biztosítanak a helyi szolgáltatásoknak, rendezvényeknek. A LEADER Községi célú fejlesztés jogcímén belül a HACS az IKSZT-k funkcióbővítését ösztönözte. A bio- és a megújuló energia a jövő. Ezzel a fontos ténnyel térségünk is tisztában van, ezért külön célkitűzés ösztönözte az energiatermelés bio- és megújuló módjára való áttérést, mindezt a fenntartható energiafelhasználás érdekében. Az akcióterületünkön a bio- és megújuló energiatermelés és felhasználás mértéke nagyon csekély. Amit a 2013-as Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatánál előtérbe helyeztünk, pályázati forrást allokálva ezen célkitűzéshez. A helyi és a térségi igényekhez igazodó, a helyi igényekre épülő képzések, szakképzések, tanfolyamok, tréningek megvalósítását is ösztönöztük, amelyek segítik az álláskereső munkához jutását, javítják a település iskolázottsági színvonalának emelését, és hozzájárulnak a Hajdú hagyományok és mesterségek megőrzéséhez.

Cél a képzettség, képességek javítása, s ez csak valamely új tudás, ismeretanyag elsajátításával érhető el teljes mértékben. A rendezvényekre vonatkozó intézkedések a LEADER-en, és más operatív programokban is pályázható volt, a rendezvény módjától, céljától és megvalósításától függően. A térségi LEADER program rendezvényekre vonatkozó intézkedései nagy népszerűségnek örvendtek. A HACS olyan rendezvényeket támogat, amelyek térségi jelleggel bírnak, és a települések közötti együttműködések előnyben részesítésével hozzájárulnak a térségi identitás kialakításához. Falunapoktól, ifjúsági rendezvényeken, találkozók, kulturális fesztiválok, át nagyon széles a kör. Az ügyfelek minden esetben törekednek a térségi együttműködések kialakítására a szervezés és megvalósítás folyamán. A forrás segítette a forráshiányos önkormányzatok, civil szervezetek munkáját, hiszen a támogatással minőségi, és magas színvonalú rendezvények valósulhattak meg. Bemutatásra kerültek a települések kulturális értékei, hagyományai és örökségei. Hozzájárultak a turizmus fellendüléséhez és a LEADER Program népszerűsítéséhez.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

Egyesületünk a Helyi Fejlesztési Stratégia végrehajtása során egyrészt a LEADER térségben működő, tevékenykedő szervezetek és személyek részére szervező, tanácsadó, projektmenedzsmenti tevékenység biztosításával, másrészt saját pályázatok benyújtásával igyekszik a lehető legnagyobb fejlesztési forrást felhasználni a térségben, ezzel elősegítve a helyi gazdaság fejlődését.

22

A HFS legjelentősebb mértékben a Vidékfejlesztési Program támogatásaihoz kapcsolódik, de különös figyelmet szenteltünk a HFS készítése során a 2014-2020-as Operatív Programok (OP) beavatkozási területeinek átvizsgálására. A HFS tervezett intézkedései több területen is hozzájárulnak más OP-k céljainak a megvalósításához, ebből kifolyólag azok közvetve, vagy közvetlenül is befolyásolhatják a helyi szereplők forráshoz jutását.

A HFS szempontjából a következő Operatív Programok összefüggéseit vizsgáltuk meg.

- Vidékfejlesztési Program (VP)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)
- Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP)
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP)
- Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program (RSZTOP)
- Közigazgatás- és közszolgáltatás-fejlesztési Operatív Program (KÖFOP)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP)

Külső koherencia, kiegészítő jelleg:

A Helyi Fejlesztési Stratégia specifikus céljai és a célokhoz való operatív programok kapcsolódásai:

1. Vállalkozásfejlesztés, megújuló erőforrások alkalmazása

A térségben a mikro- és kisvállalkozások alapvető tökehiánnyal küzdenek, melyek gátat szabnak a fejlődésüknek, innovatív technológiák alkalmazásának, így összességében a fennmaradásuknak. A vállalkozások támogatásával új, innovatív technológiák, megújuló erőforrások alkalmazását helyezzük előtérbe az építési és eszközbeszerzéssel érintett fejlesztéseken túl. A célok elérésével javul a térség vállalkozásainak száma, meglévő vállalkozások versenyképessége nő, illetve munkahelyek kerülnek megőrzésre, új munkahelyek jönnek létre. A cél megvalósítása hozzájárul a fenntartható fejlődéshez, a klímaváltozás hatásainak csökkentéséhez, környezetvédelemhez és az erőforrások hatékonyságának növeléséhez. További cél a lakosság helyben tartása is. Cél megvalósításának fő forrása helyi szinten a LEADER program, kiegészíti:

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGELY

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 1 - Kkv-k versenyképességének javítása prioritási tengely

Környezeti És Energiahatékonysági Operatív Program: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása prioritási tengely

2. Turizmusfejlesztés

A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület természeti adottságait tekintve igen sokrétű, megőrzése közös nemzeti érdek. Ezen természeti értékek (folyóvíz, holtágak, erdős területek, árterek stb.) döntően kihasználatlanok. A helyi környezeti adottságokra épülő turizmusfejlesztés eredményeként a természeti értékek megőrzésre kerülnek, turisztikai vonzerőt jelentenek majd, melyek növelik a térség turisztikai szálláshelyein eltöltött vendégéjszakák számát. Fejlesztés elsődleges célja tehát a térségben újdonságként jelentkező turisztikai attrakciók, melyek hozzájárulnak a térség környezeti állapotának megőrzéséhez, valamint gazdaságfejlesztéshez is. A specifikus cél térségek közötti együttműködések keretében is megvalósulhat más térség HACS-HACS együttműködésével. Cél megvalósításának fő forrása helyi szinten a LEADER program, kiegészíti:

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk) 6.4 alinézkedés

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGELY,

1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 7 Turizmus prioritási tengely

3. Civil szervezetek tevékenységének támogatása

A térség civil szervezeteinek támogatása, mivel tevékenységük számtalan területet érintenek, így támogatásuk elengedhetetlen a térség működéséhez. Támogatásuk eredményeként a térségben a közösségi kezdeményezés alapelv erősödik, ágazatköziesség valósul meg, mely hatékonyan képes reagálni a meglévő problémákra. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rend. szerint kedvezményezett járásokkal és/vagy a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rend. szerint kedvezményezett településekkel érintett Helyi Akciócsoport vagyunk, mely területen a fokozottan veszélyeztetett, hátrányos helyzetű csoportok kiemelt támogatása prioritást élvez. Ezen csoportok elsődleges kiugrási pontja a térségi vállalkozások igényeinek megfelelő szakmai végzettséget adó képzések elvégzése. A cél megvalósítása hozzájárul az esélyegyenlőség megteremtéséhez, illetve az elvándorlás mértékének csökkentéséhez is. Főleg időskorú, egyedülálló mozgásukban korlátozott emberek segítése. Karitatív jellegű prevenciós megelőző programok támogatása. Cél megvalósításának fő forrása helyi szinten a LEADER program, kiegészíti:

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: KÖZÖSSÉGI SZINTEN IRÁNYÍTOTT VÁROSI HELYI FEJLESZTÉSEK (CLLD) PRIORITÁSI TENGELY (HACS-al együttműködve)

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program: Együttműködő társadalom prioritási tengely

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

4. Térségi vállalkozásfejlesztés

A térségben a működő vállalkozások alapvető tőkehiánnyal küzdenek, melyek gátat szabnak a fejlődésüknek, innovatív technológiák alkalmazásának, így összességében a fennmaradásuknak. Az intézkedés hozzájárul a vállalkozások versenyképességének növeléséhez, új vállalkozások indulását teszi lehetővé, munkahelyeket teremt, illetve őriz meg, ezzel hozzájárul a térségben tapasztalható elvándorlás negatív hatásainak enyhítéséhez. A térségi kistelepüléseken élők jövedelmi helyzete folyamatosan romlik, a munkanélküliek foglalkoztatását pedig a megyei átlaghoz képest jóval gyengébb vállalkozói szféra egyre kevésbé képes ellátni. Egyre nagyobb nyomás nehezedik a települési önkormányzatokra a bevételszerzési lehetőségek bővítése, a megélhetést elősegítő megoldások kidolgozására a háztartások részéről. Az elmúlt években mindez drasztikus átalakulást hozott az önkormányzatok működésében, tevékenységében. A települések többsége elindult az önellátás, „gazdálkodóvá” válás útján. A cél megvalósítása hozzájárul a fenntartható fejlődéshez, a klímaváltozás hatásainak csökkentéséhez, környezetvédelemhez és az erőforrások hatékonyságának növeléséhez. További cél a lakosság helyben tartása is. Cél megvalósításának fő forrása helyi szinten a LEADER program, kiegészíti:

- **Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)**
- **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGELEY**
- **Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 1 - Kkv-k versenyképességének javítása prioritási tengely**
- **Környezeti És Energiahatékonysági Operatív Program: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása prioritási tengely**

5 Helyi fejlesztések támogatása:

A vidéki térségekben az alapvető szolgáltatásokhoz, a közösségi élet feltételeihez való hozzáférés lényegesen elmarad a városias térségektől. A vidéken élők számára a vidéki települések élhetőbbé, vonzóvá tétele, az elérhető helyi szolgáltatások körének bővítése, színvonalának és hozzáférhetőségének javítása, a települési önkormányzatok segítése, a helyi együttműködések ösztönzése, valamint az azokban rejlő belső erőforrások kihasználása kiemelt cél, amelyek egyaránt elősegítik a gazdasági és közösségi területen a társadalmi aktivitás erősítését és fenntartását.

Főként a vidéki térségekre jellemző az alacsonyabb vállalkozói aktivitás, a tőkehiány, valamint az abból adódó elavult, hiányos eszköz- és infrastrukturális ellátottság. A nagyobb volumennel bíró vállalkozások támogatott fejlesztési lehetőségei szélesebbek a mikrovállalkozásokénál, azok létrehozására és támogatására kevesebb forrás jut. További fő cél a munkahelyek megtartása és újak létrehozása.

- **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGELEY,**
- **Környezeti És Energiahatékonysági Operatív Program: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása prioritási tengely**

A Helyi Fejlesztési Stratégia tartalmát befolyásoló megyei fejlesztési prioritások:

A Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozását megelőzően több alkalommal is véleményezte a **Hajdú-Bihar megyei Területfejlesztési Program 2014-2020** Stratégiai és Operatív Programot, mely megyei szinten definiálja a főbb fejlesztési prioritásokat, melyet a Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítése során figyelembe vettünk. A települések településfejlesztési programjai szinergiában állnak a megyei területfejlesztési koncepcióval, így azokra külön nem tér ki jelen stratégia. A Helyi Fejlesztési Stratégia szempontjából leginkább releváns megyei területfejlesztési program tartalma:

Stratégiai ágazatai célok:

Az Alföld értékeire épülő fenntartható környezet: A megye egyik legfontosabb rész célja az (Á1) stratégiai ágazati cél kapcsán, hogy hozzájáruljon Hajdú-Bihar megye településeinek a környezeti minőség növekedéséhez és megfelelő eszközöket biztosítson a környezeti fejlesztések megvalósulásához. Ezen eszközökkel a települések hozzá tudnak járulni az országos jelentőségű célok eléréséhez, mint például az energiafüggetlenség csökkentése, klímavédelmi célkitűzések elérése.

Versenyképes gazdaság és egészséges élelmiszer (Á2): Hajdú - Bihar megye gazdasági adottságaira alapozva a helyi gazdaságfejlesztés és foglalkoztatás ösztönzés érdekében megvalósul a megye belső erőforrásainak és potenciáljainak a szinergikus kiaknázása és fejlesztése. Hajdú - Bihar megye gazdaságára is jellemző duális szerkezet ellensúlyozása a helyi vállalkozói aktivitás erősítésével és a foglalkoztatás növelésével történik meg.

A megye gazdasági szerkezetének megfelelő oktatás, szakképzés (Á3): A helyi szintű foglalkoztatás növeléséhez elengedhetetlen a munkaerő-kereslet és munkaerő-kínálat összehangolása, így az oktatás, szakoktatás és felsőoktatás minőségi fejlesztése során elsősorban a gazdasági szereplők által megfogalmazott elvárások szempontjait kell figyelembe venni, kialakítva a piaci igényekhez illeszkedő oktatási struktúrát, támogatva a vállalkozások bevonását a képzésekbe.

Közösségi, szociális, egészségügyi és társadalmi fejlesztések a leszakadó társadalmi csoportok esély-egyenlőségének és életminőségének javítására (Á4): A 2020-ig tartó időszakban fontos cél az **öregező társadalom és a leszakadástól veszélyeztetett csoportok** által előidézett kihívásokra való felkészülés, az ezzel kapcsolatos szociális, egészségügyi és társadalmi infrastruktúra-fejlesztések megvalósítása.

Stratégiai területi cél:

Kistelepülések, mint az élhető vidéki közösségek színterei (T3): vidéki kistelepüléseknek az elmúlt időszakban az elöregedés, az elvándorlás és elszegényedés problémájával kellett szembenézniük. Fontos cél ezeknek a folyamatoknak a kezelése, olyan **biztonságos, gazdaságilag életképes és élhető vidéki környezet** fenntartása, amely megőrzi a megye vidéki területeinek értékeit, erősíti a települések önmegtartó erejét. Az **önszerveződés** és az **önfenntartó gazdálkodás** segíti a minőségi életkörülmények kialakítását, melyet a vállalkozói szemlélet terjedésének erősítésével és a foglalkoztatást biztosító (elsősorban mezőgazdasághoz kötődő) vállalkozások fejlesztésével, valamint a generációs megújulás támogatásával lehet elérni.

A HFS fejlesztési területeinek irányelvei megmaradtak az előző időszaki HVS intézkedési tervében leírtaknak megfelelően, de a keretösszegek lényegesen változtak. Egy pályázó kisebb összegre tud pályázni, kisebb támogatási intenzitás mellett. Kiegészítésnek számjuk más programokhoz. Próbáltuk az

igényekhez igazítani a cselekvési tervet, de már a 2. fejezetben bemutatott táblázatnak megfelelően, nem tudjuk az igényeket teljesen kielégíteni, ezért támogatunk több kisebb értékű projektet.

A HFS tartalmát befolyásoló, a térség gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások:

A turizmus területén kapcsolódni kívánunk a Bejárható Magyarország programhoz, ennek előkészítéseként felvettük a kapcsolatot az országos turisztikai szövetségekkel.

Hajdúnánás már korábban csatlakozott a Bejárható Magyarország programhoz, kajak – kenu tekintetében, melyhez Hajdúböszörmény is kíván csatlakozni. További lehetőségként és igényként felmerült a Bejárható Magyarország többi programjához is csatlakozni a természetjáráshoz, kerékpárturizmushoz, vitorlázáshoz és lovas turizmushoz. Konkrét tervek még egyeztetés alatt. További lehetőségként, figyelembe vesszük majd a Nemzeti Parkokkal való együttműködést. Mivel az illetékességi területünkön nincs Nemzeti Park, de ha lehetőség adódik együttműködésre, mindenképpen élnénk vele.

A Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása során figyelembe vételre kerültek a térség releváns fejlesztését támogató Turisztikai Desztináció Menedzsment program.

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

4.4 SWOT

Erősségek (E):	Gyengeségek (GY):
1 Kedvezőek a természetes szaporodási mutatók. 5. Középfokú oktatási intézmények működnek. 6. Alternatív mezőgazdasági termelés, biogazdálkodás folyik néhány gazdaságban. 7. Erős szolgáltató szektor, magas a szolgáltatási ágazatokban foglalkoztatottak aránya. 8. Több magyar és külföldi tulajdonban lévő vállalkozás és multinacionális cég működik a térségben. 9. M3 és M35 autópálya közelsége 10. Debreceni reptér légi összeköttetést biztosít 11. 2 ipari park működik a térségben. 12. Üzleti szolgáltató infrastruktúrák találhatók a térségben. 13. Ipari tevékenységre alkalmas barnamezős területek állnak rendelkezésre. 14. Rendkívül kedvező földrajzi elhelyezkedés, autópályák áthaladnak a térségben. 15. Jó a termőföldek átlagos aranykorona-értéke. 16. Nemzetközileg versenyképes idegenforgalmi adottságok a térségben. 17. Kedvező a térség megközelíthetősége 18. Jelentős értéket képviselő természeti értékek jelenléte (országos védett természeti területek (Hortobágyi Nemzeti Park), ex lege értékek (szikes tavak, kunhalmok), gazdag élővilág, NATURA 2000 területek; Unesco Bioszféra rezervátum területek; Világörökségi területek; Magas Természeti Értékű Területek – gazdálkodás segítése 19. Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek 20. Gyógyvíz és termásvíz készlet 21. Nem a térség szomszédságában, de közel van a Román határ 22. A mezőgazdasági termékek feldolgozása, másodlagos termékek hasznosítása, feldolgozóipar ösztönzése, ehhez kapcsolódóan a jó minőségű termőföld adta lehetőség 23. Jelentős mezőgazdasági hagyományok, tradicionális mezőgazdasági termékek.	1 Kedvezőtlen demográfiai folyamatok, az elvándorlás miatt csökken a népesség. 2 Alacsony a munkaképes korú lakosság aránya, előrejelző népesség. 3 Magas az eltartott és az inaktív népesség aránya. 4 Magas, kedvezőtlen szerkezetű munkanélküliség. 5 Magas a pályakezdő és a tartósan munka nélkül lévők aránya. 6 Jelentős térségi fejlettségbeli különbségek találhatók a térségen belül. 7 A lakosság képzettségi szintje elmarad az országostól. 8 Alacsony a felsőfokú végzettségűek aránya. 9 Kedvezőtlen jövedelmi viszonyok, alacsony életminőség. 10 Az iskolákban magas az egy pedagógusra jutó tanulók száma. 11 A térség iparosodottsági szintje, valamint az iparban foglalkoztatottak aránya alacsony. 12 Gyenge a minőségi turizmus infrastruktúrájának kiépítettsége (lovas- és kerékpárturizmus) kivéve Hajdúszoboszló 13 Nem működik logisztikai központ a térségben. 14 Alacsony a vállalkozási aktivitás. 15 A vállalkozásokon belül a kis- és mikro vállalkozások túlsúlya jellemző, alacsony a vállalkozások munkahely-teremtő képessége. 16 A közutak, mind a vasúti pályák felújításra szorulnak. 17 Kerékpárút hálózat fejlesztésre szorul 18 Kedvezőtlen a telekommunikációs infrastruktúra kiépítettsége a községekben, településrészekben 19 Gáz kiépítettsége hiányos 20 Nincs nemzetközi határkapcsolata, alacsony a nemzetközi kapcsolatrendszer szintje elégtelen. 21 Belvízveszélyes területek 22 A gyógyvízre épülő kialakult idegenforgalmi terület bővítése az azt körülvevő lakóterületek illetőleg a művelődésből nehezen kivonható jó termőföldek, valamint a közeli szennyvíztisztító mű miatt korlátozott
Lehetőségek (L):	Veszélyek(V):
1 M3 és M35 autópálya kiépülésével megteremtődtek logisztikai szolgáltatások nyújtásának alapjai. 2 Működő üzleti infrastruktúrák szerepe felértékelődik. 3 Az EU csatlakozást követően jelentős fejlesztési források állnak rendelkezésre. 4 Növekvő igény a logisztikai szolgáltatások iránt. 5 Aktív turizmus iránti nemzetközi kereslet növekszik. 6 Klaszteresedés a mezőgazdasági termékek feldolgozására és értékesítésére 7 Hagyományörzés és – ápolás, kulturális rendezvények, kézműves és népművészeti tradíciók őrzése és bemutatása 8 A kerékpárút hálózat kiépítése a munkahelyek és a turisztikai célterületek könnyebb elérhetőségét biztosítja. 9 Megújuló energiaforrások felhasználásának támogatása, ingatlan - állomány energiahatékonyságának javítása 10 A tájsebek tematikus rehabilitációja szabadidő eltöltésre alkalmas funkciók telepítésével (extrém sportok, horgászat)	1 Mezőgazdasági üzemek működési feltételei továbbromlanak. 2 A gazdaság instabilitása, jelentős bürokratikus nehézségek a fejlesztések során. 3 Más európai országok mezőgazdaságának erősödése térfelnyerése, fejlődése 4 Nagy függőség a mezőgazdaságtól, a mezőgazdasági vállalkozások problémája esetén jelentősen nőhet a munkanélküliség. 5 Az eltérő adottságok, fejlődési lehetőségek következtében tovább nőnek a térségen belüli 6 fejlettségi különbségek. 7 Debrecen vonzóereje 8 Debrecen szolgáltatási kínálata elszorvasztja a közeli települések szolgáltatói szektorait 9 Befektetések alacsony szintje, tőkehiány, ami a versenyképesség javulását megakadályozza 10 A mezőgazdaság teljes ellehetetlenülése a gazdasági szabályozók és a külső piaci kényszer által

	Belső ERŐSSÉGEK	Belső GYENGESÉGEK
Külső LEHETŐSÉGEK	Offenzív stratégia: Vállalkozások fejlesztése, munkanélküliség csökkentése, természeti értékekre épülő turizmusfejlesztés.	Fejlesztő stratégia: Munkaerő helyben tartásával a munkanélküliség csökkentése, alternatív energiaforrások alkalmazásával a fenntartható fejlődés biztosítása. Civil szervezetek megerősítésével hátrányos helyzetű lakosság felkarolása.
Külső VESZÉLYEK	Védekező stratégia: Versenyszféra erősítésével a versenyszférában alkalmazott munkavállalók számának növelésével csökken az önkormányzati foglalkoztatottság (hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatásának elősegítése).	Elkerülő stratégia: Pályázati fejlesztési források hatékony alkalmazásával katalizátorként hat a térségre, mely számos problémát tud kezelni illetve negatív hatást enyhíteni. Önkormányzatok támogatásával valamelyest ellensúlyozható a leterheltségük.

A SWOT elemzés alapján látható, hogy a térségben rejlő fejlesztési potenciál magas, nagy hangsúlyt kell fektetni a tőkehiányos vállalkozások megerősítésére, általuk a munkanélküliség csökkentésére. A térségben rejlő környezeti potenciál magas, annak kiaknázása indokolt. Fontos feladat a térség természeti értékeinek kihasználása a bioszféra felborítása nélkül, illetve az alternatív, megújuló erőforrások alkalmazása a fenntartható fejlődés biztosítása érdekében.

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A helyzetfeltárás fejezetben meghatározott, valamint a SWOT mátrix megalkotását követően, a térség erősségei, gyengeségei és lehetőségei (fejlesztési területek), valamint a fennálló veszélyek azonosításra kerültek, mely a Helyi Fejlesztési Stratégia fő irányvonalait határozzák meg. Az említett fejezetekben nem csupán a HACS tapasztalatai illetve gyűjtőmunkák során megszerzett adatok alapján, hanem a térség szereplőitől szerzett információk kerültek beépítésre, biztosítva ezzel az ágazatköziséget, valamint a különféle igények teljesítését is, mely megoldásokat nyújt a térség problémáira, mely az alulról jövő kezdeményezések alapja.

A helyzetfeltárás és a SWOT mátrix alapján az alábbi stratégiai lépések váltak szükségessé:

- **Offenzív stratégia:** Vállalkozások fejlesztése, munkanélküliség csökkentése, természeti értékekre épülő turizmusfejlesztés.
- **Fejlesztő stratégia:** Munkaerő helyben tartásával a munkanélküliség csökkentése, alternatív energiaforrások alkalmazásával a fenntartható fejlődés biztosítása. Civil szervezetek megerősítésével hátrányos helyzetű lakosság felkarolása.
- **Védekező stratégia:** Versenyszféra erősítésével a versenyszférában alkalmazott munkavállalók számának növelésével csökken az önkormányzati foglalkoztatottság (hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatásának elősegítése).

- **Elkerülő stratégia:** Pályázati fejlesztési források hatékony alkalmazásával katalizátorként hat a térségre, mely számos problémát tud kezelni illetve negatív hatást enyhíteni. Önkormányzatok támogatásával valamelyest ellensúlyozható a leterheltségük.

A SWOT analízis áttekintése után egyértelműen megállapítható, hogy a LEADER HACS által lefedett térség számos erősséggel rendelkezik, melyek megfelelő kihasználását nagymértékben megnehezítik a térség gyengeségei. A térség egyik erőssége a *kedvező földrajzi elhelyezkedés* (E18, V7, V8). Az érintett térségen halad keresztül az M3 és M35 autópálya (E6, L1), amelyen jelentős áruforgalom bonyolódik le. Ennek maradéktalan kihasználását azonban megakadályozza a nagyvárosok (Debrecen és Nyíregyháza) közvetlen közelsége, a korszerű közlekedési vasúti infrastruktúra hiánya. Ugyanakkor több lehetőség van, melyekre építhet a térség. A kedvező elhelyezkedésből kifolyólag javulhat a térség tökevonzó képessége, növekedhet a befektetői érdeklődések száma. Ennek erősítésére azonban intenzív marketing és befektetés-ösztönzési munka szükséges. Az érintett térség fejlődése szempontjából meghatározó a *humán-erőforrás minősége*, melyek terén súlyos gyengeségek azonosíthatók be. A térség lakosságának alacsony az aktivitási szintje, az eltartott népesség magas aránya nagy terheket ró a foglalkoztatottakra. Mindezek mellett azonban magas munkanélküliség figyelhető meg, melyet tovább súlyosbít, hogy a munkanélküliek körében magas a pályakezdő és a hosszú távon munka nélkül lévők aránya. Erősségként értékelhető a természetes szaporodási mutató alakulása, azonban ezt lerontja a lakosság elvándorlása a térségből. A lakosság iskolázottsági szintje alacsonyabb az országosnál, nagyon alacsony a diplomások aránya a térségben. Mindezekből kifolyólag szükséges a humán-erőforrás átfogó fejlesztése, az oktatási, képzési és átképzési rendszer fejlesztése, átképzési és foglalkoztatási programok lebonyolítása révén. Ösztönözni kell továbbá a diplomás rétegek ideteleplését. A térség jelentős *mezőgazdasági hagyományokkal* rendelkezik, erősségként értékelhető, hogy több tradicionális mezőgazdasági terméket állítanak elő az helyben és jó a földek termőképessége, Ugyanakkor számos gyengeség figyelhető meg. A térség kedvező mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik, de a termelési szerkezet is korszerűtlen. Az érintett térség több településén rendkívül magas a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya, az őstermelők száma, a mezőgazdaság számos család megélhetését biztosítja. A térség erőssége, hogy megjelent az alacsony termőképességű területek alternatív hasznosítása, biogazdálkodás folyik néhány gazdaságban.

A térség nem rendelkezik komoly *ipari kapacitásokkal*, alacsony az iparban foglalkoztatottak aránya. Az ipari vállalkozások is elsősorban a nagyobb településeken, városokban koncentrálódnak, növelve ezzel ez egyes települések közötti fejlettségbeli különbséget. A térség erőssége, hogy több külföldi tulajdonban lévő, illetve multinacionális vállalat is működik a térségben, ezek többsége azonban korábban működő vállalatok felvásárlásával került a térségbe, nem új beruházás eredménye. Az érintett térség gyengesége az alacsony vállalkozási aktivitás, a működő vállalkozások lakosságarányos értéke jelentősen elmarad az országos átlagtól. A vállalkozások tőkeszegénysége tovább súlyosbítja a helyzetet, jelentős a mikro- és kisvállalkozások aránya, melyek munkahelyteremtő képessége alacsony. Ezzel szemben kiemelkedően magas a *szolgáltató ágazat* részesedése. Jelenleg ezen vállalkozások közötti együttműködés korlátozott, melyet szükséges javítani akár klaszterek létrehozásával. A térség erőssége, hogy jelentős természeti értékekkel rendelkezik, itt található a jelentős termálvíz kapacitások vannak, itt található a Hajdúszoboszlói „üdülőközpont” ezáltal a térség a turizmus egyik hazai célpontjává válhat. Ennek a lehetőségnek a kihasználását több gyengeség nehezíti. Az egyik legjelentősebb, hogy nemzetközi viszonylatban kevés olyan természeti érték jelent kiemelkedő vonzerőt, a térség nem tud versenyre kelni a magashegységi nemzeti parkokkal. További gyengeség, hogy a minőségi turizmus feltételei jelenleg hiányosak a térségben, kevés minőségi szálláshely található, valamint rövid a turisztikai szezon.

A térség erőssége, hogy több üzleti tevékenység folytatására alkalmas ingatlan található a térségben, ezek közül *két ipari park* címmel rendelkezik. Több település rendelkezik kijelölt *iparterülettel*, valamint számos, jelenleg hasznosítatlan barnamezős terület áll a potenciális beruházók rendelkezésére. Ugyanakkor gyengeség, hogy ezen területek kiépítettsége alacsony, a közművek még nincsenek teljes mértékben kiépítve, több barnamezős terület hasznosítását pedig ellehetetleníti a szennyezések felszámolásának magas költsége. A térség településein a műszaki *infrastruktúra* kiépítettsége változó. Alapvető gyengeség a közlekedési infrastruktúra rossz állapota: a közutak többsége felújításra szorul, a vasúti pálya pedig jelenleg nem alkalmas nagy sebességű közlekedésre. A bemutatott erősségek és gyengeségek, valamint az ezekhez kapcsolódó lehetőségek és veszélyek a térségen belül is térségenként különböznek. Mindezekből kifolyólag rendkívül fontos a térség belső fejlettségbeli különbségeinek csökkentése.

A helyzetelemzés alapján a jövőkép megvalósulását elősegítő középtávú stratégia célok: Az akcióterület erősségeit és lehetőségeit kihasználva az erőfeszítéseket a jövedelemtermelő turisztikai fejlesztésekre kell összpontosítani a köz- és a magánszféra együttműködésében. Szintén jövedelemtermelő céllal tovább kell fejleszteni a sportcélú infrastruktúrát. Mindkét terület tovagyűrűző hatással lesz a települési vendéglátás, szálláskiadás, kiskereskedelmi tevékenység fejlődésére is. A fejlesztéseket a települések céljainak összehangolásával kell megoldani, figyelembe véve azonban, hogy a szűkösen rendelkezésre álló erőforrások mellett először a legnagyobb hozzáadott értékkel bíró fejlesztéseket kell megvalósítani. A turisztikai célú szolgáltatások bővítésével, sportcélú létesítmények építésével, a gyalogos és kerékpáros közlekedés feltételeinek javításával lehet a stratégiai célokhoz hozzájárulni.

Az alacsony szén-dioxid kibocsátás, a klímaváltozás hatásait csökkentő és megelőző intézkedések elsősorban a városi infrastruktúrák és szolgáltatások fejlesztésén, korszerűsítésén keresztül valósíthatók meg. Az anyag- és energiatakarékosságra törekvés, valamint a környezetterhelés és káros anyag kibocsátás szintjének csökkentése érdekében kell megújítani az akciócsoport települései az energetikai rendszereinek korszerűsítését, folytatni a hulladékgazdálkodás területén eddig megtett lépéseket, és megújítani, még inkább környezetbaráttá tenni a települési közlekedést. A megújuló energiaforrásokból származó villamosenergia-termelés elősegítése európai uniós és országos szinten is kiemelt jelentőséggel bír. Az akcióterület térsége olyan agroökológiai adottságokkal rendelkezik, mely megfelelő alapot szolgáltatnak biomassza, valamint biogáz felhasználáshoz. A napsütéses órák magas száma és besugárzott napenergia mennyisége napelemes és napkollektoros rendszerek telepítéséhez jó adottságot biztosít. Magas fokú az erdősültség, jók a fafeldolgozási kapacitások. A megújuló energiaforrásokból származó villamosenergia-termelés mellett további fontos feladat a meglévő infrastruktúrák energetikai szempontból lehető legjobb technológiák alkalmazásával történő megújítása. A példamutatás és a jó gyakorlatok közvetítése, a lakosság és a vállalkozások motiválása, támogatása, a szemléletformálás és információnyújtás, tanácsadás fontos feladat, mely közvetetten hozzájárul a zöld gazdaság „felvevőpiacának” bővítéséhez is.

A sport és kulturális infrastruktúrák fejlesztése szintén olyan terület, mely az akcióterület lakosságát, a turisztikai kínálat bővítését, valamint a közösségi élet és az identitás erősítését egyaránt szolgálja. A sportlétesítmények vonatkozásban is elmondható, hogy a települések ellátottsága magas színvonalú, a további kínálatbővítés összhangban áll az országos sportágfejlesztési stratégiákhoz kapcsolódó feladatokkal. A nagyrendezvények sorát további sportrendezvényekkel célszerű bővíteni a jövőben, de legfontosabb a már hagyományokkal rendelkező kulturális nagyrendezvények megtartása, népszerűsítésének támogatása, minőségének, programjainak gazdagítása.

A településeken megjelenő helyi szakképzés hiányának megoldása érdekében célként fogalmazódik meg a magas színvonalú oktatás-nevelés biztosítása, fejlett és mindenki számára elérhető óvodai hálózat, magas színvonalú, színes (nyelvi és informatikai oktatás) alapfokú oktatás és elismert középfokú oktatási intézmény fejlesztéssel, mely nem csupán társadalmi, hanem gazdasági szempontból is elengedhetetlen. A versenyképes oktatási háttér biztosítása érdekében fontos a gazdaság igényeihez igazodó, annak változásaihoz gyorsan és rugalmasan alkalmazkodó szakképzési és felnőttképzési rendszer kialakítása majd folyamatos fejlesztése. Kiemelt hangsúlyt kell fektetni az idegen nyelvi képzésre az alap- és középfokú oktatásban egyaránt. A növekvő technológiai színvonal új képzettségeket és képességeket igényel, erősíteni szükséges a műszaki képzést (elsősorban a hiányszakmák területén).

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

A Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása és megvalósítása során kiemelt cél az esélyegyenlőség megteremtése. Az esélyegyenlőség biztosítása egyrészt szférák szintjén megvalósítandó, tehát valamennyi szféra (köz-, vállalkozói-, civilszféra) számára biztosítani szükséges a fejlesztési célok megvalósításának fejlesztési lehetőségeit, ugyanakkor fontos biztosítani a fokozottan veszélyeztetett, társadalmi kirekesztettség és újratermelődő szegénységgel érintett társadalmi réteg esélyegyenlőségének megteremtését. Minden városlakó érdeke a szolidaritás erősítése, amely nagyban elősegítheti a hátrányos helyzetű csoportok, fogyatékkal élő társadalmi integrációját, foglalkoztatási és érvényesülési lehetőségeit. A megkülönböztetés tilalma, az egyenlő bánásmód elve nem alkalmas az összes létező egyenlőtlenség megszüntetésére. Olyan pozitív, méltányos és rugalmas felzárkóztatást elősegítő intézkedések kidolgozására törekszünk, amelyek elősegítik az érintettek társadalmi és foglalkoztatási pozíciójának javulását, megőrzését és támogatjuk az erre irányuló kezdeményezéseket. Az EU lehetővé teszi a nemek szerinti eltérő bánásmód egyes formáit, ha annak célja kizárólag az, hogy kiküszöbölje a múltban elszenvedett hátrányos megkülönböztetés hatásait. A pozitív diszkrimináció csak egy lehetőség, amire az EU nem kötelezi a tagállamokat. A gyakorlat azt mutatja, hogy hazánkban is egyre gyakrabban élnek a pozitív diszkrimináció eszközével, mert a diszkrimináció pusztán tilalmánál többre van szükség az előítéletek leküzdéséhez. A pozitív diszkriminációt leggyakrabban a munkaerő-piaci érvényesülés és a közéletben való részvétel segítésére alkalmazzák. Ennek érdekében folyamatosan vizsgáljuk a pozitív diszkrimináció alkalmazásának lehetőségét.

Az intézkedési tervnek a helyzetelemzés által feltárt problémákra, hiányosságokra (esélyegyenlőségi kockázatokra) kell reagálnia. Az akciócsoport speciális helyzetének köszönhetően azonban arra is törekedni kell, hogy ne csak a hiányosságokra, hanem az erősségekre is koncentráljunk. Az elért eredmények megtartása mindenképpen fontos célkitűzés. A folyamatos kapcsolat biztosítja az esélyegyenlőséget a veszélyeztetett, nehéz helyzetben lévő társadalom számára. Ezen csoportok számára a legnagyobb probléma az alacsony végzettség, az ebből adódó munkanélküliség, és a fokozódó szociális leszakadás. Az alacsony státuszú lakosok integrációja előmozdításának elengedhetetlen feltétele az egyenlő hozzáférés biztosításán túl olyan szolgáltatások tervezése és megvalósítása, amelyek csökkentik munkaerő-piaci hátrányaikat, javítják foglalkoztatási esélyeiket, hozzájárulva ezzel az alacsony státusz megváltozásához. A stratégia a felsorolt problémákat elsősorban vállalkozásfejlesztéssel, illetve szakmát adó képzések szervezésével tudja enyhíteni. Helyi szinten a

probléma csupán enyhíthető, megoldása országos szintű kérdés. Az esélyegyenlőség megteremtése érdekében szorosabban és hatékonyabban szükséges együtt dolgozni a város önkormányzatával, civil szervezeteivel. Nagy igény mutatkozik a nemzetiségi önkormányzat felől az együttműködésekre. A stratégia megvalósítása során a kedvezményezettek által megvalósított fejlesztések nyomon követése indokolt, a Helyi Fejlesztési Stratégia fő céljainak elérését biztosító monitoring működtetése fontos visszacsatolás a munkaszervezet munkáját illetően. Ezek alapján elmondható, hogy a Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárul a térséget érintő problémák enyhítéséhez, lehetőséget teremt a vállalkozások fejlesztése és képzések biztosítása révén a munkanélküliek munkához jutásához, így a szegénység csökkentéséhez. Esélyt teremt a fokozottan hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatásához, munka világába történő visszavezetést, szakmához jutást. Az esélyegyenlőség biztosítása továbbá hozzájárul az önkormányzatok terheltségének (szociális segély, közcélú foglalkoztatás) csökkentéséhez is.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

Egyesületünk törekszik a környezeti fenntarthatóság szempontjait a lehetőségeihez mérten figyelembe venni a stratégia végrehajtása során.

A fejlesztések során igyekszünk felhívni a figyelmet a megújuló energia felhasználásának a fontosságára, népszerűsíteni kívánjuk az ezzel kapcsolatos támogatási felhívásokat, tanácsadással segítjük a kérelmek benyújtását.

A Helyi Fejlesztési Stratégia tervezése, megvalósítása, a megújuló energiaforrások alkalmazása közül leginkább a geotermikus energia, a napenergia és a biomassa alkalmazására van reális lehetőség.

2020-ra növelni kell a megújuló energiaforrások felhasználásának arányát, a nemzeti tervet túlteljesítve a teljes energiafelhasználásban legalább 20%-ra növeljék a településeken a megújuló energia arányát.

Mind az uniós célok és elvárások, s ezzel összefüggésben a rendelkezésre álló források, mind a környezet állapotával szemben erősödő általános társadalmi elvárások az energiagazdálkodást a fejlesztések fókuszába állítják. Az erőforrásokkal való hatékony gazdálkodás, a fenntarthatóság szempontjai, az energiafüggettség csökkentése a cél. A megújuló energiaforrásokból származó villamosenergia-termelés elősegítése európai uniós és országos szinten is kiemelt jelentőséggel bír. Az akcióterület olyan agroökológiai adottságokkal rendelkezik, mely megfelelő alapot szolgáltatnak biomassza, valamint biogáz felhasználáshoz.

A napsütéses órák magas száma és besugárzott napenergia mennyisége napelemes és napkollektoros rendszerek telepítéséhez jó adottságot biztosít. Magas fokú az erdősültség, jók a fafeldolgozási kapacitások. A megújuló energiaforrásokból származó villamosenergia-termelés mellett további fontos feladat a meglévő infrastruktúrák energetikai szempontból lehető legjobb technológiák alkalmazásával történő megújítása. A példamutatás és a jó gyakorlatok közvetítése, a lakosság és a vállalkozások motiválása, támogatása, a szemléletformálás és információnyújtás, tanácsadás fontos feladat, mely közvetetten hozzájárul a zöld gazdaság „felvevőpiacának” bővítéséhez is.

A nyomon követhetőség szempontjából e területen nem reális külön monitoring adatszolgáltatást tervezni. A pályázatok benyújtása, nyertes és megvalósított pályázatok számának nyomon követése elégséges, mert a fentiek alapján gyakorlatilag a specifikus céloknak minden projekt meg kell, hogy feleljen, így projekt szintű a horizontális célnak való megfelelés is.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozásánál a korábbi évek tapasztalatát figyelembe véve mutatjuk be a HFS innovatív és integrált elemeit. Az előző tervezési időszakhoz képest szűkösebb források ellenére próbálunk újszerű megoldásokat találni és ezek mentén ösztönöznünk a különböző szektorok, ágazatok többszereplős fejlesztésének még nem egészen kialakult lehetőségeit.

A Stratégiánk kidolgozása során integrált és innovatív elemek, fejlesztési célok is beépültek a 2007-2013 időszakban alkotott Helyi Vidékfejlesztési Stratégiához képest, melynek oka a térségben korábban jelentkezett problémák elmélyülése, illetve igény szerinti új szolgáltatások bevezetése.

Az integrált és innovatív elemek alkalmazását az indokolja, hogy a Helyi Fejlesztési Stratégiának kellően rugalmasnak kell lennie a térségben bekövetkező változásokhoz képest, így új megközelítést szükséges alkalmazni. A workshopok és műhelymunkák során több alkalommal és különböző tématerületekkel (hátrányos helyzetűek, helyi termék előállítás, turisztikai lehetőségek) kapcsolatban felmerült, hogy a további előrelépés, fejlődés egyik gátja az információ hiány és az emberek passzív hozzáállása.

Ezen tapasztalatokat felhasználva stratégiánk egyik fő célja, hogy jelentősen kibővítsük az együttműködéseket mind a LEADER térségen belül, mind a LEADER térségek között a különböző szférák és ágazatok együttes részvételével, illetve aktivizáljuk LEADER térségünk vállalkozásait, civil szervezeteit és lakóit. Ennek érdekében került megfogalmazásra több intézkedésnél az együttműködés szükségessége, a sokkal nagyobb nyilvánosság megkövetelése (programok meghirdetésénél, megvalósult fejlesztések bemutatásánál), mely különböző szférákat és különböző ágazatokat érint, illetve a rendezvényeknél a helyi termelők, fellépők és előadók bevonásának a kötelezettsége. Szintén az együttműködés elősegítése, az információk megosztása a célja a helyi termék és szolgáltatás adatbázis bővítésének, a LEADER pályázatoknál az abban történő regisztrálás előírásának.

A jövőben részt kívánunk venni a LEADER térségek közötti és nemzetközi kapcsolatokban annak érdekében, hogy a máshol már jól működő fejlesztéseket (pl. megújuló energia, helyi védjegy), szakmai tapasztalatokat megismerhessük és térségünkben kamatoztathassuk.

A HFS-ünk szervesen kapcsolódik a 2014-2020-as időszakban alkalmazott Operatív Programokhoz, és más megyei, térségi fejlesztési tervekhez, stratégiákhoz (lásd 4.3 pont), több olyan innovatív és kiegészítő elemet is tartalmaz, melyek tovább fokozzák a központi programok pozitív hatásait a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete működési területén.

A nagyvilágban egyre erősebben bontakozik ki a korábbi modernizációs folyamatok környezetromboló és a társadalomtól elszakadó gazdasági fejlődése következményeként szűkössé vált természeti és kulturális értékek iránti igény. A gazdaságban is értelmezett értéké válik a tiszta víz, az egészséges lakó környezet, az egészséges ételmező, a megújuló – zöld – energia, a hagyományokra, kulturális örökségekre alapozó megélhető élmény, a valahová tartozás, a térségi identitás, a személyre szabott egyedi szolgáltatás, a kisközösségek támogató szolidáris hálóját. Mindezekkel az erőforrásokkal a korábbi modernizációból kimaradt, ma elmaradotként tekintett térségek rendelkeznek, csak ezek az erőforrások vagy rejtve vannak, vagy még nem hasznosítottak.

A LEADER program arra ösztönzi a helyben élőket, hogy vegyenek részt a térség hosszú távú fejlődését meghatározó döntések meghozatalába, együttműködve az érdekelt gazdasági és társadalmi szereplőkkel, a civil és az önkormányzati szervezetekkel, közintézményekkel. Ennek koordinálásában továbbra is

nagy szerepe van a Helyi Akciócsoportnak, mint egy jogi személyiséggel rendelkező szervezetnek, amely képes arra, hogy ellássa a helyi szintű végrehajtással járó adminisztratív teendőket. A tervezési ciklus során ösztönöztük a helyi szereplőket a kezdeményezésre. Fórumok, tájékoztatók keretében ismertetjük a lehetőségeket a helyi érdekeltek körében.

7. A stratégia beavatkozási logikája

34

7.1 A stratégia jövőképe

Egy homogénebb fejlettségű akcióterületen már realisabb a közös természeti adottságokra, mint hajdúsági löszhát, kiváló termőföld, NATURA 2000-s területek vagy a közös történelmi múltra, mint Bocskai István és a hajdú ősök történelmi örökségére, a lovas kultúra újjáéledésére épített hajdú identitás, szellemiség kialakítása. Mindezeket bővítik a néphagyományokra úgy, mint táncművészetre, gasztronómiai különlegességekre, a tájházakban fennmaradt építészeti örökségekre, valamint a helyi specialitásokra, a mezőgazdasági kultúrára és a fürdőturizmusra alapozható további értékek. A fentiek közösen járulnak hozzá a térségi együvé tartozás formálódásához.

A gazdaságfejlesztési szándék oka, az országosan tapasztalható munkanélküliség. A célok és intézkedések a munkahelymegteremtést, az önfoglalkoztatást, a diverzifikációval a „több lábra állást”, a jövedelem kiegészítést, és a nagyobb fejlesztésekkel új munkahelyek létrehozását teszik lehetővé úgy az ipari-, mint az agrárgazdaságban.

Közösségünk küldetése, hogy egy gazdaságilag fejlődő, generációk számára egzisztenciát nyújtó, az itthon maradáshoz biztos lehetőségként kínáló önfenntartó térséget alakítson, amelyben egy együttműködő, értékmegőrző és -teremtő, elégedett és nyitott közösség él és dolgozik, amelynek minden tagja az örökség szellemében büszkén adja át tudását, tapasztalatait és hagyományait gyermekeinek. 2020- ra elérendő cél a versenyképes és innovatív gazdaság: az értéktérítő foglalkoztatás és aktivitás növelése, a környezettudatosság erősítése, a klímaváltozásra való felkészülés, az életminőség javítása, a társadalmi különbségek csökkentése.

7.2 A stratégia célhierarchiája

Jövőkép

Közösségünk küldetése, hogy egy gazdaságilag fejlődő, generációk számára egzisztenciát nyújtó, az itthon maradáshoz biztos lehetőségként kínáló önfenntartó térséget alakítson, amelyben egy együttműködő, értékmegőrző és -teremtő, elégedett és nyitott közösség él és dolgozik, amelynek minden tagja az örökség szellemében büszkén adja át tudását, tapasztalatait és hagyományait gyermekeinek. 2020-ra elérendő cél a versenyképes és innovatív gazdaság: az értéktérítő foglalkoztatás és aktivitás növelése, a környezettudatosság erősítése, a klímaváltozásra való felkészülés, az életminőség javítása, a társadalmi különbségek csökkentése.

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

	Átfogó cél(ok)
1.	A térség adottságaira épülő, fenntartható fejlődést biztosító gazdaság- és területfejlesztés.
2.	A térségben jelentkező negatív folyamatok mérséklését célzó szolgáltatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok támogatása, munkanélküliség, szegénység kezelése.

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése			Célértékek
1.	Civil szervezetek tevékenységének támogatása	Támogatott projektek által a fejlesztéssel érintett lakosság száma			100-5000
2.	Turizmusfejlesztés	Támogatott projektek által, megtartott vagy létrehozott új munkahelyek száma			1
3.	Térségi vállalkozásfejlesztés, induló és működő vállalkozások támogatása, megújuló erőforrások alkalmazása				
4.	Térségi vállalkozásfejlesztés				
5.	Helyi fejlesztések támogatása	Támogatott projektek által, megtartott vagy létrehozott új munkahelyek száma			0
Intézkedések (beavatkozási területek)		Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá ¹			
		1.	2.		
1.	Civil szervezetek tevékenységének támogatása	x			
2.	Környezeti adottságokra épülő turizmusfejlesztés		x		
3.	Térségi vállalkozásfejlesztés, induló és működő vállalkozások támogatása, megújuló erőforrások alkalmazása		x		
4.	Térségi vállalkozásfejlesztés		x		
5.	Helyi fejlesztések támogatása				

1. Vállalkozásfejlesztés, megújuló erőforrások alkalmazása

A térségben az induló és működő vállalkozások alapvető tőkehiánnyal küzdenek, melyek gátat szabnak a fejlődésüknek, innovatív technológiák alkalmazásának, így összességében a fennmaradásuknak. A vállalkozások támogatásával új, innovatív technológiák, megújuló erőforrások alkalmazását helyezzük előtérbe az építési és eszközbeszerzéssel érintett fejlesztéseken túl. Az intézkedés hozzájárul a vállalkozások versenyképességének növeléséhez, új vállalkozások indulását teszi lehetővé, munkahelyeket teremt, illetve őriz meg, ezzel hozzájárul a térségben tapasztalható elvándorlás negatív hatásainak enyhítéséhez. A térségi kistélepusékeken élők jövedelmi helyzete folyamatosan romlik, a munkanélküliek foglalkoztatását pedig a megyei átlaghoz képest jóval gyengébb vállalkozói szféra egyre kevésbé képes ellátni. Egyre nagyobb nyomás nehezedik a települési önkormányzatokra a bevételszerzési lehetőségek bővítése, a megélhetést elősegítő megoldások kidolgozására a háztartások részéről. Az elmúlt években mindez drasztikus átalakulást hozott az önkormányzatok működésében, tevékenységében. A települések többsége elindult az önellátás, „gazdálkodóvá” válás útján. A cél megvalósítása hozzájárul a fenntartható fejlődéshez, a klímaváltozás hatásainak csökkentéséhez, környezetvédelemhez és az erőforrások hatékonyságának növeléséhez. További cél a lakosság helyben tartása is. Cél megvalósításának fő forrása helyi szinten a LEADER program, kiegészíti:

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGELY

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 1 - Kkv-k versenyképességének javítása prioritási tengely

Környezeti És Energiahatékonysági Operatív Program: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása prioritási tengely

2. Turizmusfejlesztés

A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület természeti adottságait tekintve igen sokrétű, megőrzése közös nemzeti érdek. Ezen természeti értékek (folyóvíz, holtágak, erdős területek, árterek stb.) döntően kihasználatlanok. A helyi környezeti adottságokra épülő turizmusfejlesztés eredményeként a természeti értékek megőrzésre kerülnek, turisztikai vonzerőt jelentenek majd, melyek növelik a térség turisztikai szálláshelyein eltöltött vendégéjszakák számát. Fejlesztés elsődleges célja tehát a térségben újdonságként jelentkező turisztikai attrakciók, melyek hozzájárulnak a térség környezeti állapotának megőrzéséhez, valamint gazdaságfejlesztéshez is. A specifikus cél térségek közötti együttműködések keretében is megvalósulhat más térség HACS-HACS együttműködésével. Cél megvalósításának fő forrása helyi szinten a LEADER program, kiegészíti:

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk) 6.4 alinézkedés

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGELY,

1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

3. Civil szervezetek tevékenységének támogatása

A térség civil szervezeteinek támogatása, mivel tevékenységük számtalan területet érintenek, így támogatásuk elengedhetetlen a térség működéséhez. Támogatásuk eredményeként a térségben a közösségi kezdeményezés alapelv erősödik, ágazatköziség valósul meg, mely hatékonyan képes reagálni a meglévő problémákra. A közösségi élet erősítésében élen járnak a térség civil szervezetei. Tevékenységeik fontosságát nem lehet elégszer hangsúlyozni. A jól működő civil szféra támogatása fontos, azért is, mert ezeknél a szervezeteknél is forráshiány mutatkozik, így a közösségért folytatott tevékenységeik ellátása akadályoztatva van. Ezen a helyzeten próbál segíteni ez az intézkedés azzal, hogy támogatja a non-profit szervezetek tevékenységük ellátását segítő eszközök beszerzését. A Hajdúság életét és értékeit bemutató, népszerűsítő rendezvények, melyeknek köszönhetően a turisztikai vonzerő nő, a szezonális csökken, a térségben eltöltött időszak kitolódik. Emellett a különböző civil, népi és hagyományörző tevékenységek bemutatása, nagyközönség előtti megismertetése válik lehetővé, hogy életképesek maradhassanak. Egy-egy rendezvény „összehozza” a közösséget, formálja őket, érzékelteti az együvé tartozást, erősíti a helyi identitást és a népességmegtartó erőt. A rendezvények fő célja a közösségi élet erősítés és a közösségi élet megélésének lehetősége. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rend. szerint kedvezményezett járásokkal és/vagy a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rend. szerint kedvezményezett településekkel az állandó népességük legalább 15%-ában érintett Helyi Akciócsoport vagyunk, mely területen a fokozottan veszélyeztetett, hátrányos helyzetű csoportok kiemelt támogatása prioritást élvez. Ezen csoportok elsődleges kiugrási pontja a térségi vállalkozások igényeinek megfelelő szakmai végzettséget adó képzések elvégzése. Az intézkedés célja tehát a hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének megteremtése, a társadalmi kirekesztettség csökkentése, szociális helyzetük javítása. A cél megvalósítása hozzájárul az esélyegyenlőség megteremtéséhez, illetve az elvándorlás mértékének csökkentéséhez is. Főleg időskorú, egyedülálló mozgásukban korlátozott emberek segítése. Karitatív jellegű prevenciós megelőző programok támogatása. Támogatható szervezetek, tevékenységi körük szerint: Hagyományörzéssel, Környezet- és természetvédelemmel, Sporttal, Hátrányos helyzetű csoportokat támogató szervezetek. Cél megvalósításának fő forrása helyi szinten a LEADER program, kiegészíti:

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program:

- KÖZÖSSÉGI SZINTEN IRÁNYÍTOTT VÁROSI HELYI FEJLESZTÉSEK (CLLD) PRIORITÁSI TENGELY (HACS-al együttműködve)
- MEGYEI ÉS HELYI EMBERI ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSEK, FOGLALKOZTATÁS-ÖSZTÖNZÉS ÉS TÁRSADALMI EGYÜTTMŰKÖDÉS prioritási tengely 5.A A foglalkoztathatóság javítása és a helyben, a helyi és térségi gazdasági szereplők által foglalkoztatottak számának növelése

4. Térségi vállalkozásfejlesztés

A térségben a működő vállalkozások alapvető tőkehiánnyal küzdenek, melyek gátat szabnak a fejlődésüknek, innovatív technológiák alkalmazásának, így összességében a fennmaradásuknak. Az intézkedés hozzájárul a vállalkozások versenyképességének növeléséhez, új vállalkozások indulását teszi lehetővé, munkahelyeket teremt, illetve őriz meg, ezzel hozzájárul a térségben tapasztalható

elvándorlás negatív hatásainak enyhítéséhez. A térségi kistelepüléseken élők jövedelmi helyzete folyamatosan romlik, a munkanélküliek foglalkoztatását pedig a megyei átlaghoz képest jóval gyengébb vállalkozói szféra egyre kevésbé képes ellátni. Egyre nagyobb nyomás nehezedik a települési önkormányzatokra a bevételszerzési lehetőségek bővítése, a megélhetést elősegítő megoldások kidolgozására a háztartások részéről. Az elmúlt években mindez drasztikus átalakulást hozott az önkormányzatok működésében, tevékenységében. A települések többsége elindult az önellátás, „gazdálkodóvá” válás útján. A cél megvalósítása hozzájárul a fenntartható fejlődéshez, a klímaváltozás hatásainak csökkentéséhez, környezetvédelemhez és az erőforrások hatékonyságának növeléséhez. További cél a lakosság helyben tartása is. Cél megvalósításának fő forrása helyi szinten a LEADER program, kiegészíti:

- **Vidékfejlesztési Program:** M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)
- **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program:** 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGYEL
- **Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program:** GINOP 1 - Kkv-k versenyképességének javítása prioritási tengely
- **Környezeti És Energiahatékonysági Operatív Program:** Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása prioritási tengely

5. Helyi fejlesztések támogatása

A vidéki térségekben az alapvető szolgáltatásokhoz, a közösségi élet feltételeihez való hozzáférés lényegesen elmarad a városias térségektől. A vidéken élők számára a vidéki települések élhetőbbé, vonzóvá tétele, az elérhető helyi szolgáltatások körének bővítése, színvonalának és hozzáférhetőségének javítása, a települési önkormányzatok segítése, a helyi együttműködések ösztönzése, valamint az azokban rejlő belső erőforrások kihasználása kiemelt cél, amelyek egyaránt elősegítik a gazdasági és közösségi területen a társadalmi aktivitás erősítését és fenntartását.

Főként a vidéki térségekre jellemző az alacsonyabb vállalkozói aktivitás, a tőkehiány, valamint az abból adódó elavult, hiányos eszköz- és infrastrukturális ellátottság. A nagyobb volumennel bíró vállalkozások támogatott fejlesztési lehetőségei szélesebbek a mikrovállalkozásokénál, azok létrehozására és támogatására kevesebb forrás jut. További fő cél a munkahelyek megtartása és újak létrehozása.

- **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program:** 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGYEL,
- **Környezeti És Energiahatékonysági Operatív Program:** Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása prioritási tengely

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

I. Intézkedés:

1. Az intézkedés megnevezése: *Térségi vállalkozásfejlesztés, induló és működő vállalkozások támogatása, megújuló erőforrások alkalmazásával.*

2. Specifikus cél: Vállalkozásfejlesztés, megújuló erőforrások alkalmazása. A térségben az induló és működő vállalkozások versenyképességének javítása. Új, innovatív technológiák, megújuló erőforrások alkalmazásának előtérbe helyezése.

3. Indoklás, alátámasztás: A térségben a mikro- és kisvállalkozások alapvető tökehiánnyal küzdenek, melyek gátat szabnak a fejlődésüknek, innovatív technológiák alkalmazásának, így összességében a fennmaradásuknak. A vállalkozások támogatásával új, innovatívtechnológiák, megújuló erőforrások alkalmazását helyezzük előtérbe az építési és eszközbeszerzéssel érintett fejlesztéseken túl. Az intézkedés hozzájárul a vállalkozások versenyképességének növeléséhez, új vállalkozások indulását teszi lehetővé, munkahelyeket teremt, illetve őriz meg, ezzel hozzájárul a térségben tapasztalható elvándorlás negatív hatásainak enyhítéséhez. A térségi kistélepléseken élők jövedelmi helyzete folyamatosan romlik, a munkanélküliek foglalkoztatását pedig a megyei átlaghoz képest jóval gyengébb vállalkozói szféra egyre kevésbé képes ellátni. Egyre nagyobb nyomás nehezedik a települési önkormányzatokra a bevételsterzési lehetőségek bővítése, a megélhetést elősegítő megoldások kidolgozására a háztartások részéről. Az elmúlt években mindez drasztikus átalakulást hozott az önkormányzatok működésében, tevékenységében. A települések többsége elindult az önellátás, „gazdálkodóvá” válás útján. A cél megvalósítása hozzájárul a fenntartható fejlődéshez, a klímaváltozás hatásainak csökkentéséhez, környezetvédelemhez és az erőforrások hatékonyságának növeléséhez. További cél a lakosság helyben tartása is.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- vállalkozásfejlesztés, megújuló erőforrások alkalmazásával.
- eszközbeszerzés,
- gépek és berendezések beszerzése,
- infrastruktúra-fejlesztés, immateriális beruházások,
- új építmény építése, és/ vagy a területen már meglévő épület felújítása, bővítése, korszerűsítése
- napelemek alkalmazása hálózati, vagy autonóm (hálózatra nem kapcsolódó) villamosenergia-termelés céljából, kizárólag a fejlesztésben érintett épület villamosenergia-ellátásához; elektromos hálózatra csatlakozás kiépítése, felújítása, telekhatáron belül, megújuló energiaforrásokat felhasználó gépek és berendezések fenntartható, környezetbarát, megújuló energiaforrásokat felhasználó gépek és berendezések kiépítése, korszerűsítése (meleg víz, fűtés és elektromos áram előállítása céljából);
- épületek akadálymentesítése; tető tartószerkezet felújítása, cseréje abban az esetben támogatható, ha a tető és/vagy a földem hőszigetelésével jár együtt.
- fejlesztéssel érintett épülethez kapcsolódó zöld felület rendezése;
- használati térelemek beszerzése (például pad, asztal, hulladékgyűjtő és tároló); beépített öntözőrendszerének kiépítése, felújítása;

- terület előkészítés a fejlesztéssel érintett épülethez, építményhez-területhez parkoló kialakítása, létrehozása, fejlesztése; eső- és szennyvízelvezetés saját derítővel, vagy hálózatra csatlakozással, eső- és szennyvízgyűjtők kiépítése, felújítása, telekhatáron belül,
- a fejlesztéssel érintett épület, építmény külső nyílászáróinak cseréje, beépítése; épület (víz-, hő-) szigetelése;
- projekt előkészítés
- szakmai előkészítés
- közbeszerzési eljárások lefolytatása,
- mérnöki feladatok
- projektmenedzsment tevékenység végzése
- gépjármű beszerzés,
- tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása,
- műszaki ellenőri szolgáltatás,
- könyvvizsgálat,
- terület-előkészítés

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés kapcsolódik (fő forrás LEADER):

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19.cikk)

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGELY

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 1 - Kkv-k versenyképességének javítása prioritási tengely

Környezeti És Energiahatékonysági Operatív Program: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása prioritási tengely

Kiegészítő lehatároló elemként jelentkezik:

A kedvezményezett vállalja, hogy a megvalósítást követően bemutatkozó anyagot készít a fejlesztésről, melyet eljuttat a LEADER Helyi Akciócsoport számára, honlapon történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését. A fejlesztés megvalósításához építési beruházás esetében helyi vagy HACS térségi vállalkozásokkal valósítja meg egy részét vagy egészét, melyről együttműködési megállapodást köt, mellyel a helyi vállalkozók piaci stabilitását segíti elő. A kedvezményezett vállalja, hogy a fejlesztés keretén belül beszerzett eszközök, gépek használatát és tárolását nem helyezi át a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesület LEADER HACS településeiről az üzemeltetési időszak alatt.

6. A jogosultak köre: Induló és működő mikrovállalkozás, egyéni vállalkozó. Nonprofit Kft, Nonprofit Bt, Egyéb jogi személyiségű nonprofit szervezet.

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági kritériumok:

a) A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

b) A támogatást igénylő a területi lehatárolásnak megfelelő területen kíván fejleszteni

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

- c) egy támogatást igénylő jelen felhívásra csak egy támogatási kérelmet nyújthat be
- d) támogatási kérelem benyújtására jelen felhívás esetében konzorciumi formában nincs lehetőség.
- e) Kizárólag a HACS illetékességi területén levő településeken, székhellyel rendelkező szervezetek nyújthatnak be támogatási kérelmet.

Kiválasztási kritériumok:

- a) Együttműködési készség: KKV-kal, önkormányzatokkal
- b) Megújuló energiával kapcsolatos beruházás az épület áramsükségletének kielégítését tartalmazza
- c) A projekt által létrehozott munkahelyek száma
- d) A pályázó részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került fórumon részt vett.
- e) A pályázó vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett terméket, szolgáltatást népszerűsíti
- f) A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolg. értékének min 50%-át elérő mértékben) a HACS területén székhellyel, telephellyel, fiókteleppel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre
- g) Üzleti terv minősége
- h) A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 67.754.567 Ft.
- b. a támogatás aránya: 60 %
- c. a projektméret korlátai: 1.000.000 Ft. – 8.000.000 Ft.
- d. a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2018. I. félév; 2019. I. félév.

10. Kimeneti indikátorok: A célértékek legyenek arányban az intézkedésre allokált forrással. Az alább megadott, kötelezően alkalmazandó indikátorok köre kiegészíthető.

- a. A támogatott projektek száma: 12-20 db,

II. Intézkedés:

1. Az intézkedés megnevezése: Környezeti adottságokra épülő turizmusfejlesztés

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

2. Specifikus cél: Vállalkozásfejlesztés, megújuló erőforrások alkalmazása; Turizmusfejlesztés; Helyi termékek népszerűsítése; megújuló erőforrások alkalmazása.

3. Indoklás, alátámasztás: A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület természeti adottságait tekintve igen sokrétű, megőrzése közös nemzeti érdek. Ezen természeti értékek (folyóvíz, holtágak, erdős területek, árterek stb.) döntően kihasználatlanok. A helyi környezeti adottságokra épülő turizmusfejlesztés eredményeként a természeti értékek megőrzésre kerülnek, turisztikai vonzerőt jelentenek majd, melyek növelik a térség turisztikai szálláshelyein eltöltött vendégéjszakák számát. Fejlesztés elsődleges célja tehát a térségben újdonságként jelentkező turisztikai attrakciók számának növelése, melyek hozzájárulnak a térség környezeti állapotának megőrzéséhez, valamint gazdaságfejlesztéshez is a turisták számának növekedésével.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés keretében lehetőség nyílik a turisztikai vonzerőt növelő tevékenység támogatására. Ennek értelmében támogatható:

- Szolgáltatásfejlesztéshez kapcsolódó eszközök beszerzése, gépjármű beszerzés
- Túrák szervezése (lovas, kerékpáros, vízi stb.) és azokat segítő, minőségüket javító eszközök beszerzése
- Turisztikai látványosságok, szolgáltatások környezetének javítása, rendezése (parkosítás, parkolók kialakítása, fejlesztése)
- Turisztikai szolgáltatásfejlesztéshez kapcsolódó felújítások, épület felújítása, bővítése vagy korszerűsítése.
- Turisztikai szolgáltatásfejlesztéshez kapcsolódó attrakciók fejlesztése, különösen sportoláshoz alkalmas szolgáltatások bővítése, fejlesztése
- Marketing
- Pihenőhelyek kialakítása, fejlesztése
- Szabadidőparkok fejlesztése
- Turisztikai látványosság javítását segítő fejlesztés, látkép fejlesztése
- Turisztikai szolgáltatás bővítése, programhelyek és attrakciók fejlesztése
- Falusi turizmust szolgáló fejlesztés
- Nép és vallási hagyomány ápolását segítő fejlesztés
- Egészségtudatosság, egészségprevenció, prevenciók tevékenység, egészségturizmus
- tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása,
- projekt-előkészítés,
- projektmenedzsment,

- komplex/projektarányos akadálymentesítés,
- közbeszerzési eljárások lefolytatása,
- műszaki ellenőri szolgáltatás,
- könyvvizsgálat

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés kapcsolódik (fő forrás LEADER):

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

6.4 alintézkedés

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGELY,

1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 7 Turizmus prioritási tengely

Kiegészítő lehatároló elemként jelentkezik:

A kedvezményezett vállalja, hogy a megvalósítást követően bemutatkozó anyagot készít a fejlesztésről, melyet eljuttat a LEADER Helyi Akciócsoport számára, honlapon történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését. A fejlesztés megvalósításához építési beruházás esetében helyi vagy HACS térségi vállalkozásokkal valósítja meg egy részét vagy egészét, melyről együttműködési megállapodást köt, mellyel a helyi vállalkozók piaci stabilitását segíti elő. A kedvezményezett részéről Turisztikai Programcsomag készítése, amely legalább 3 település turisztikai kínálatát tartalmazza.

6. A jogosultak köre: Induló és működő mikrovállalkozás, egyéni vállalkozó, nonprofit szervezet, egyházi jogi személy, önkormányzat.

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági kritériumok:

- A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.*
- egy támogatást igénylő jelen felhívásra csak egy támogatási kérelmet nyújthat be*
- támogatási kérelem benyújtására jelen felhívás esetében konzorciumi formában nincs lehetőség.,*
- Kizárólag a HACS illetékességi területén levő településeken, székhellyel rendelkező szervezetek nyújthatnak be támogatási kérelmet.*
- Mezőgazdasági termelőnek minősülő mikrovállalkozás nem támogatható.*

Kiválasztási kritériumok:

- Megújuló energiával kapcsolatos beruházás az épület áramszükségletének kielégítését tartalmazza*

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

- b) *A projekt által létrehozott munkahelyek száma*
- c) *A pályázó részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került fórumon részt vett.*
- d) *A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolg. értékének min 50%-át elérő mértékben) a HACs területén székhellyel, telephellyel, fiókteleppel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre*
- e) *Együttműködési készség: KKV-kal, önkormányzatokkal*
- f) *A projekt keretében együttműködés történik egyéb turisztikai attrakciókkal*
- g) *Üzleti tervben megfogalmazottak minősége*
- h) *A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett eljárások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján*

8. Tervezett forrás:

- a. *az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 61.953.115. Ft.*
- b. *a támogatás aránya: 60-85 %*
- c. *a projektméret korlátai: 1.000.000 Ft. – 8.000.000 Ft.*
- d. *a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás*

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2018. I. félév; 2019 I. félév

10. Kimeneti indikátorok: A célértékek legyenek arányban az intézkedésre allokált forrással. Az alább megadott, kötelezően alkalmazandó indikátorok köre kiegészíthető.

- a. *A támogatott projektek száma 11 – 30 db,*
- b. *A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva*
vállalkozás: 6 – 15 db
önkormányzat, civil szervezet, egyház jogi személy: 5 – 15 db,

III. Intézkedés:

1. Az intézkedés megnevezése: Civil szervezetek tevékenységének támogatása

2. Specifikus cél: Helyi termékek népszerűsítése; hátrányos helyzetű csoportok támogatása, civil szervezetek tevékenységének támogatása. Az intézkedés hozzájárul a civil szervezetek tevékenységeinek támogatása által a hagyományörzéshez, a környezet- és természetvédelemhez, a sporttal, illetve hátrányos helyzetű csoportokat támogató szervezetek támogatásához.

3. Indoklás, alátámasztás: A térség civil szervezeteinek támogatása, mivel tevékenységük számtalan területet érintenek, így támogatásuk elengedhetetlen a térség működéséhez. Támogatásuk

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

eredményeként a térségben a közösségi kezdeményezés alapelv erősödik, ágazatközi viszonyok valósul meg, mely hatékonyan képes reagálni a meglévő problémákra. A közösségi élet erősítésében élen járnak a térség civil szervezetei. Tevékenységeik fontosságát nem lehet elégszer hangsúlyozni. A jól működő civil szféra támogatása fontos, azért is, mert ezeknél a szervezeteknél is forráshiány mutatkozik, így a közösségért folytatott tevékenységeik ellátása akadályoztatva van. Ezen a helyzeten próbál segíteni ez az intézkedés azzal, hogy támogatja a non-profit szervezetek tevékenységük ellátását segítő eszközök beszerzését. A Hajdúság életét és értékeit bemutató, népszerűsítő rendezvények, melyeknek köszönhetően a turisztikai vonzerő nő, a szezonális csökken, a térségben eltöltött időszak kitolódik. Emellett a különböző civil, népi és hagyományörző tevékenységek bemutatása, nagyközönség előtti megismertetése válik lehetővé, hogy életképesek maradhassanak. Egy-egy rendezvény „összehozza” a közösséget, formálja őket, érzékelteti az együvé tartozást, erősíti a helyi identitást és a népességmegtartó erőt. A rendezvények fő célja a közösségi élet erősítése és a közösségi élet megélésének lehetősége. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rend. szerint kedvezményezett járásokkal és/vagy a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rend. szerint kedvezményezett településekkel az állandó népességük legalább 15%-ában érintett Helyi Akciócsoport vagyunk, mely területen a fokozottan veszélyeztetett, hátrányos helyzetű csoportok kiemelt támogatása prioritást élvez. Ezen csoportok elsődleges kiugrási pontja a térségi vállalkozások igényeinek megfelelő szakmai végzettséget adó képzések elvégzése. Az intézkedés célja tehát a hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének megteremtése, a társadalmi kirekesztettség csökkentése, szociális helyzetük javítása. A cél megvalósítása hozzájárul az esélyegyenlőség megteremtéséhez, illetve az elvándorlás mértékének csökkentéséhez is. Főleg időskorú, egyedülálló mozgásukban korlátozott emberek segítése. Karitatív jellegű prevenciós megelőző programok támogatása. Támogatható szervezetek, tevékenységi körük szerint: Hagyományörzéssel, Környezet- és természetvédelemmel, Sporttal, Hátrányos helyzetű csoportokat támogató szervezetek.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- A pályázó szervezet alapszabályában rögzített tevékenységhez kapcsolódó fejlesztés (hátrányos helyzetű csoportok támogatása, hagyományörző tevékenység, környezetvédelemmel és természetvédelemmel kapcsolatos tevékenység, Sporttevékenység)
- Rendezvényszervezés
- Eszközbeszerzés
- Marketing, kommunikációs tevékenység
- Eszközbeszerzés (Immateriális javak beszerzése)
- Projekthez kapcsolódó projektmenedzsment tevékenység
- kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés kapcsolódik (fő forrás LEADER):

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: KÖZÖSSÉGI SZINTEN IRÁNYÍTOTT VÁROSI HELYI FEJLESZTÉSEK (CLLD) PRIORITÁSI TENGELY (HACS-al együttműködve)

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program: Együttműködő társadalom prioritási tengely

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

Kiegészítő lehatároló elemként jelentkezik:

A kedvezményezett vállalja, hogy a megvalósítást követően bemutatkozó anyagot készít a fejlesztésről, melyet eljuttat a LEADER Helyi Akciócsoport számára, honlapon történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését. A kedvezményezett vállalja, hogy a fejlesztés keretén belül beszerzett eszközök, gépek használatát és tárolását nem helyezi át a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete LEADER HACCS településeiről az üzemeltetési időszak alatt. A rendezvényeknek hagyomány követőnek kell lenni, meg kell jelenni az egészséges életmódra nevelésnek, vagy helyi termékek bemutatását kell a programnak tartalmazni, melyet a beszámolóban kiemelt helyen kell bemutatni.

6. A jogosultak köre: Civil szervezetek, egyházak, non profit szervezetek.

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági kritériumok:

- a) A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.
- b) A támogatást igénylő a területi lehatárolásnak megfelelő területen kíván fejleszteni
- c) A HACCS illetékességi területén székhellyel rendelkező szervezetek támogathatóak.

Kiválasztási kritériumok:

- a) Szakmai tervben megfogalmazottak minősége
- b) A pályázó részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a pályázat beküldése előtt megtartásra került Fórumon részt vett
- c) A fejlesztéshez kapcsolódó eszközök, szolgáltatások (az eszközök, szolgáltatások min 60%-át elérő mértékben) a HACCS területén székhellyel, telephellyel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre
- d) A fejlesztést, a projekt megvalósulását népszerűsíti saját rendezvényen felül helyi vagy térségi rendezvényen
- e) Együttműködési készség: helyi termelőkkel
- f) Együttműködési készség: civil szervezetekkel, nonprofit szervezetekkel, önkormányzattal
- g) A rendezvény hagyományosan, évente, legalább már 2 alkalommal megrendezett program legyen, mely segíti a térség értékeinek bemutatását, népszerűsítését, közösség építését, hozzájárul az identitás erősítéséhez

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 23.110.722 Ft.
- b. a támogatás aránya: 85 %
- c. a projektméret korlátai: 500.000 – 3.000.000 Ft.

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

d. a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2018. I. félév; 2019. I. félév.

10. Kimeneti indikátorok: A célértékek legyenek arányban az intézkedésreallokált forráskerettel. Az alább megadott, kötelezően alkalmazandó indikátorok köre kiegészíthető.

- a. A támogatott projektek száma: 11 - 50 db,
- b. civil szervezet, egyházi személy: 11 - 50 db,

47

IV. Intézkedés:

1. Az intézkedés megnevezése: *Térségi vállalkozásfejlesztés*

2. Specifikus cél: Térségi vállalkozásfejlesztés, eszközbeszerzés támogatásával A térségben a működő vállalkozások versenyképességének javítása.

3. Indoklás, alátámasztás: A térségben a működő vállalkozások alapvető tökehiánnyal küzdenek, melyek gátat szabnak a fejlődésüknek, innovatív technológiák alkalmazásának, így összességében a fennmaradásuknak. Az intézkedés hozzájárul a vállalkozások versenyképességének növeléséhez, új vállalkozások indulását teszi lehetővé, munkahelyeket teremt, illetve őriz meg, ezzel hozzájárul a térségben tapasztalható elvándorlás negatív hatásainak enyhítéséhez. A térségi kistételepüléseken élők jövedelmi helyzete folyamatosan romlik, a munkanélküliek foglalkoztatását pedig a megyei átlaghoz képest jóval gyengébb vállalkozói szféra egyre kevésbé képes ellátni. Egyre nagyobb nyomás nehezedik a települési önkormányzatokra a bevétel-szerzési lehetőségek bővítése, a megélhetést elősegítő megoldások kidolgozására a háztartások részéről. Az elmúlt években mindez drasztikus átalakulást hozott az önkormányzatok működésében, tevékenységében. A települések többsége elindult az önellátás, „gazdálkodóvá” válás útján. A cél megvalósítása hozzájárul a fenntartható fejlődéshez, a klímaváltozás hatásainak csökkentéséhez, környezetvédelemhez és az erőforrások hatékonyságának növeléséhez. További cél a lakosság helyben tartása is. Cél megvalósításának fő forrása helyi szinten a LEADER program, kiegészíti:

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- vállalkozásfejlesztés,
- eszközbeszerzés,
- gépek és berendezések beszerzése,
- tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása,
- munka és erőgép beszerzése
- projektmenedzsment

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés kapcsolódik (fő forrás LEADER):

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19.cikk)

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGELY

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 1 - Kkv-k versenyképességének javítása prioritási tengely

Kiegészítő lehatároló elemként jelentkezik:

A támogatást igénylő vállalja, hogy a megvalósításról és a hozzá kapcsolódó tevékenységről szakmai beszámolót készít (min 2000 karakter és min 5 db fotóból álló írásos és fotó dokumentáció) és azt a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete LEADER HACS részére elektronikusan (hajdukvehb@gmail.com) és nyomtatott formában (ügyfélszolgálati iroda: 4220 Hajdúböszörmény, Léway Márton utca 24.) megküldi a záró kifizetési kérelem benyújtásáig, hogy azt a HACS saját honlapján (www.hajdukve.hu) és adatbázisában megjelenhessen. Biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését. A fejlesztés megvalósításához helyi, HACS térségi vagy Észak Alföldi területi vállalkozásokkal valósítja meg egy részét vagy egészét, melyről együttműködési megállapodást köt, mellyel a helyi vállalkozók piaci stabilitását segíti elő. A kedvezményezett vállalja, hogy a fejlesztés keretén belül beszerzett eszközök, gépek használatát és tárolását nem helyezi át a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesület LEADER HACS településeiről az üzemeltetési időszak alatt.

6. A jogosultak köre:

- a) Korlátolt felelősségű társaság (113)
- b) Betéti társaság (117)
- c) Egyéni cég (228)
- d) Egyéni vállalkozó (231)
- e) Nonprofit korlátolt felelősségű társaság (572)
- f) Nonprofit betéti társaság (576)
- g) Egyéb, jogi személyiségű nonprofit szervezet (599)
- h) Részvénytársaság (114)
- i) Közkereseti társaság (116)
- j) Egyéb önálló vállalkozó (232)
- k) Nonprofit részvénytársaság (573)
- l) Nonprofit közkereseti társaság (575)

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági kritériumok:

- a) A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.
- b) A támogatást igénylő a területi lehatárolásnak megfelelő területen kíván fejleszteni

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

- c) egy támogatást igénylő jelen felhívásra csak egy támogatási kérelmet nyújthat be
- d) támogatási kérelem benyújtására jelen felhívás esetében konzorciumi formában nincs lehetőség.
- e) Kizárólag a HACS illetékességi területén levő településeken, székhellyel rendelkező szervezetek nyújthatnak be támogatási kérelmet.

Kiválasztási kritériumok:

- a) Üzleti tervben megfogalmazottak minősége
- b) A fejlesztés megvalósításának helye a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján
- c) Együttműködési készség: KKV-kal, önkormányzatokkal
- d) A projekt keretében létrehozott munkahelyek száma
- e) A támogatást igénylő részt vett a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete HACS HFS-ének elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével, vagy a támogatási kérelem benyújtása előtt a HACS által megtartott fórumon részt vett.
- f) A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolg. értékének min 50%-át elérő mértékben) a HACS területén székhellyel, telephellyel, fiókteleppel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre

8. Tervezett forrás:

- a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 78.382.858Ft.
- b) a támogatás aránya: 60 %
- c) a projektméret korlátai: 1.000.000.-Ft. – 10.000.000.-Ft.
- d) a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2020. II. félév; 2022. II. félév.

10. Kimeneti indikátorok: A célértékek legyenek arányban az intézkedésre alokált forrással. Az alább megadott, kötelezően alkalmazandó indikátorok köre kiegészíthető.

- a) A támogatott projektek száma: 6-18 db,

V. Intézkedés:

1. Az intézkedés megnevezése: Helyi fejlesztések támogatása

2. Specifikus cél: Helyi önkormányzat (321) és Helyi önkormányzati költségvetési szerv (322) új eszközök, új berendezések, új gépek beszerzésének- épület, építmény felújításának, bővítésének, korszerűsítésének, támogatása. Helyi szolgáltatások fejlesztése és az Önkormányzatok kötelező feladatellátásán túl új tevékenységek vállalása.

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

3. Indoklás, alátámasztás: A vidéki térségekben az alapvető szolgáltatásokhoz, a közösségi élet feltételeihez való hozzáférés lényegesen elmarad a városias térségektől. A vidéken élők számára a vidéki települések élhetőbbé, vonzóvá tétele, az elérhető helyi szolgáltatások körének bővítése, színvonalának és hozzáférhetőségének javítása, a települési önkormányzatok segítése, a helyi együttműködések ösztönzése, valamint az azokban rejlő belső erőforrások kihasználása kiemelt cél, amelyek egyaránt elősegítik a gazdasági és közösségi területen a társadalmi aktivitás erősítését és fenntartását.

Főként a vidéki térségekre jellemző az alacsonyabb vállalkozói aktivitás, a tőkehiány, valamint az abból adódó elavult, hiányos eszköz- és infrastrukturális ellátottság. A nagyobb volumennel bíró vállalkozások támogatott fejlesztési lehetőségei szélesebbek a mikrovállalkozásokénál, azok létrehozására és támogatására kevesebb forrás jut. További fő cél a munkahelyek megtartása és újak létrehozása.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- Épület, építmény felújítása, bővítése, korszerűsítése (nem energiahatékonyság)
- Épület, építmény, technológiai rendszer felújítása, korszerűsítése (energiahatékonyság)
- Új épület, építmény építése
- Új eszköz(ök), új gép(ek) beszerzése, új technológiai rendszer(ek) kialakítása
- Megújuló energiaforrást hasznosító technológiák kialakítása
- Rendezvényszervezés
- Tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása
- Eszközök és gépek beépítéséhez kapcsolódó építési tevékenység
- Projektarányos akadálymentesítés
- Kisléptékű infrastruktúra-fejlesztés
- Általános költségekhez kapcsolódó tevékenységek
- Immateriális javak beszerzése
- Marketing tevékenység
- Minőségbiztosítási rendszerhez való csatlakozás

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés kapcsolódik (fő forrás LEADER):

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. TÉRSÉGI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE A FOGLALKOZTATÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE PRIORITÁSI TENGELY

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 1 - Kkv-k versenyképességének javítása prioritási tengely

Környezeti És Energiahatékonysági Operatív Program: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása prioritási tengely

Kiegészítő lehatároló elemként jelentkezik:

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

1. A projekt megvalósítását követően, legkésőbb az utolsó kifizetési igénylés benyújtásakor fotókkal ellátott, legalább 1000 karakterből álló szöveges beszámolót - az indikátor(ok) teljesülésére vonatkozó kiegészítéssel - szükséges megküldeni a HACCS részére elektronikusan a 2. Ügyfélszolgálatok elérhetősége pontban szereplő email címre, a HACCS honlapján történő megjelenés céljából, biztosítva a nyilvánosságot és a LEADER program népszerűsítését.

2. A kedvezményezett köteles a rendezvény témájáról, helyszínéről és időpontjáról szóló meghívót és a meghirdetés dokumentációját a rendezvény megvalósítási időpontját megelőző 30. napig a megyei kormányhivatalnak elektronikusan a <https://e-kerelem.mvh.allamkincstar.gov.hu/enter/> felületen keresztül megküldeni.

3. Amennyiben a támogatott projekt keretében a támogatást igénylő olyan gazdasági tevékenységet (termék előállítás, szolgáltatás) kíván beindítani, amelyre a támogatási kérelem benyújtásakor megadott tevékenységi forma nem ad lehetőséget, úgy a tervezett tevékenység végzésére jogosító vállalkozás létrehozása, és/vagy adott tevékenység felvétele a vállalkozási tevékenységek közé, feltétele a projekt megkezdésének.

6. A jogosultak köre:

- a) *Helyi önkormányzat (321)*
- b) *Helyi önkormányzati költségvetési szerv (322)*

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági kritériumok:

- a) *A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4. pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.*
- b) *A támogatást igénylő a területi lehatárolásnak megfelelő területen kíván fejleszteni.*
- c) *Támogatási kérelmet nyújthat be az a támogatást igénylő helyi önkormányzat és/vagy helyi önkormányzati költségvetési szerv amely, a HACCS tervezési területén található valamely településen székhellyel rendelkezik.*
- d) *Támogatási kérelmet kizárólag azon támogatást igénylő nyújthat be, melynek a támogatási kérelem benyújtásakor nem áll fenn köztartozása*
- e) *Felhívjuk a figyelmet, hogy az egy kedvezményezett által felhasználható forrás a program teljes időtartama alatt nem haladhatja meg a HACCS Irányító Hatósággal kötött Együttműködési Megállapodásában rögzített fejlesztési forrásainak 20%-át.*
- f) *Jelen helyi felhívás keretében egy támogatást igénylő értékelési szakaszonként egy alkalommal jogosult támogatási kérelem benyújtására (az elutasított és visszavont támogatási kérelem ez esetben nem releváns). Egy támogatást igénylő egyszeri alkalommal részesülhet támogatásban.*
- g) *Jelen helyi felhívás keretében a támogatási kérelem benyújtására konzorciumi formában nincs lehetőség.*

Kiválasztási kritériumok:

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

- a) Projekttervben megfogalmazottak minősége
- b) A projekt megvalósításának helye a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján
- c) A projekt megvalósításának helye a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (VI. 23.) Korm. rendelet alapján
- d) A támogatást igénylő a támogatási kérelem benyújtását megelőző két évben részesült támogatásban a LEADER program keretében
- e) A támogatást igénylő vagy képviselője, munkavállalója hozzájárulása a HACs munkájához
- f) A támogatást igénylő vállalja, hogy a projektet a záró kifizetési igénylés benyújtásáig bemutatja, népszerűsíti (online vagy személyesen vagy helyi/térsgégi kiadványban)

8. Tervezett forrás:

- a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 123.983.879.-Ft.
- b) a támogatás aránya: 95 %
- c) a projektméret korlátai: 5.000.000.-Ft. – 60.000.000.-Ft.
- d) a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2021. II. félév; 2022 II. félév.

10. Kimeneti indikátorok: A célértékek legyenek arányban az intézkedésre allokált forrással. Az alább megadott, kötelezően alkalmazandó indikátorok köre kiegészíthető.

- a) A támogatott projektek száma: 2-7 db,

8.2 Együttműködések

A Helyi Fejlesztési Stratégia intézkedései alapvetően a helyi igényekre épülnek, ugyanakkor a stratégiában meghatározásra kerültek olyan specifikus célok, melyek nagyobb léptékű megvalósítása több térség fejlődését is elősegítheti, így célszerű azokat a fejlesztéseket kiterjeszteni együttműködés keretében más térségekre is. Térségek közötti és nemzetközi együttműködés keretében két területen van jelentősége az együttműködésnek, egyik terület a turizmusfejlesztés, másik terület pedig a helyi termékek népszerűsítése.

Együttműködés keretében elérendő cél a térség természeti adottságaira épülő turizmusfejlesztés, a környezeti értékek megőrzése és bemutatása, az ökológiai folyosók megőrzése, melyek nagy területeket foglalnak magukba, több térségre is kiterjed. Elérendő cél helyi termékek népszerűsítése a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete LEADER HACs illetékességi területén kívül, a kölcsönös, más térségekre is kiterjedő értékesítési csatornák kialakítása.

1. Az együttműködés tervezett tématerületei: Oxenweg Nemzetközi együttműködés

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

2008-ban Hortobágyon három német, öt osztrák és négy magyar szervezet megállapodott abban, hogy együttműködnek „Európa jelentős kulturális és kereskedelmi útvonala, a marha hajtó út megismertetése” érdekében. Az együttműködés során nyolc helyszínen szerveztünk nemzetközi konferenciát. Friedberg (D) és Hortobágy (2008), St Agatha (A) és Csorvás (2009), Gheorgheni (RO-2010), Hajdúböszörmény (2013), Balmazújváros (2014) és Hajdúnánás (2015). Az együttműködés során a magyar szürke eredetére, tenyésztésére, kereskedelmére, hasznosítására, feldolgozására, néprajzi és kultúrtörténeti jelentőségére vonatkozó ismereteink jelentősen bővültek és folyamatosan terebélyesednek. Munkánkról könyvek és filmek sora, vándorkiállítás és nemzetközi honlap tanúskodik.

2016: „Magyar Szürkék útja - Oxenweg” és a Villányi borút találkozása (Harkány – Siklós – Villány)

2017: „Magyar Szürkék útja - Oxenweg” (Debrecen)

2017: „Magyar Szürkék útja - Oxenweg” és a Román Sóút találkozása (Románia)

2. Specifikus cél:

Szeretnénk, ha vendégeink és külföldi együttműködő partnereink az idén is történelmileg hiteles helyszínen ismerkedhessenek meg a magyar szürkéből készülő kiváló minőségű termékekkel, a jószághoz kapcsolódó kulturális és gasztronómiai élményekkel.

Vendégeket várunk Ausztriából, Németországból, Lengyelországból, Erdélyből, Horvátországból, Szerbiából és Szlovéniából.

Európa jelentős kulturális és kereskedelmi útvonalak, a magyar szürke hajtóútnak a megismertetése és népszerűsítése. A rendezvényen az érdeklődők közvetlenül találkozhatnak a jószággal, a belőle készülő termékekkel. A résztvevők tájékoztatása a tematikus turisztikai útvonalak működtetésében (Magyar Szürkék útja, Villányi Siklói borút) rejlő lehetőségekről.

3. Indoklás, alátámasztás:

Az együttműködési projektek elsődleges célja a helyi igényeken túlmutató térségfejlesztés, melyet önmagában egy-egy HACs nem képes végrehajtani, illetve a fenti tématerületek olyan fejlesztési területek, melyek illetékességi-, járás-, vagy egyéb határokon túlmutató, mesterséges határokkal nem zárható, így célszerű egységesen, együttműködésben kezelni. A térség egyik erőssége a sokszínű természeti környezet, melyek döntően nem kerültek kiaknázásra, állapota így elhanyagolt. Lehetőség tehát a turisztikai értékekre épülő fejlesztések megvalósítása, mellyel komplex fejlesztéseket lehet végrehajtani térségek erősségeinek összekapcsolásával. A térség erősségei közé tartozik a helyi termékek jelenléte, melyek előállítását és értékesítését támogatja a Helyi Fejlesztési Stratégia, ugyanakkor ezen a területen szélesebb piacok felkutatásával, más térséggel együttműködésben kölcsönös értékesítési pontok kerülhetnek kialakításra, mellyel a helyi termékek értékesítése, így fennmaradásuk, mint tájérték biztosított.

1. Az együttműködés tervezett tématerületei: Hajdú-Bihar és Dél-Baranya térségi együttműködés

A térségi kapcsolat elsődleges célja a gasztronómiára alapulna. A Villányi borvidék borainak, borászatainak, turisztikai lehetőségeinek bemutatása különböző hazai borászathoz és/vagy turizmushoz kapcsolódó országos vagy térségi rendezvényeken. Régiós rendezvényhez

kapcsolódóan a vendéglátó régió borainak, borászatainak bemutatkozási lehetőség biztosítása a Hajdúság és Dél-Baranya térségében megrendezésre kerülő rendezvényeken.

2. Specifikus cél:

A már 2007-2013 időszakban elindított térségi kapcsolatok tovább gondolása. Ezen időszakban a gasztronómia kölcsönös megismerése a cél egy közös honlap, közös gasztronómiai könyv megjelentetése. Dráva menti települések gasztronómiájának bemutatása. A kettő térség közötti területek, HACS-ok is kapcsolódhatnak a kezdeményezéshez, mely vezethetne egy önálló gasztronómiai védjegy kialakításához.

Céluk, hogy a térségek egymást népszerűsítsék, ösztönözve az egymás közötti turizmust, ezzel is segítve a két vidék gazdasági fejlődését, növekedését. A hosszú távú cél a turisztikai és kulturális együttműködésen túl az, hogy megosszák egymással gondolataikat, nehézségeiket. A városok vezetői szakembereikkel együtt dolgozva megismerjék egymás szükségleteit és igényeit, tapasztalatokat cseréljenek és később bevonva a vállalatokat és a gazdaság szereplőit a városok életének minden területére kiterjedő hosszú távú együttműködés valósuljon meg. Ilyenek például a városok közlekedése, iskolák, urbanizáció, városok közigazgatása, gazdasági fejlődés.

3. Indoklás, alátámasztás:

Az együttműködési projektek elsődleges célja a helyi igényeken túlmutató térségfejlesztés, melyet önmagában egy-egy HACS nem képes végrehajtani, illetve a fenti tématerületek olyan fejlesztési területek, melyek illetékességi-, járás-, vagy egyéb határokon túlmutató, mesterséges határokkal nem zárható, így célszerű egységesen, együttműködésben kezelni. Az együttműködésben résztvevő partnerek kiemelt célja, hogy a térségek közötti kapcsolatot és turizmust fejlesszék, a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete LEADER HACS és Siklós város között szakmai, kulturális, gazdasági és turisztikai együttműködés jöjjön létre.

1. Az együttműködés tervezett tématerületei: „Nyírségi erdők mezők”

Két vidékfejlesztéssel foglalkozó szervezet a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete, valamint a romániai Grupul De Acțiune Locală Bihor De Pe Lângă Frontiera Cu Ungria (magyarul: Bihar Megyei Helyi Akciócsoport Magyarország Határa Mentén) helyi akciócsoportok arra vállalkoztak egy közös projektben, hogy az egymástól ötven kilométer távolságra lévő Hajdúböszörmény-Bodaszőlő (Magyarország) és Érsemjén (Románia) települések közigazgatási területein található Natura 2000 oltalom alatt álló erdők és mezők természeti értékeit bemutassák és előkészítsék azok ökoturisztikai hasznosítását.

2. Specifikus cél:

A kezdeményezés révén az együttműködők és helyi partnereik a természeti adottságokra, védett értékekre alapozottan kívánják az ifjúsági turizmust fellendíteni a határ mindkét oldalán. Ennek érdekében közös, együttműködésen és tapasztalatcserén alapuló tevékenységeket, rendezvényeket valósítottak, illetve valósítanak meg.

A fejlesztés részletes szakmai tartalmának bemutatása

Ökoturisztikai tanulmány készítése

Bodaszőlő község valamint Érsemjén község térségének ökoturisztikai célú hasznosítását szem előtt tartó 1, 3 és 5 napos ökoturisztikai programcsomagok összeállítása.

Ökoturisztikai képzés multiplikátoroknak (tréning) szervezése és lebonyolítása

A projekt legfontosabb eleme az a képzés sorozat, amelynek révén a határmenti térségpraktizáló és jövődöbéli tanárainak (hallgatóinak), környezeti neveléssel foglalkozó civil és egyéb szervezetek munkatársainak szervezünk 2 napos képzés sorozatot, összesen 8 turnusban. A képzések kapcsán alkalmanként 15 fő kapcsolódhat be és ismerheti meg az érintett két helyszín természeti, valamint ökoturisztikai értékeit és lehetőségeit. Bízva abban, hogy a képzést követően a résztvevő nevelők saját diákcsoportjukkal térnek vissza és vesznek igénybe szolgáltatásokat a jövőben.

Ismeretterjesztő kisfilm készítése

30 perc időtartamú, a nyírség természeti értékeit (általános természetföldrajzi bemutatás, kitérve a védett területekre, valamint a térség növény- és állatvilágának jellemzésére), valamint a projektet bemutató FullHD minőségű, ismeretterjesztő kisfilm készítése.

A projektet és térség természeti és kulturális értékeit népszerűsítő rendezvények szervezése

Az együttműködő határmenti térségekben működő amatőr művészeti csoportok, elődók és civil szervezeteket felvonultató, valamint a térségek gasztronómiai sajátosságait bemutató rendezvények szervezése és lebonyolítása hagyományteremtő céllal, a határmenti térségek együttműködésének fejlesztése céljából.

Eszközök beszerzése

A fenti projektelemek sikeres megvalósítását lehetővé tevő, a projekt megvalósításához szükséges eszközök – rendezvénysátor, sörpadgarnitúrák és számítástechnikai eszközök – beszerzése.

3. Indoklás, alátámasztás:

Az együttműködési projektek elsődleges célja a helyi igényeken túlmutató térségfejlesztés, melyet önmagában egy-egy HACs nem képes végrehajtani, illetve a fenti tématerületek olyan fejlesztési területek, melyek illetékességi-, járás-, vagy egyéb határokon túlmutató, mesterséges határokkal nem zárható, így célszerű egységesen, együttműködésben kezelni. A térség egyik erőssége a sokszínű természeti környezet, melyek döntően nem kerültek kiaknázásra, állapota így elhanyagolt. Lehetőség tehát a turisztikai értékekre épülő fejlesztések megvalósítása, mellyel komplex fejlesztéseket lehet végrehajtani térségek erősségeinek összekapcsolásával. Jellemzően a lakosság a közvetlen környezetében fellelhető látványosságokat - természeti értékeket ismeri a legkevésbé. Mindkét Helyi Akciócsoport területén fellelhető Natura 2000 oltalom alatt álló területek állat- és növényvilágának feltérképezése, megismerése a projekt elsődleges célja.. A projektben kiemelkedő szerepet kap a környezet- és természetvédelem. Projektünk által a térségben egyedülálló programlehetőség ezen területek megismerése.

A turizmus területén kapcsolódni kívánunk a Bejárható Magyarország programhoz, ennek előkészítéseként felvettük a kapcsolatot az országos turisztikai szövetségekkel.

A Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása során figyelembe vételre kerültek a térség releváns fejlesztését támogató Turisztikai Desztináció Menedzsment program.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

56

1. A HACS és munkaszervezetének jogi formája, a megalakulás dátuma, fő tevékenységi körök:

Az Egyesület alakuló ülése 2012. február 16-án volt. A Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete, 2012. szeptember 1-én kapta meg a LEADER Helyi Akciócsoport címbirtokosságot. Az Egyesület a tevékenységét Hajdúböszörmény (külterület), Hajdúdorog, Hajdúnánás (külterület), Hajdúszoboszló (külterület), Ebes, Hajdúszovát és Nagyhegyes települések területén végzi.

Az eddigi tevékenysége elsősorban a 2007-2013-as EMVA LEADER program lebonyolításához kapcsolódott: falumegújítás, vidéki örökség megőrzése, vállalkozások támogatás, turisztikai tevékenységek támogatása, kulturális és építészeti örökség megújítása.

2. A HACS összetétele:

Egyesületünk tagságában megtalálható a LEADER térség önkormányzatai, továbbá a településekről vállalkozások, civil szervezetek, egyéni vállalkozók. Az Alapszabály szerint a legfőbb döntéshozó szerv a Közgyűlés, melynek jelenleg 63 tagja van. Az egyes szférák százalékos megoszlása: 16 % közösségi, 40 % civil, 44 % üzleti.

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

HAJDÚK VIDÉKFEJLESZTÉSI EGYESÜLETE Elnökség

	Önkormányzat, társaság neve	székhely (település)	törvényes képviselője	titulusa
1	Ebes Község Önkormányzata	Ebes	Szabóné Karsai Mária	elnökségi tag
2	Hajdúböszörmény Város Önkormányzata	Hajdúböszörmény	Kiss Attila	elnök
3	Hajdúböszörményi Vagyongazdálkodó Zrt.	Hajdúböszörmény	Komáromi Imre	elnökségi tag
4	Keleti Főcsatorna Közhasznú Egyesület	Hajdúböszörmény	Czeplédi János	elnökségi tag
5	Hajdúdorog Város Önkormányzata	Hajdúdorog	Horváth Zoltán	elnökségi tag
6	TUBUS Gyártó és Kereskedelmi Kft.	Hajdúdorog	Kranyik László	elnökségi tag
7	Kelet-Magyarországi Természet és Környezetvédelmi Alapítvány	Hajdúnánás-Tedej	Polyák Ferenc	elnökségi tag
8	Tóth Imre	Hajdúnánás	Tóth Imre	alelnök
9	Hungarospa Hajdúszoboszlói Gyógyfürdő és Egészségturisztikai Zrt.	Hajdúszoboszló	Kircsi Lajos	elnökségi tag
10	Segítő Szeretet Alapítvány	Hajdúszoboszló	Kocsis Róbert	alelnök
11	Díjugratók, Hagyományörzők és Fogathajtók Közhasznú SE	Hajdúböszörmény	Molnár Imre	elnökségi tag
12	Hajdúszovát Község Önkormányzata	Hajdúszovát	Váradi Jenő	elnökségi tag
13	Nagyhegyes Község Önkormányzata	Nagyhegyes	Bajusz Istvánné	elnökségi tag

HAJDÚK VIDÉKFEJLESZTÉSI EGYESÜLETE Felügyelő Bizottság

	Önkormányzat, társaság neve	székhely (település)	törvényes képviselője	titulusa
1	Ebes Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft.	Ebes	Eigneré Bartusz Andrea	fb tag
2	Bodaszőlőért Egyesület	Bodaszőlő	Dombi Imre	fb tag
3	Hajdúnánási Hódos Imre Utánpótlás és Diák Sportegyesület	Hajdúnánás	Dr Kiss József	fb elnök

3. HACS szervezeti felépítése:

4. Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása:

A Községi ülés hatáskörébe tartozik többek között az Alapszabály elfogadása és módosítása, a vezető tisztségviselők, a Döntéshozó Bizottság tagjainak megválasztása, visszahívása, az éves költségvetés és tagdíj elfogadása, az éves beszámoló elfogadása, a Felügyelő Bizottság tagjainak megválasztása és visszahívása, Szervezeti és Működési Szabályzat jóváhagyása.

A tizenhárom tagú Elnökség látja el az Egyesület ügyvezetését. Az Egyesület képviselőjére az elnök (községi) egyedül, akadályoztatása esetén az aláírásra és kötelezettségvállalásra a két alelnök (civil- és üzleti) jogosult. Az Elnökségben a szférák aránya: civil 31 %, községi 38 %, üzleti 31 %. Az Elnökség hatáskörébe tartozik többek között az Egyesület napi ügyeinek vitele, az ügyvezetés hatáskörébe tartozó ügyekben a döntések meghozatala; az éves költségvetés elkészítése, továbbá az éves tagdíj megállapításának az előkészítése és annak a Felügyelő Bizottság, Döntéshozó Bizottság és Községi ülés elé terjesztése; a tagság nyilvántartása; az egyesület működésével kapcsolatos iratok megőrzése; az Egyesület munkavállalói tekintetében a munkáltatói jogkör gyakorlása.

A Helyi Bírák Bizottság szerepét a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesületénél az elnökség és a községi ülés által megválasztott szervezetek közösen HBB látják el. A Helyi Bírák Bizottság öt tagból és három pótagból áll. A Helyi Bírák Bizottság feladata: A HBB tagjai előzetesen áttekintik a HACS munkaszervezete által megküldött értékelési és pontozási javaslatot, illetve az elutasításra javasolt támogatási kérelmeket. A HBB tagjai ülés keretében tárgyalják meg a HACS munkaszervezete által összeállított értékelési és pontozási javaslatot, továbbá az elutasításra javasolt kérelmek indokolásának megalapozottságát. A HBB feladata a beérkező helyi támogatási kérelmekről döntési javaslat összeállítása és a helyi támogatási kérelmek pontozásának megállapítása, valamint ezen dokumentumok továbbítása a HACS részére, azzal, hogy a HBB a kérelemre vonatkozó támogató vagy elutasító döntési javaslatot a kérelmek – helyi felhívásban előírt értékelési szempontoknak való megfelelés szerinti – sorrendje alapján tesz, feltétellel vagy csökkentett összeggel való támogatásra irányuló döntési javaslatot nem adhat. A HBB üléseit annak elnöke hívja össze. A HBB ülésének időpontjára a

munkaszervezet vezető tesz javaslatot, azzal, hogy a HBB üléseit a helyi támogatási kérelem beadási szakaszának lezárását követően a HBB ügyrendjében rögzítettek szerint legfeljebb 90 napon belüli időpontra kell összehívni.

A HACS feladatai:

- ❖ A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is
- ❖ A pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai és célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén.
- ❖ A hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget. **Lásd pontozási rendszer a kérelmek elbírálásához.**
- ❖ A pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával. **Módja: online közzététel és nyomon követés a HACS weboldalon a <http://www.hajdukve.hu/>.**
- ❖ Támogatási kérelmek befogadása és értékelése.
- ❖ A közösségvezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringja, és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása.

5. A pályázatok kiválasztása és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása:

A pályázatok értékelésénél folyamatos pályáztatást tervezünk. A beérkezett kérelmek/pályázatok előzetes adminisztrációs ellenőrzését, pontozás előkészítését a munkaszervezet dolgozói végzik, majd ezt követően a Helyi Bíráló Bizottság dönt a kérelmek végleges pontszámáról, a támogathatóságról. A döntéshozatalkor az előzetes pontozási szempont alapján történik a pontszám megállapítása, melyről a Helyi Bíráló Bizottság tagjai szavazással döntenek. kiválasztás szempontrendszerét az intézkedéseknél leírt kritérium adják, csak az a kérelem/pályázat támogatható, mely megfelel az elvárt feltételeknek. Ezen felül a többletvállalások többletpontszámot jelentenek majd az egyes intézkedéseknél megfogalmazott pontozási szempontok szerint. Ezen pontszámok alapján történik meg a kérelmek/pályázatok rangsorolása.

A pályázatok kiválasztása során azok, akik részt vettek a projektek kidolgozásában (tartalmának kialakítása, pályázat előkészítése), nem vehetnek részt az adott pályázattal kapcsolatos értékelésben és döntéshozatalban. Bárki, aki érintett egy adott projektben, nyilatkoznia kell erről és nem vehet részt az adott projekt értékelésében és a döntéshozatalában. A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok további részlete az Irányító Hatóság előírásainak figyelembe vételével került meghatározásra.

A Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítását elsősorban a Helyi Bíráló Bizottság tagjai és a munkaszervezet dolgozói segítik. A HBB vezetője az egyesület elnöke. A HBB tagjai részt vettek a 2007-2013-as HVS elkészítésében illetve a HVS felülvizsgálatában és a végrehajtásában, mint az akkor döntéshozatalra jogosult Elnökség tagjai. A szakmai vezető, munkaszervezet vezető 2014 óta dolgozik a munkaszervezetben. Ezt megelőzően a CIB Bank hajdúböszörményi fiókvezetője volt, továbbá dolgozott a Polgármesteri hivatal költségvetési osztályán, ahol a Kisebbségi Önkormányzat adminisztrációs feladatait látta el. Gazdasági mérnök – pénzügyi szakirányú végzettsége mellett még mérlegképes könyvelő (vállalkozási szak) és adótanácsadó, továbbá klímareferens végzettségekkel rendelkezik. Az ügyintéző 2012 óta a munkaszervezet felállítása óta dolgozik az egyesületnél, mérlegképes könyvelői (vállalkozási szak) és pénzügyi ügyintéző végzettségekkel rendelkezik. Egyesületünk a helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási tevékenységét, a projektirányítási feladataik ellátását a munkaszervezeti dolgozók közreműködésével segíti. Az elmúlt években a munkaszervezet irányítása mellett aktívan részt vettünk a kérelemkezelésben, a HVS felülvizsgálatában, folyamatosan kapcsolatokat építettünk és tartjuk a kapcsolatot a vidékfejlesztés más szereplőivel. Az ügyintéző kolléga szakmai tapasztalata 2012-ig az alakulásig nyúlik vissza. A feladata volt a pályázati intézkedések megtervezése. Az elmúlt időszakban az IIER rendszerben végzett kérelemkezelés mellett a munkatervi feladatok összeállítását végezte, továbbá a munkaszervezet létszámának csökkentése után a kifizetési kérelem összeállítását is végezte

Részt vettünk a HVS felülvizsgálatában, a LEADER intézkedési terv elkészítésében, a beérkezett projekt javaslatok előkészítésében a HBB üléseire és az ezzel kapcsolatos adminisztratív ügyintézésben. A pályázókat segítettük a projekt ötlettől a pénzügyi elszámolásig.

A HFS megvalósulása érdekében folyamatos kutató munkát végzünk, összegyűjtjük térségünk természeti-, kulturális-, építészeti örökségét, a települések helyi adottságait. A beérkezett projektötletek alapján dolgozzuk ki a lehetséges intézkedéseket. Civil adatbázist hoztunk létre, melyet folyamatosan bővítünk. Bemutatjuk a térség kézműveseit, népművészeit. Felhívjuk a figyelmet a Hajdú-Bihar Megyei turisztikai attrakcióira. Rendezvényeinken bemutatkozási lehetőséget biztosítunk a térség kézműveseinek, civil szervezeteinek, önkormányzatainak.

Az egyesülethez csatlakozás nyilvános, mivel a hátrányos helyzetű csoportok képviseletében kis létszámban csatlakoztak az egyesülethez. Így ezen, csoportok képviseletét elsősorban az Önkormányzatok képviseletében a polgármesterek látják el. A legveszélyeztetettebb településünk Hajdúszovát, kis település révén a Polgármester Úr tökéletes képviseletet biztosít. Továbbá a Segítő Szeretet Alapítvány, aki az időskorúakat támogatja, szintén szavazatot kapott a döntéshozatalban. Továbbá a felügyelő bizottságunk kettő tagja is a hátrányos helyzetű csoportokat segíti, így mind a döntéshozatalban mind az egyesület munkájának felügyeletében helyet kaptak a veszélyeztetett csoportok képviselői.

6. A helyi fejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló humán erőforrás bemutatása:

Az egyesület napi operatív feladatának ellátását elsősorban a tagokon kívüli szakemberekből létrehozott munkaszervezet végzi. A munkaszervezeti dolgozók feletti munkáltatói jogokat az Elnökség gyakorolja, a napi irányítást az Elnök végzi. A munkaszervezet az Egyesület működésével kapcsolatos feladatok ellátása mellett közreműködik a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 Irányító Hatósága által meghatározott egyéb feladatok ellátásában is. A pályázatkezeléssel kapcsolatos ügyintézői feladatok önálló irányítására – az összeférhetetlenségi szabályok figyelembe vételével – szakmai vezetőt alkalmaz, aki ellátja az Irányító Hatóság által meghatározott munkaszervezet vezetői feladatokat is. Kettő főből áll a munkaszervezet szakmai és munkaszervezet vezető és ügyintéző.

Szakmai és munkaszervezet vezető:

- A munkaszervezet vezetőjeként, illetve szakmai vezetőként ellátja a LEADER program végrehajtásával és az egyesület működésével kapcsolatos adminisztrációs és ügyintézői feladatok elvégzését, illetve elvégzésének koordinálását.
- Ellátja a 2014-2020-as időszakra szóló Helyi Fejlesztési Stratégia (továbbiakban: HFS) elkészítésével és felülvizsgálatával kapcsolatos feladatok elvégzését, illetve elvégzésének koordinálását.
- Ellátja a HFS végrehajtásához kapcsolódóan a benyújtásra kerülő támogatási igények előzetes formai és tartalmi értékelésének elvégzését, illetve elvégzésének koordinálását, a Döntéshozó Bizottság ülését követően pedig a kérelmek további kezelését, illetve kezelésének koordinálását.
- Ellátja a 2014-2020-as időszakra vonatkozó fejlesztési elképzelésekkel kapcsolatos ügyfél tájékoztatási, tanácsadási feladatokat, továbbá közreműködik a támogatási kérelmek lebonyolításában (projekt generálás, projekt menedzsment).
- Ellátja mindazokat a feladatokat, amelyekkel az egyesület elnöke esetileg megbízza.

Ügyintéző:

- Közreműködik a különböző rendezvények előkészítésében, szervezésében, lebonyolításában; ellátja az ügyfelek által benyújtott projektgyűjtő adatlapok, kérdőívek, támogatási kérelmek/pályázatok és az egyesület egyéb adminisztrációs feladatait.
- Ellátja a 2014-2020-as időszakra szóló Helyi Fejlesztési Stratégia (továbbiakban: HFS) elkészítésével és felülvizsgálatával kapcsolatos azon feladatokat, mellyel a szakmai vezető megbízza.
- Ellátja a HFS végrehajtásához kapcsolódóan a benyújtásra kerülő támogatási igények előzetes formai és tartalmi értékelésével, a Döntéshozó Bizottság ülését követően pedig a kérelmek további kezelésével kapcsolatos azon feladatokat, mellyel a szakmai vezető megbízza.
- Ellátja a 2014-2020-as időszakra vonatkozó fejlesztési elképzelések alapján a támogatási kérelmek/pályázatok lebonyolításával (projekt menedzsment) kapcsolatos azon feladatokat, mellyel a szakmai vezető megbízza.
- Ellátja mindazokat a feladatokat, amelyekkel az egyesület elnöke, illetve a szakmai vezető esetileg megbízza

Elsősorban Egyesületünk munkatársai végzik a térségi animációra és a projekt fejlesztésre vonatkozó segítségnyújtást. A pályázati lehetőségek népszerűsítésére honlapunkon cikkeket helyezünk el, ezeket megosztjuk Facebook oldalunkon, e-mailben értesítjük tagjainkat, amelyben mindig megkérjük őket, hogy azt továbbítsák a településünkön működő, tevékenykedő érintett személyeknek, szervezeteknek. Emellett fórumokat tartunk, ahol ismertetjük a főbb előírásokat, lehetőséget biztosítunk a kérdések feltételére, a fórum után egyedi elképzelések személyes megbeszélésére. Ezeken felül folyamatosan biztosítjuk a telefonos és személyes ügyfélfogadást, továbbá az e-mailen történő egyeztetést.

7. A működés fizikai feltételeinek bemutatása:

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

Az Egyesület székhelye és munkaszervezeti irodája is Hajdúböszörményben található, kettő külön címen. Az irodarész kb. 43 m², melyben 1 iroda és egy tárgyaló található. Az Egyesület többek között rendelkezik laptopokkal, a feladatok ellátását segítő jogtiszt szoftverekkel, nyomtató/fénymásoló multifunkcionális készülékkel, mobiltelefonnal, szélessávú internettel.

8. Működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása:

A működést az évente befolyó tagdíj, az EMVA programból származó működési támogatás, illetve az Egyesület által nyújtandó szolgáltatásokkal kapcsolatos bevételek fogják fedezni.

8.4. Kommunikációs terv

Egyesületünk a LEADER térség érintettjei, a leendő vagy nyertes pályázók és a további érdeklődők számára elsősorban az Egyesület <http://www.hajdukve.hu/> honlapján keresztül végzi a kommunikációt, a nyilvánosság tájékoztatását.

A Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete LEADER Helyi Akciócsoport a Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása (2. fejezet), illetve a stratégia megvalósítása során kiemelt fontosságot biztosít a kommunikációra és a nyilvánosság tájékoztatására. A nyilvánosság biztosítása valamennyi szféra (vállalkozói, civil és közsféra) számára fontos, hiszen a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete LEADER Egyesület tagsága a felsorolt szféráinkból kerül ki döntően. A Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása, illetve megvalósítása során a nyílt, közérthető tájékoztatás első lépés a stratégia sikeres megvalósítása felé, valamint a megvalósításra érdemes, a stratégia céljaihoz igazodó fejlesztési projektek kiválasztásához elengedhetetlen. A tájékoztatás célcsoportja tehát valamennyi a térségben érdekelt szférák tagjai, illetve a teljes lakosság. A teljes nyilvánosság hozzájárult a térség igényeihez igazodó stratégia kidolgozásához, illetve a rendelkezésre álló fejlesztési források hatékony felhasználásához.

A nyilvánosság biztosítása érdekében több kommunikációs eszközt alkalmazunk, melyek:

- ❖ **Fórum:** célja a személyes kapcsolattartás, az információk közvetlenebb átadása, a közérthetőség biztosítása. Alkalmazása folyamatos.
- ❖ **Honlap:** A Helyi Akciócsoport saját honlapot működtet, melynek célja a széleskörű elérhetőség, így az információk átadásának folyamatos biztosítása. Alkalmazása folyamatos.
- ❖ **Hírdetmény/Felhívás/Hirdetés:** Célja a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása során a folyamat ismertetése, vélemények, észrevételek összegyűjtése, valamint a tervezési folyamatba történő bevonás, a stratégia megvalósítása során pedig a pályázati kiírásokra való figyelemfelhívás. Alkalmazása időszakos.
- ❖ **E-mail:** Elektronikus levél alkalmazásával az információk közvetlen az érdeklődők felé jut el, melyből gyorsan értesülhetnek az aktuális folyamatokról. Alkalmazása folyamatos.
- ❖ **Kérdőív:** Célja a nyilvánosság széleskörű véleményének, észrevételeinek összegyűjtése, mely a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása során is segítségre volt, illetve a Helyi Akciócsoportunkájának minőségének felmérésére is alkalmazandó. Alkalmazása időszakos.
- ❖ **Facebook oldal üzemeltetése:** A XXI. században az egyik leghatékonyabb, gyors, több generációt szélesebb korcsoportot megtaláló üzenetközvetítő, figyelem felhívó csatorna.

- ❖ **Személyes kapcsolattartás:** A Helyi Akciócsoport személyes kapcsolattartás keretében munkaszervezeti irodájában, előre meghatározott nyitvatartási időben biztosítja a nyilvánosságot a Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása során, valamint folyamatosan, a stratégia megvalósítása során. A Helyi Akciócsoport a stratégia összeállítása során, a pályázati felhívások megjelenését követően folyamatosan biztosítja a dokumentumokba történő betekintést minden érdeklődő számára. Ennek célja az átláthatóság biztosítása. A kívülről érkező dokumentumok érkeztetése, iktatása folyamatos, nyomon követhető, a Helyi Akciócsoport belső dokumentumai pedig irattározásra kerülnek. A dokumentumok kezelése valamennyi munkaszervezeti tag felelősségi körébe beletartozik, a stratégia összeállításának időpontjában 2 fő. A kommunikációs eszközök alkalmazása a Helyi Akciócsoport működési forrásaiból működtethetőek, alkalmazásuk a pályázati felhívások megjelenése előtt fokozottabb, így nagyobb pénzügyi kiadást jelentenek.

8.5. Monitoring és értékelési terv

1. Ebben a fejezetben az adatok forrását, a begyűjtés módját és gyakoriságát adják meg mutatóként.

Az értékelés célja, hogy információt szolgáltatson arról, hogy az egyes intézkedések miként járultak hozzá a célok megvalósításához. A monitoring és értékelő tevékenységek egymást kiegészítve szolgáltatnak információt az intézkedések hatásáról és hatékonyságáról.

A monitoring rendszer kialakítását számos elv alakította. Fontos szempontként jelent meg az a tapasztalat, hogy a 2007-2013-as időszakban a célok méréséhez szükséges adatok nem, vagy csak igen korlátozott mértékben álltak a HACS rendelkezésére (A 2012 év végi HACS címbirtokosság megszerzésének következtében, az előzményekről nem rendelkezünk információkkal). Ez egyrészt nagyban befolyásolta a HACS számára választott fejlesztési stratégia sikerességének mérését, megítélését, másrészt jelentősen megnehezítette az egyes megvalósuló fejlesztések keretében szükséges adatszolgáltatások teljesítését, csorbította azok összehasonlíthatóságát. Ezt tovább tetézte az egyes indikátorok (számszerűsíthető mutatók) nem egyértelmű és egységes értelmezése, számítási módszertanának hiánya.

Ezen tapasztalt nehézségekből fakadóan, továbbá a 2014-2020-as tervezési ciklusban alkalmazandó „eredményközpontúság” elve miatt a monitoring rendszer tervezésekor kiemelt figyelmet kell fordítani az eredmények nyomon követésére. Az indikátorok, célértékük, legfőképpen teljesülésük szerepe különösen hangsúlyossá válik, így elengedhetetlen, hogy a stratégiában szerepeltetett indikátorkészlet egyértelmű és hozzáférhető adatokra épüljön, illetve, hogy a vállalások reálisan teljesíthetőek legyenek.

Az indikátorok tervezése kapcsán fontos elem, hogy minden elvárt információt tartalmazzon a stratégia, így az indikátor típusát, az indikátor bázis és célértékét, az indikátor forrását és a mérésének módját, gyakoriságát is. Mindezek figyelembevételével került kialakításra a Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete stratégiájának monitoring rendszere és működtetési mechanizmusa.

A tervezők indikátorokra vonatkozó általános alapelvei a következők voltak:

1. Az első kritérium az adatok hozzáférhetősége, hiszen ha egy mutató nem hozzáférhető, akkor kvázi használhatatlan, azaz projekt és programszinten sem alkalmazható érdemben. Célszerű volt tehát olyan indikátorokat meghatározni, amelyek a megvalósítás adott szakaszában bizonyosan kimutathatók.
2. Az indikátor legyen megbízható, azaz a valós állapotot tükrözze.

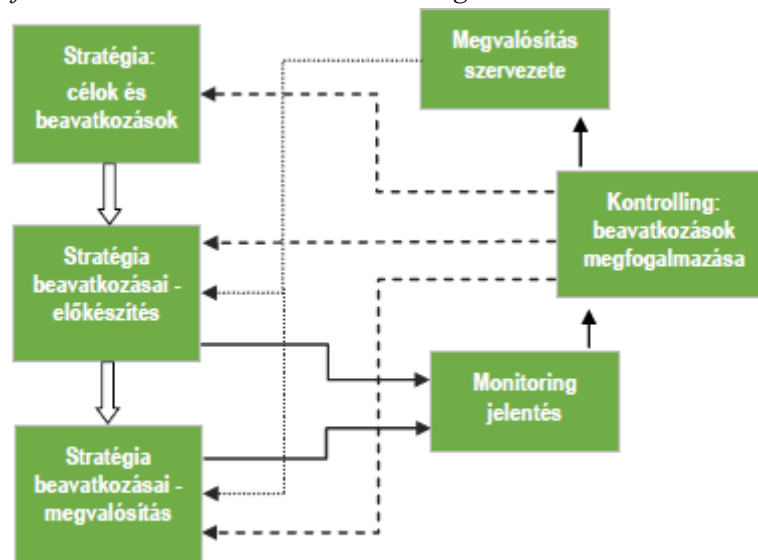
3. Az információ frissessége nagyon fontos minőségi kritérium, azaz egy adott időponthoz kötött indikátornak valóban arra az adott időpontra vonatkozó információt kell mutatnia.

4. A mutatónak relevánsnak kell lennie, azaz a projekt azon jelenségét kell mérnie, ami érdekes a program egésze szempontjából.

5. A jó mutatónak meghatározottnak kell lennie, hogy bárki, akinek használnia kell, megértse, és valóban arra a jelenségre vonatkozzon, amit mérni szeretnénk. A mutató értelme, jelentése, azonos kell, hogy legyen a döntéshozók, a nyilvánosság és a projektmenedzsment számára, pontosan kell tükröznie a mért, vizsgált fogalmat.

Az operatív menedzsment feladata, hogy beavatkozásokként külön-külön meghatározott időszakonként (évente) mérje az indikátorok aktuális értékét, azokról beszámoljon a stratégiai menedzsment szervezetnek.

1. *Hogyan és milyen gyakorisággal tervezik a monitoring adatok feldolgozását és a feldolgozásból származó információk visszacsatolását a HFS megvalósításába?*

Negyedéves monitoring jelentés: a jelentést az operatív végrehajtó szervezet monitoringért felelős munkatársa készíti és egyezteti a szervezet vezetőjével. A döntéshozó szerv a jelentést minden esetben elfogadja, és saját hatáskörében döntéseket hoz a megvalósítással kapcsolatban. A jelentés tartalma kiterjed:

- a stratégia megvalósításának előrehaladására; célok megvalósulása,
- javaslatok megfogalmazására, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is.

Éves monitoring jelentés: az éves jelentés elkészítéséért, hasonlóan a negyedéves jelentésekhez, a monitoringért felelős munkatárs és a szervezet vezetője felel. Az éves jelentést a döntéshozó szerv minden évben megtárgyalja, elfogadja, illetve meghozza a szükséges intézkedésekkel kapcsolatos döntéseket. Az éves jelentés tartalma:

- A megvalósítással kapcsolatos tevékenységek, azok előrehaladása és értékelése

- A megvalósítás folyamatainak javítása érdekében fogantatott intézkedések leírása és értékelése
- A stratégiában azonosított számszerűsített indikátorok
- A megvalósításra fordított pénzügyi források
- A szervezettel, célokkal és beavatkozásokkal kapcsolatos javaslatok, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is
- A következő periódusra tervezett tevékenységek és a szükséges szervezeti erőforrások és pénzügyi források meghatározása
- Melléklet: A negyedéves jelentések összefoglalása és értékelése

2. Milyen gyakorisággal és milyen módszerrel tervezi a HACS értékelni saját teljesítményét?

A saját teljesítmény adatainak gyűjtése és feldolgozása folyamatos, összegzésük negyedévente valósul meg a munkaszervezet által. Visszacsatolás a döntéshozó szerv/szervek részére igény szerint, de minimum azok gyűlésein tájékoztató jelentésként, illetve döntések előkészítése, valamint a HFS felülvizsgálata során történik. Értékelést a döntéshozó szerv/szervek végeznek, a kitűzött céloknak megfelelően elfogadják az eredményeket vagy azok módosításáról, megváltoztatásáról döntenek.

3. Hogyan történik a felülvizsgálatok és értékelések eredmények kommunikálása és terjesztése?

A HFS és egyes tevékenységek felülvizsgálata a HACS teljes tagságának bevonásával a döntéshozó szervek gyűlésein és belső elektronikus levelezés segítségével történik. Az eredmények belső kommunikálása és terjesztése a HACS területén, nyilvános fórumokon, a honlapon és a facebook oldalunkon valósul meg. Az eredmények külső kommunikálása a honlapon és a megyei médiában valósul meg. Az eredmények összegyűjthetők a projektdokumentációkból, és az ügyfelek által kötelezően benyújtandó tájékoztatókból. A munkaszervezet előre elkészített formanyomtatványokon kéri be a fejlesztéssel kapcsolatos adatokat. Az értékelést a HACS-unk munkaszervezeti és elnökségi szintek előkészítésével végzi. Az önértékelés a visszacsatoláshoz és a változások előkészítéséhez a leghatékonyabb módszer.

9. Indikatív pénzügyi terv

A HFS fejlesztési forrás felhasználásának
ütemezése (Ft)

66

		Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés								
Ssz	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Összesen:	%
1	Térségi Vállalkozásfejlesztés, induló és működő vállalkozások támogatása, megújuló erőforrások alkalmazása				67 754 567 Ft				67 754 567 Ft	19 %
2	Környezeti adottságokra épülő turizmusfejlesztés				61 953 115 Ft				61 953 115 Ft	17 %
3	Civil szervezetek tevékenységének támogatása				23 110 722 Ft				23 110 722 Ft	7 %
4.	Térségi Vállalkozásfejlesztés						78 382 858 Ft		78 382 858 Ft	22 %
5	Helyi fejlesztések támogatása							123 983 879 Ft	123 983 879 Ft	35 %
	Összesen:								355 185 141 Ft	100 %

HAJDÚK
VIDÉKFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

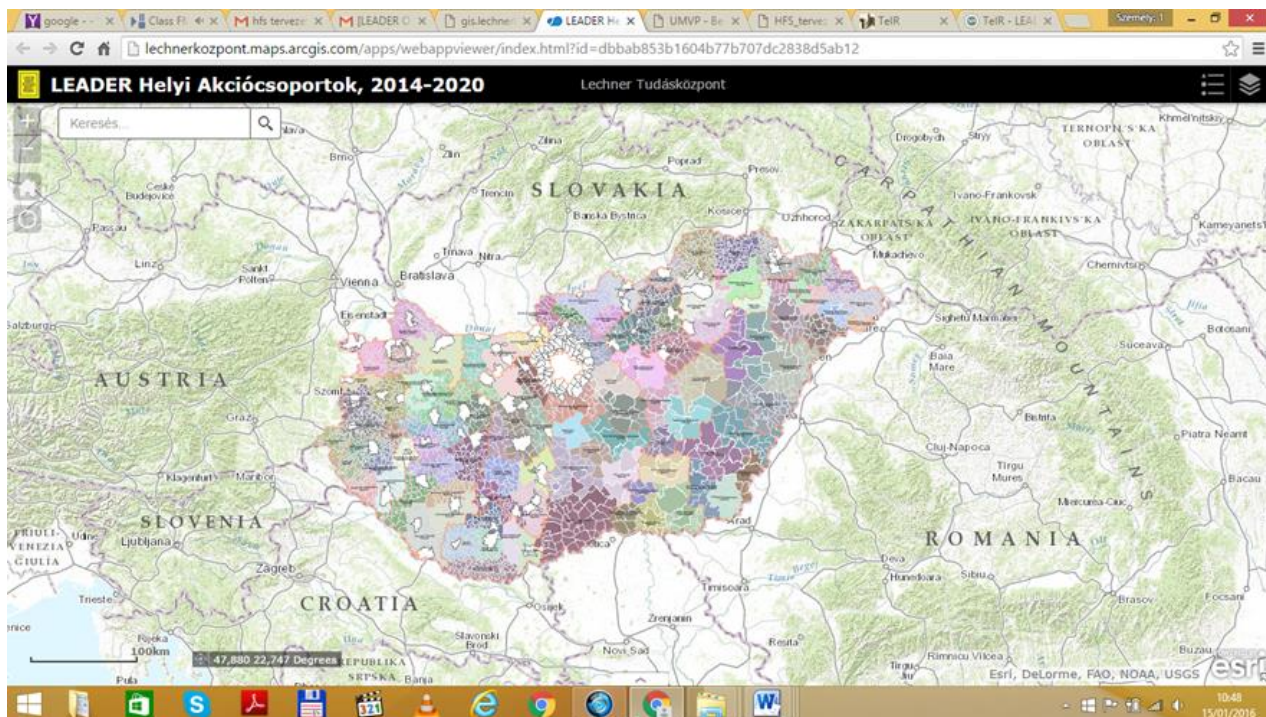
**A HACS működési és animációs
forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)**

		Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés							
Ssz		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Összesen: millió Ft
1	Működési költségek:	6	11,9	11,7	9,7	8,4	9	9	65,7
2	Animációs költségek:	1	2	1	1	1	1	1	8
3	Egyéb tervezett bevételek:(pl: tagdíj, önkormányzati hozzájárulás, stb)	0,8	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	4,4
	Összesen:	7,8	14,5	13,3	11,3	10	10,6	10,6	78,1

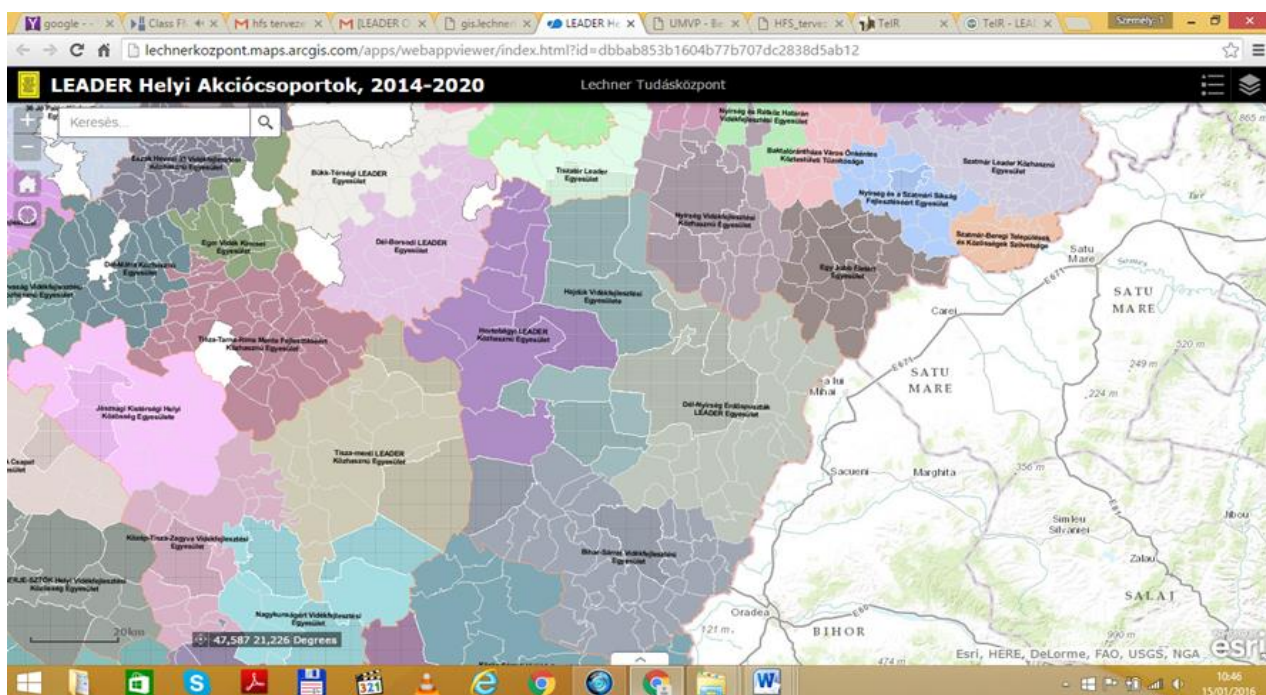
Mellékletek

1 számú melléklet:

Földrajzi elhelyezkedés

Forrás: TEIR

Forrás: TEIR

HAJDÚK
VIDÉKEFEJLESZTÉSI
EGYESÜLETE

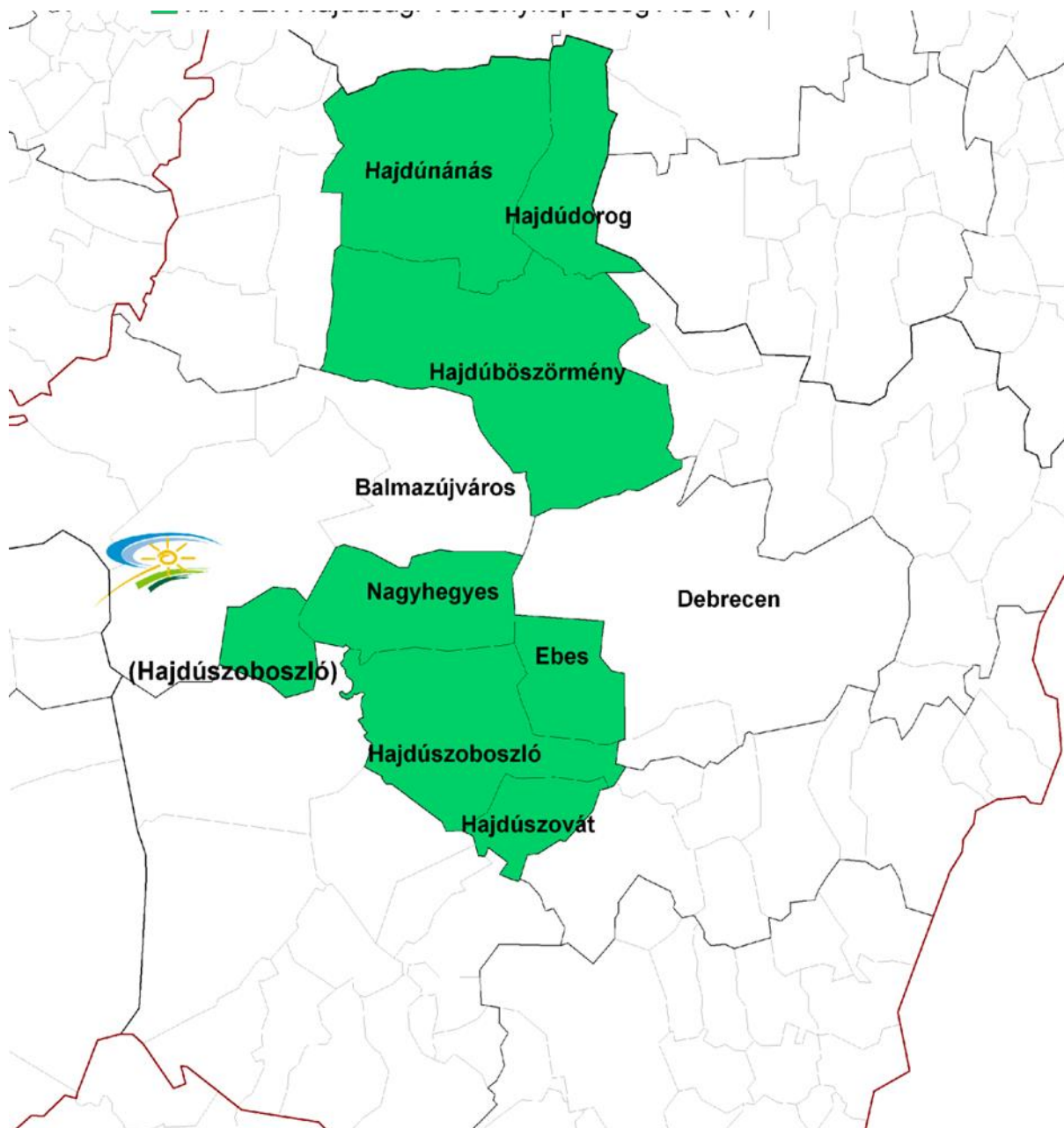
Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A vidéki térségekbe beruházó Európa

2. számú melléklet

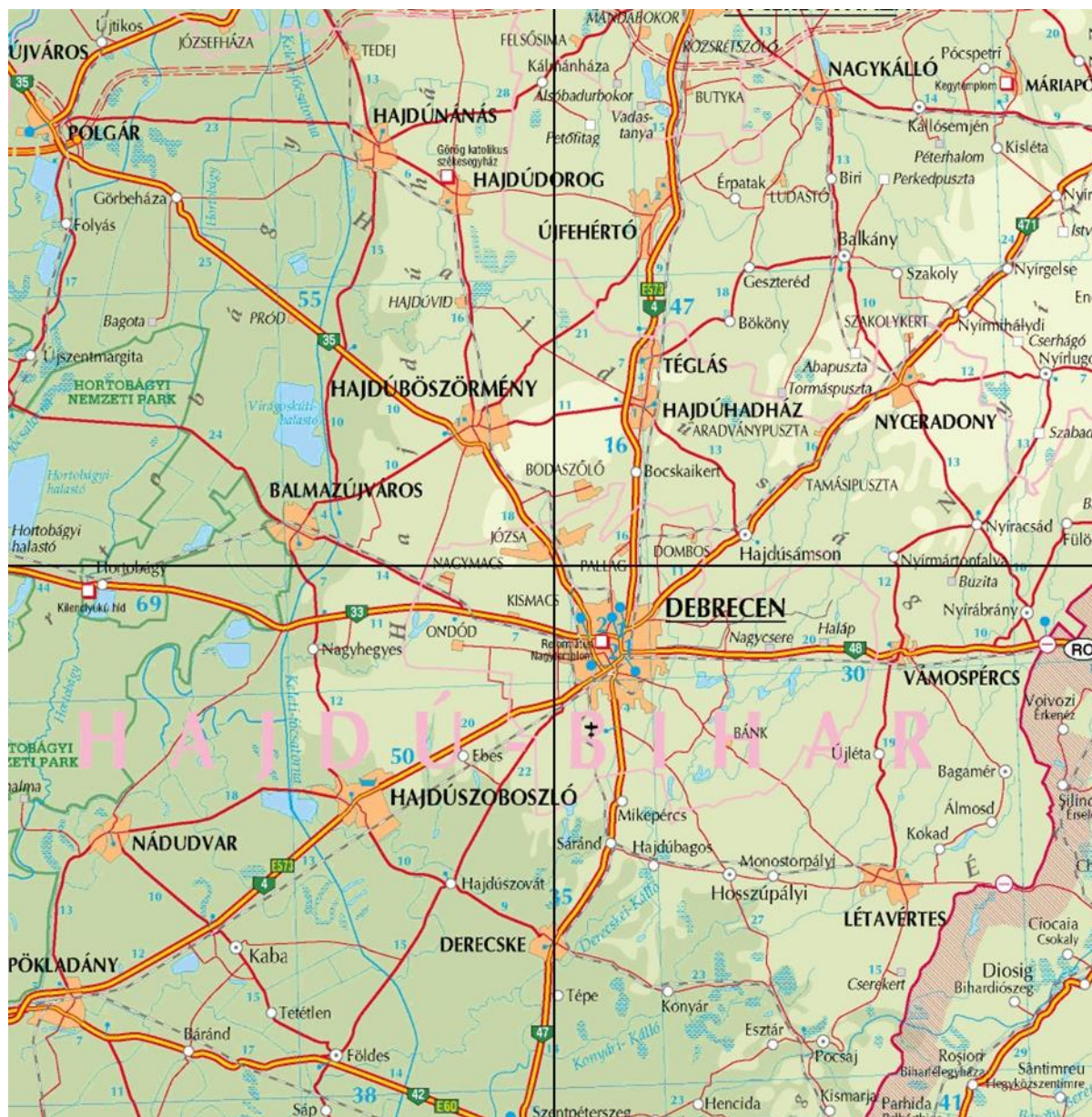
A HACS települései

Forrás: TEIR

3. számú melléklet

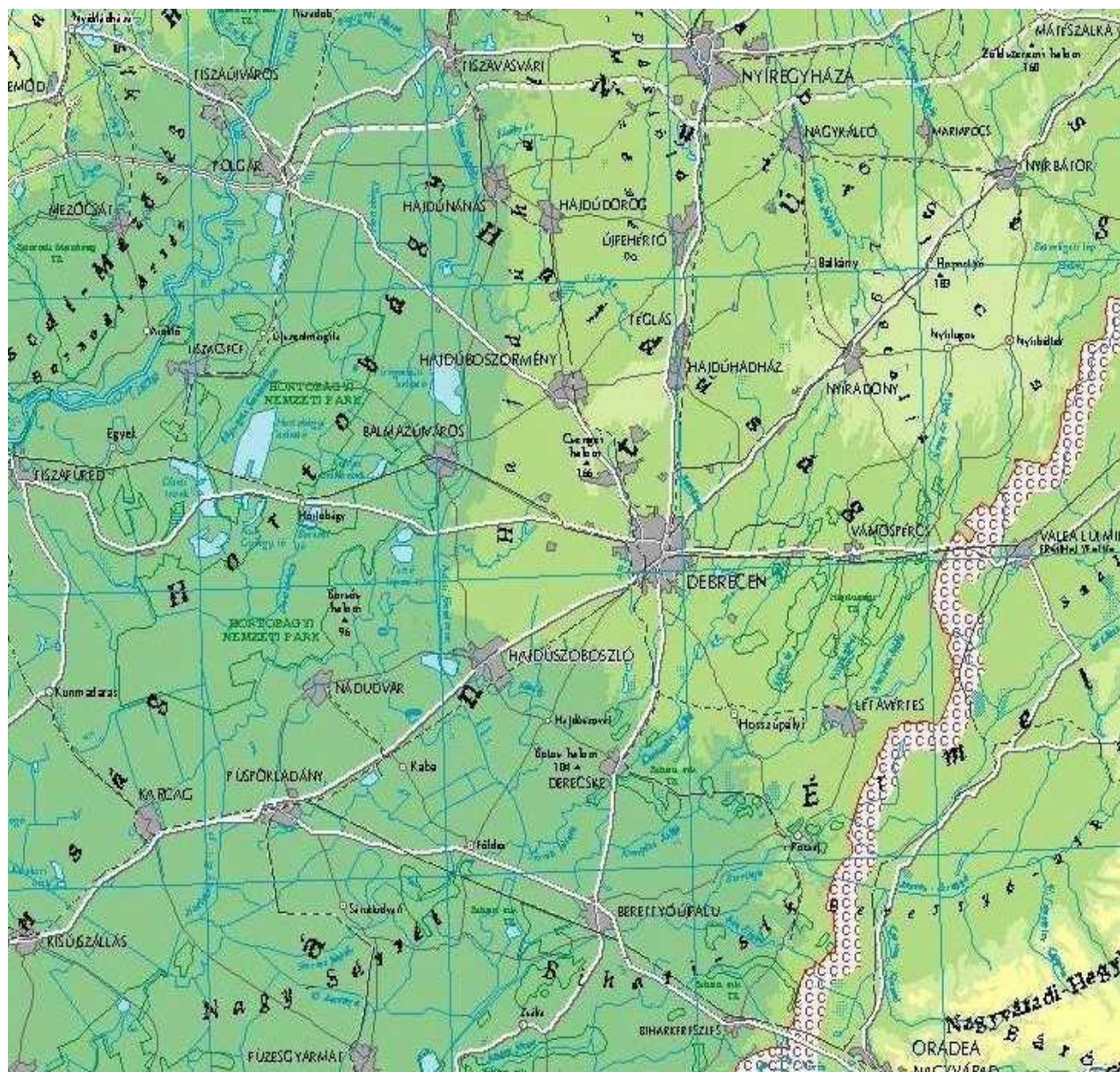
Közlekedési hálózat

Forrás: TEIR

4. sz. melléklet

Domborzati adottságok

71

Forrás: TEIR